

**BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ “NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL”
VASLUI**

M I L E S C I A N A

REVISTĂ DE PROMOVARE A CULTURII VASLUIENE

**NR. 1
VASLUI, noiembrie 2004**

COLEGIU DE REDACȚIE

Redactor șef: prof. Elena Poamă

Redactor șef adj.: prof. Andriana Bojian

Colaboratori: prof. Teodor Pracsiu, prof. Gh. Alupoaei,
prof. Ioan Baban, Doina Rotaru, Ochianu Mihaela

Lectori: Elena Poamă, Carmen Radu, Liliana Moga

Tehnoredactare: Luminița Șerban, Ionuț Tudor

Coperta: Ionuț Tudor

Culegere computerizată: Andriana Bojian

Milesciana la început de drum

La cea de a XII-a ediție a Salonului de Carte pentru Copii și Tineret, lansăm o revistă de promovare a culturii vasluiene “Milesciana”, nu pentru că nu ar fi destule publicații, ci pentru că o dorim un instrument de informare a publicului vasluian privind vocația celor ce prin osârdia lor înnobilează aceste locuri încărcate de istorie în toate domeniile cunoașterii umane.

Timpul are dreptul să judece și să decanteze valorile după criterii de nimeni știute, dar nu fără riguroase exigențe. Noi ne asumăm riscul de a insera în paginile revistei autori care s-au lansat această bătălie pentru a fi un arc peste timp. Unii dintre ei, Constantin Parfene, Theodor Codreanu, Teodor Pracsiu, Corneliu Bichineț, Gheorghe Alupoaei, Ioan Baban, Alexandru Poamă și-au plămădit un destin ce se confundă cu creația, alții și-au depășit pragul încercării trecând peste dificilul debut: Gabriela Crețu, Daniela Oatu, Brândușa Dobriță, Viorica Ispir, Victoria Trifan, Elena Condrea.

Asigurăm cititorii acestei reviste că suntem doar la numărul 1 și din rațiuni lesne de înțeles nu am cuprins încă multe nume ce-și merită locul în paginile unei astfel de publicații.

Biblioteca Județeană “N. M. Spătarul” Vaslui, prin specialiștii săi, va pune în valoare opera autorilor care s-au născut, trăiesc și trudesce aici sau oriunde în țară și în lume pentru a-și dăltui numele în lespede de posterității. Viața și opera lor va fi nu numai un prilej de lectură ci și un îndemn la înălțare spirituală și muncă rodnică, pentru fiecare deopotrivă – pildă și chemare.

Elena Poamă, director al Bibliotecii Județene
“Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui

Județul Vaslui este situat în partea de est a României având o suprafață de 5297 Km², ceea ce reprezintă 2,2% din teritoriul țării. Din punct de vedere administrativ este organizat în 87 de unități, din care trei municipii – Vaslui, Bârlad, Huși, 2 orașe – Negrești, Murgeni și 82 de comune.

Municipiul Vaslui, reședința de astăzi a județului, apare menționat prima oară în documentele interne la 31 martie 1423, pe vremea lui Alexandru cel Bun, iar în cele externe la 1375, doar în însemnările de călătorie ale lui Marcus Bandinius, Paul de Alep și descris cu multe amănunte etnografice, de marele cărturar de talie europeană Dimitrie Cantemir în opera *Descriptio Moldaviae*.

Este așezat în partea central-răsăriteană a Moldovei (estul României), într-o zonă de contact, respectiv depresiunea Vasluiului, ce se află între Podișul Moldovenesc și colinele Tutovei. Relieful colinar cu văi șerpuitoare și culmi domoale oferă un peisaj plăcut și reconfortant; clima este temperat continentală; principalele ape sunt: Bârladul, Vasluietul și Racova. Populația este de 455.550 de locuitori.

„Istoria este povestirea cea mai folositoare pentru neamul omenesc, încât cu drept cuvânt se poate numi icoana vieții omului, căci desfășurându-se în ea faptele mai multor monarhi, împărați, crai și domni, în acea povestire, ca în oglinda cea mai curată, privești cugetele lor, lucrările și cuvintele, atât cele bune precum și cele rele, și apoi luându-se seama cu amănuntul, oricine lesne se poate îmbunătăți și a se îndrepta, știind de care lucru să se ferească și cărui lucru să urmeze și cum să fugă de cele pățite de alții, iar îndreptându-și traiul cel pământesc se va apropia și de viața viitoare...”

Nicolae Milescu Spătarul

NICOLAE MILESCU SPĂTARUL

Un chip săpat în marmura amintirilor

Secolul al XVII-lea se înscrie în istorie ca unul dintre veacurile cele mai bogate în oameni mari și evenimente culturale pe măsură, este veacul binecuvântat cu mari personalități ale spiritualității și culturii românești, clerici și laici.

Între aceștia se numără și Nicolae Milescu Spătarul, o personalitate emblematică pentru epoca sa: erudit poliglot, scriitor de talent (cu o operă monumentală redactată în română, latină, greacă și rusă) diplomat abil și călător faimos în Occident și Orient.

“Figura și faptele remarcabile ale lui Nicolae Milescu au stârnit, încă din timpul vieții sale, un interes deosebit, pe de o parte, între cărmuitorii de state și politologi, pe de alta, între oamenii de știință. Firesc, pe măsura curgerii veacurilor, preocupările pentru cercetarea vieții și scrierilor lui au sporit, scoțând la iveală noi și noi elemente, complementare față de cele știute, care însă nu se vor opri la nivelul actual. S-a încercat și s-a reușit prin monografii să se releve importanța globală a spătarului pentru dinamica civilizației universale. Fiecare monografie a adus un plus de informații în legătură cu personalitatea sa. Găsirea unor noi ipostaze ale vieții spătarului, care au generat și generează mereu studii relevante, constituie un nou argument în favoare perenității chipului său. Ea se justifică, în primul rând, prin cele 42 lucrări semnate sau certificate a fi datorate spătarului. Acelea din domeniul istoriei, filosofiei, teologiei, esteticii și eticii, chiar dacă în majoritate sunt reprezentate de traduceri, au avut contribuții originale, remarcabile sub aspectul major al scrierii, al concepției. Spătarul a găsit posibilitatea să-și expună totdeauna direct, ferm, competent, convingător, punctul de vedere propriu. În unele cazuri, traducerile au fost ale unor monumente ale culturii universale – *Vechiul Testament*, *Istoriile* scrise de Herodot. Prin ele, a contribuit din plin la formarea și dezvoltarea limbii literare românești în secolul al

XVII-lea. Aportul său nu s-a limitat numai la aceasta, ci, în domeniul istoriei poate fi considerat primul bizantin român, în cel al filosofiei un deschizător de drumuri spre cunoașterea valorilor universale aflate la temelia oricărei gândiri proprii, în al teologiei, esteticii și eticii, emițător de judecăți de valoare intrinsecă, de multe ori superioară și premergătoare celor ale contemporanilor.

Desigur, numai acestea ar fi fost suficiente pentru a-l înscrie în istoria culturii. Strălucirea lui i-au adus-o lucrările – relații de călătorie în China. Ele au dat măsura capacității lui Nicolae Milescu de observator al unor ținuturi complet necunoscute europenilor. A avut meritul de a poseda cunoștințe solide în domenii complexe cerute și impuse de un asemenea drum și de a preciza cu deplină responsabilitate, de câte ori a fost necesar, în ce măsură îi corija pe geografi, etnografi, politologi, diplomați etc.

Concomitent cu aceste scrieri, spre surprinderea unora, Milescu a dat dovadă de un talent deosebit de cartograf și desenator. Harta creată de el, reconstituită astăzi, căci originalul a dispărut în condiții neclare, s-a dovedit extrem de precisă.

Observațiile din relațiile de călătorie au avut și valențe militaro – politico - diplomatice. Ele au fost extrem de însemnate pentru Kremlin, atunci în stadiul de studiere a posibilităților de extindere spre est. Remarcile făcute în domeniul reprezentanței diplomatice și ale ceremonialului au fost cu totul deosebite. Atunci, pentru prima dată, un european a putut compara obiceiurile din lumea diplomatică otomană, europeană apuseană, românească, rusească și chineză.

Ceea ce nu trebuie să se omită nici un moment este că Nicolae Milescu nu și-a uitat originea niciodată. A simțit întotdeauna româneste. A fost cel dintâi român care s-a făcut cunoscut și celebru ca diplomat, ca om de știință și călător. A avut meritul de a ști să-și răspândească opera *Enkiridion* prin tipar, a tipărit primele traduceri în limba română, cu explicații de lectură și le-a difuzat în Suedia, în Anglia și, pe această filieră, în occidentul Europei. Simultan, a manifestat căldură pentru români și în toate momentele când a putut fi, a fost folositor compatrioților lui și țării sale evocată cu o nostalgie și poezie rar întâlnite.

Sunt merite care, rememorate succint și concludiv, consolidează pedestalul unde se înalță mândru Nicolae Milescu Spătarul”. (*Radu Ștefan Vergatti, Nicolae Milescu Spătarul –viața, călătoriile, opera, Paideia, București, 1998, p.226-229*)

În toate tratatele de Istorie a Culturii și Literaturii Române, numele, viața și opera acestui geniu al culturii, stau înscrise cu majuscule la locul ce li se cuvine.

Mitropolitul Ardealului, Antonie Plămădeală spunea: “Dacă vreo școală sau instituție de cultură, sau măcar o stradă îi poartă numele spătarului Milescu – pentru ca acesta și acei mari cărturari, eroi și martiri ai neamului să rămână în conștiința generațiilor prezente și viitoare.

Nu știm dacă în altă parte a țării numele marelui cărturar Nicolae Milescu este immortalizat pe un monument sau instituție de cultură.

Consemnăm însă că, după aproape trei veacuri de la trecerea sa în neființă, intelectualii vasluieni, de pe locurile natale ale acestui geniu al culturii universale nu l-au uitat, comemorându-l cu regularitate, iar ca un distins omagiu i-a fost immortalizat numele pentru istorie, atât la Biblioteca Județeană Vaslui care-i poartă numele, cât și prin monumentul ce i-a fost înălțat în acest scop.

Tabel cronologic

1636

Anul nașterii lui Nicolae Milescu Spătarul. Era fiul lui Gavril din Zlătărești, Vaslui, care cumpărase în anul 1630 niște pământuri în apropiere de satul Miclești. În urma cercetărilor s-a ajuns la concluzia că Gavril era aromân, refugiat din Peloponez – unde se născuse- în Moldova, unde se căsătorise cu o localnică dintr-o familie de mici boieri de țară.

1642-1644

Elev la școala Domnească de la Trei Ierarhi din Iași, înființată de Vasile Lupu, domnul Moldovei. Nicolae l-a avut profesor pe Gabriel Vlasios care l-a convins pe Gavril să-i încredințeze feciorul spre a-l duce la învățătură la Școala Mare de pe lângă Patriarhia greco-ortodoxă din Constantinopol.

1645-1653

Elev la Școala Mare din Constantinopol, Nicolae l-a cunoscut pe Ștefăniță, feciorul lui Vasile Lupu, pe Dositei, viitorul patriarh al Ierusalimului, și pe Grigore Ghica, viitor domn al Moldovei, tot aromâni și aceștia, cu care s-a întâlnit mai târziu ca prieten, în diferite împrejurări de viață.

1653

Întors în țară, Nicolae a fost numit gramătic de domnul Moldovei, Gheorghe Ștefan.

1655

Găsind niște hrisoave vechi la mănăstirea Neamț și folosind și legenda despre o icoană a Fecioarei Maria, Nicolae spune cum, în timpul domniei lui Alexandru cel Bun, în Moldova a venit în vizită Ion Paleologul, fiul împăratului Bizanțului, care ar fi mărturisit că „niciodată nu a văzut, nici nu a auzit vorbindu-se de ținuturi atât de pline de toate darurile și roadele pământului, obiceiuri bune și dragoste de patrie” și că Alexandru cel Bun i-ar fi spus că el este un domn liber și neatârnat și singurul stăpân al țării pe care o apără cu armele împotriva oricărui vrăjmaș.

1658

Nicolae a devenit unul din oamenii de încredere ai lui Gheorghe Ghica, ajuns domn al Moldovei după mazilirea lui Gheorghe Ștefan.

1659-1660

Gheorghe Ghica a fost mutat domn în Muntenia și Nicolae l-a însoțit. Domnitorul l-a răsplătit cu rangul boieresc de mare spătar.

1660

După mazilirea lui Gheorghe Ghica în luna septembrie, Nicolae s-a întors în Moldova, unde era domn Ștefăniță, fiul lui Vasile Lupu. Fostul coleg de școală l-a primit cu multă bucurie printre curtenii săi și i-a dat onoruri și o stare materială strălucitoare. A tradus din grecește în românește „*Carte cu multe întrebări de folos*”.

1661

După moartea prematură a lui Ștefăniță, Nicolae a plecat din nou în Muntenia unde devenise domn feciorul lui Gheorghe Ghica și fostul coleg de școală Grigore Ghica. Acesta i-a încredințat lui Nicolae funcția de capuchehaie a sa la Poarta otomană, la Constantinopol, adică reprezentant diplomatic. Cât a stat la Constantinopol, Nicolae a tradus din grecește în românește textul integral al Bibliei și probabil a căutat să limpezească datele despre familia și rudele din Peloponez. Totodată și-a lărgit și consolidat relațiile, între alții și cu Șerban Cantacuzino, viitorul domn în Muntenia.

1664

În urma înfrângerii la Lewenz a austriecilor de către turci, Gheorghe Ghica este mazilit din scaunul Munteniei fiindcă se arătase trădător față de Poartă și se refugiază la Curtea regelui Poloniei. Nicolae, capuchehaia, el însuși amestecat în păienjenisul de intrigi care au dus la dizgrațierea domnului pe care îl reprezenta, a fost nevoit să fugă din Constantinopol pentru a-și pune viața la adăpost. Înainte însă de a pleca în pribegie, i-a încredințat lui Șerban Cantacuzino manuscrisul cu traducerea Bibliei, text care a stat la baza traducerii românești a Bibliei de la București, „*Biblia lui Șerban*” tipărită în 1688. Ținta călătoriei sale a fost Berlinul, la Curtea regelui Frederick Wilhelm, electorul de Brandenburg.

1666

Nicolae ajunge la Stetin în Pomerania, unde se refugiase fostul domn Gheorghe Ștefan, care îl primește bine pe vechiul său grămatic și-l trimite în Suedia cu o scrisoare la protectorul său, regele Suediei și cu o scrisoare la ambasadorul Franței la Stockholm, Arnould de Pomponne. Moldoveanul a stat mai multe luni la Stockholm și s-a împrietenit cu diplomatul francez care îi admira sincer erudiția în limbile clasice ca și vasta cultură umanistă. La sugestia lui Arnould de Pomponne, cărturarul moldovean a scris lucrarea „*Enchiridion...*”, pe care a semnat-o cu numele său întreg, Nicolae Spătarul, lucrare care s-a tipărit la Paris cu 75 de ani înaintea ediției franceze a „*Istoriei Imperiului Otoman*” a lui Dimitrie Cantemir. Cu același nume semnează și traducerea în românește a unei rugăciuni pe care să o rostească Gheorghe Ștefan „*cea după cină rugă*”, sub al cărei text scrie: „*Aice este slova lui Nicolae Spătaru*”.

1667

Nicolae Spătarul a ajuns în Franța, trimis de Gheorghe Ștefan cu o scrisoare la Ludovic al XIV-lea, prin care îi cerea sprijinul pe lângă Poartă spre a-și recăpăta scaunul domnesc în Moldova. În scrisoarea de răspuns, Regele Soare spune că l-a primit pe „baronul Spetarius”. De altfel și Arnould de Pomponne folosește tot aceeași titulatură „baron Spatari” în scrisoare de recomandare pentru Spătaru către janseniștii de la Port Royal, care au tipărit „Enchiridion”.

1668

În luna ianuarie, în ziua de 28, Gheorghe Ștefan, care era foarte bolnav, a murit la Stetin, iar Nicolae Spătarul a plecat spre Moldova, unde domnea Iliș Alexandru. În luna octombrie, Iliș fiind mazilit, a trebuit să plece din Moldova la Constantinopol. Înainte de pleca însă, a pus călăul și a crestat cartilagiul nasului lui Nicolae Spătarul care, după părerea fostului domn, îi uzurpase domnia spre a-i lua locul. Era pedeapsa ce se dădea celor ce complotau împotriva domniei cu gândul de a se urca pe scaun, pedeapsă pe care a suferit-o și Șerban Cantacuzino în 1663 din partea lui Grigore Ghica. De fapt, Nicolae Spătarul, care în cei aproape trei ani cât a stat la Constantinopol a putut găsi filiera familiei din ramura laconică a tatălui său și a putut fi convins că este de viță princiară a familiei Buia - Spătă, apărută pentru prima dată în documente în 1304, și-a spus Moldavo-Lacone barone- adică nobil (baron) moldovean din Laconia (în loc de aromân, noțiune ce nu exista atunci) – ac olim generali Vallachie – și fost general al Valahiei. Astfel apare pe coperta lucrării „Enchiridion”.

1671

Nicolae este iar la Constantinopol, Grigore Ghica obținuse iertarea din partea turcilor, deci și reprezentantul său fusese absolvit. Patriarhul Dositei al Ierusalimului, care locuia mai mult la Constantinopol și pe care Nicolae Spătarul îl regăsise ca vechi prieten, la cererea țarului Aleksei Mihailovici al Rusiei a scris o scrisoare de recomandare pentru Nicolae Spătarul și l-a trimis la Moscova pe acesta, ca să-l slujească pe țar, dar să fie în același timp și omul său de încredere în treburile religioase și în legăturile celor două biserici ortodoxe, greacă și rusă. La sfârșitul lui ianuarie, Nicolae Spătarul a pornit spre Moscova. La 5 februarie a plecat din Adrianopole spre Belgrad. În aprilie a ajuns la Curtea craiului polon, după ce a trecut prin Ungaria, unde s-a întâlnit cu Ferenc Racoczi. La 23 mai, Nicolae Spătarul a trecut granița rusească pe la Smolensk, în drum spre capitala Rusiei. La 14 decembrie, Nicolae Spătarul a fost primit în rândul curtenilor moscoviți, ca traducător pentru limbile greacă, latină și română la Posolski prikaz, cancelaria care se ocupa cu treburile diplomatice.

1672

A redactat în limba slavonă „Aritmologhion” (Cartea numerelor), o compilație de fapte, așezate în ordine numerică, în scop didactic.

1673

În 25 ianuarie a terminat de scris „Hresmologhion”, în limba slavonă. Cartea a dedicat-o țarului. În același an a primit o scrisoare de la domnul Moldovei, Ștefan Petriceicu, prin care îi cerea să intervină la țar în favoarea lui. A mai scris „Vasilologhion”, „Povestea asupra construcției bisericii Sfânta Sofia”, „Cartea hieroglifelor”, „Cele șapte minuni ale lumii”, un „Dicționar slavo-grec-latin”, iar împreună cu Petru Dolgov a scris „Alegerea ca țar a țarului Mihail Feodorovici” și „Arborele genealogic al țărilor ruși”.

1675

În ziua de 3 martie a pornit din Moscova ambasada condusă de Nicolae Spătarul spre hanul Chinei. La 30 martie călătorii au ajuns la Tobolsk, la granița Siberiei. În ziua de 3 mai, fiind toate pregătirile terminate, ambasada a pornit spre Beijing cu bărcile pe apa râului Irtâș. În ziua de 30 decembrie ajunseseră pe malul râului Argun, după ce străbătuseră întreaga Siberie.

1676

În ziua de 17 aprilie s-a terminat staționarea în satul Pacigorsk cu caravana pe uscat. La 20 mai ambasada a ajuns în orașul Beijing și a fost găzduită într-o clădire mare, cu curțile înconjurate cu ziduri asemenea unei închisori.

1677

În ziua de 18 mai ambasada a plecat din Nercinsk, iar la 7 iunie a ajuns la Eniseisk, unde din porunca țarului vameșii i-au scotocit cu de-amănuntul și le-au confiscat toate bunurile.

1678

În ziua de 5 ianuarie ambasada condusă de Nicolae Spătarul s-a întors la Moscova.

1679

Gheorghe Duca, ajuns iarăși domn al Moldovei, i-a scris lui Nicolae Spătarul ca „vechiul său prieten” (din vremea când complotaseră împreună împotriva lui Iliș Alexandru și Nicolae se alesese cu nasul tăiat) pentru a-l ruga să-l îndrumeze pe solul trimis de el către țar și să îi înlesnească în același timp obținerea unor bunuri pe care le comandase spre cumpărare în Rusia. Spătarul a scris din porunca țarului Feodor Introducerea la „Cartea istoriei”.

1680

Pentru mitropolitul Dosoftei al Moldovei a obținut drept cadou din partea patriarhului Rusiei o tipografie completă cu litere chirilice.

1681

Este solicitat de țarul Feodor să-l ajute la lămurirea polemicilor și neînțelegerilor religioase iscate între teologii greco-ortodocși și cei catolici.

1684

A sosit la Moscova savantul suedez J.G. Sparwenfeldt, care l-a cunoscut îndeaproape pe Spătaru și de la care a primit în 1685 o copie manuscrisă a „Descrierei Chinei”

1689

Foy de la Neuville sosește la Moscova, face cunoștință cu Nicolae Spătarul și ia parte la tulburările iscate de încercarea de atentat pusă la cale de regenta Sofia împotriva țarului Petru I.

1698

A tradus din latinește în grecește lucrarea lui Pierr Gilles „Despre topografia și antichitățile Constantinopolului”. A tălmăcit din grecește în rusește cartea „Despre erezii” a lui Simion de Tesalonic. Tipărită la Iași în 1683.

1699

Witzen, primarul orașului Amsterdam, care făcuse o vizită la Moscova, îi scria lui Leibniz: „Domnul Spatarius se află încă în viață, este un om foarte inteligent...”

1703

A colaborat la reforma școlii superioare din Moscova, unde în procesul de învățământ s-au introdus limba latină și științele, deși patriarhul Dositei al Ierusalimului – prietenul și susținătorul lui – se opusese la această schimbare.

1708

Anul morții lui Nicolae Spătaru, la Moscova. Scrierile rusești al căror autor nu a fost însemnat și care i-au fost atribuite lui Nicolae Spătaru fără o certă indicație documentară sunt: *Povestirea despre sibile*, *Despre cele șapte minuni ale lumii*, *Despre cele șapte arte liberale*, *Predoslovie către cneazul P.M.Cerkaski*, *Cartea despre animalele lumii*, *Dovadă pe scurt cum că învățarea limbii eline este mai folositoare decât a limbii latine*. Cele mai importante lucrări ale lui Nicolae Spătaru, rezultate din călătoria pe care a făcut-o în China, sunt : *Jurnalul de călătorie prin Siberia*, *Documentul de stat al soliei în China și Descrierea Chinei*. Aceste trei ultime lucrări îl așează pe Nicolae Spătaru între marii etnografi ai lumii și între pionierii sinologiei.

Adriana Bojian, Gabriela Bârsan

Bibliografie selectivă:

1. Vergatti, Radu Ștefan: "Nicolae Spătarul Milescu – viața, călătoriile și opera", Editura Paideea, 1998;
2. Iorga, Nicolae: "Istoria relațiilor române", Editura Semne, București, 1995;
3. Mareș, Ioachim: "Conștiință și Slujire preotească", vol.II, Editura Episcopiei Hușilor, Huși, 2002;
4. Panaintescu, Petre P.: "Nicolae Milescu Spătarul (1636-1708)", Editura Junimea, Iași, 1987;
5. Piru, Alexandru: "Istoria literaturii române de la origini până la 1830", Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977.

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ "NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL" - VASLUI

Biblioteca județeană "N. Milescu Spătarul", prin misiunea și rolul pe care și-l asumă, este percepută ca un puternic centru de informare, ca partener în procesul educației permanente, cu rol social, cultural și recreativ. Prin structura colecțiilor, Biblioteca Județeană Vaslui are caracter enciclopedic, răspunzând cerințelor diferitelor grupuri de interes socio-profesional.

Biblioteca "N. Milescu Spătarul" are în componența sa următoarele departamente:

- Dezvoltare, evidență, catalogare, prelucrare;
- Comunicarea colecțiilor, relații cu publicul;
- Asistență metodică, marketing, manifestări culturale;
- Informatizare;
- Informare bibliografică, programe;
- Contabilitate, administrativ-gospodăresc.

Fondul de carte este de 219.679 unități de bibliotecă (conform statisticilor anului 2003)

Dezvoltare, evidență, catalogare, prelucrare

Biblioteca achiziționează toate titlurile de documente (cărți, periodice, CD, CD-rom etc) pe suport hârtie dar și suport electronic. În anul 2003 colecțiile Bibliotecii Județene s-au îmbogățit cu 6397 unități de bibliotecă astfel: 5704 vol. carte, 563 vol. periodice, 130 vol. documente pe suport electronic. Activitatea acestui departament, asigurată de 3 bibliotecari, se desfășoară pe două coordonate:

- completarea colecțiilor, evidență și prelucrarea curentă a publicațiilor
- conversia retrospectivă

Comunicarea colecțiilor

Pe parcursul anului 2003, au fost consultate 164.997 volume, s-au înscris 5.781 de utilizatori, frecvența în sălile de lectură și împrumut la domiciliu fiind de 68.513 vizite.

Sala de lectură carte în limba română oferă spre studiu un fond de carte de aprox. 70.000 volume din toate domeniile cunoașterii. Alături de dicționare, enciclopedii găsim albume de artă (pictură, arhitectură, artă decorativă), partituri muzicale. Un loc important îl ocupă colecțiile speciale și lucrările cu valoare bibliofilă. Sala dispune de 36 de locuri pentru utilizatori și înregistrează o frecvență medie de 120 utilizatori.

Sala de împrumut pentru adulți dispune de un fond de peste 80.000 documente din toate domeniile cunoașterii, fiind organizat în sistemul accesului liber la raft. Oferă utilizatorilor pentru împrumut la domiciliu lucrări cu conținut enciclopedic în limba română, bibliografie școlară, culegeri de probleme și texte literare dar și cărți pentru loisir.

Sala de periodice, reorganizată în 1998, dispune de aproximativ 17.000 unități de bibliotecă, depozitate respectând normele biblioteconomice (așezare pe format). Fondul este format din ziare, reviste, abonamente și alte publicații periodice din toate

domuniile cunoașterii. Din colecțiile sălii amintim : “Viața românească “(1907-2003), “Bilete de papagal” (1928), “Magazin istoric” (1970-2003), “Gazeta matematică “(1959.2003) etc. Sala dispune de 18 locuri pentru utilizatori. De asemenea, accesul la Internet al utilizatorilor se realizează și prin intermediul acestei săli.

Sala de împrumut pentru copii dispune de un fond de aproximativ 36.000 de publicații. Colecțiile sunt constituite din cărți atât din domeniul științei cât și al literaturii române și universale. Pentru cei mai mici cititori (preșcolari) secția pune la dispoziție o serie de basme, povești populare românești și din literatura universală. Colecțiile sunt organizate sistematic alfabetic, pe grupe de vârstă: preșcolari, clasele I-IV și V-VIII, conform accesului liber la raft.

Sala multimedia și limbi străine dispune de 30 de locuri în regim de sală de lectură. Oferă consultarea, audierea și vizionarea colecțiilor de documente: carte pe suport hârtie și electronic, documente audio, video, CD, DVD etc. Deține colecții de carte în limbi străine (engleză, franceză, italiană, germană, rusă etc.) din toate domeniile cunoașterii umane. De asemenea deține echipamente de învățare în sistem clasic și interactiv pe calculator a limbilor engleză și franceză.

Centrul unic de înscriere realizează înscrierea utilizatorilor în sistem informatizat. Aici se găsesc cataloagele tradiționale care au fost “înghețate” în anul 2001, renunțându-se la completarea lor datorită achiziționării programului integrat de bibliotecă TINLIB. Utilizatorii pot accesa catalogul electronic, beneficiind de asistența bibliotecarului de serviciu.

La nivelul fiecărei secții, lunar, se organizează expoziții de carte sau alte documente, cu prilejul unor evenimente deosebite care pun în valoare fondul de publicații al bibliotecii. Activitatea bibliotecarelor acestui serviciu este canalizată spre realizarea descrierilor sumare/carte în sistem informatizat, urmărindu-se astfel eficientizarea împrumutului electronic și, bineînțeles accelerarea procesului de constituire a bazei de date.

Asistența metodică, marketing, manifestări culturale. Biblioteca Județeană “N. Milescu Spătarul” Vaslui îndeplinește funcția de for metodic (îndrumare și control) pentru bibliotecile din județ respectiv: Biblioteca municipală “Stroe Belloescu” din Bârlad; Biblioteca municipală “Mihai Ralea” din Huși; Biblioteca orașenească “C. Macarovici” din Negrești și 71 de biblioteci comunale (plus 11 nou înființate). Pregătirea profesională a bibliotecarilor din sistem se realizează prin instruirii trimestriale la sediul Bibliotecii Județene, instruirii pe centre metodice (12 la număr), cursuri de perfecționare pe plan central (București, Bușteni) și pe plan local cu specialiști de la Biblioteca Județeană, Biblioteca Județeană “Gh. Asachi” din Iași, Ministerul Culturii și Cultelor. Acest compartiment împreună cu conducerea bibliotecii, serviciul de informatizare și serviciul informare bibliografică editează (sub egida bibliotecii) o serie de publicații cum ar fi: caiete metodice, ghiduri, biobibliografii, retrospectivă, antologii, reviste, afișe, programe culturale etc., organizează numeroase manifestări culturale: aniversări și comemorări, saloane de carte, întâlniri cu autori, lansări de carte, colocvii, consfătuiri etc. Semnificative pentru anul 2003 au fost: *Simpozionul “Cu cât trece vremea Eminescu se înalță”*; manifestarea *“Unire în cuget și simțiri”*; *Ziua Europei e și ziua ta*; *Ziua mondială a teatrului*; *Concursul internațional “La izvoarele înțelepciunii”* –

Dimitrie Cantemir ; Salonul de carte ediția a XV-a " La ceas aniversar" și, nu în ultimul rând, Serate muzicale organizate lunar în colaborare cu Universitatea de Arte "G. Enescu" din Iași.

Compartimentul Informatizare. Biblioteca Județeană "N. Milescu Spătarul" Vaslui a cunoscut în ultimii ani o îmbogățire considerabilă din punct de vedere a dotării tehnice. În prezent, Biblioteca Județeană dispune de un număr de 26 de calculatoare, asigurându-se astfel necesarul fiecărui compartiment al bibliotecii. Ca soft integrat este utilizat TINLIB, modulele: catalogare, evidență, circulație, rapoarte, Opac.

Compartimentul are următoarele atribuții: asigură buna funcționare a calculatoarelor din rețea; administrează programul TINLIB; realizează rapoartele statistice în sistem informatizat; realizează permisele inscripționate cu cod de bare pentru utilizatori; realizează etichetele inscripționate cu cod de bare pentru documentele de bibliotecă: carte; tehnoredactează și multiplică materialele necesare pentru buna desfășurare a activității bibliotecii; contribuie la realizarea bazei de date retro-activă. De asemenea departamentul Informatizare asigură asistența de specialitate bibliotecii municipale din Huși, orașenești din Negrești, bibliotecilor comunale din Epurenii, Drânceni, Olteneni, care lucrează în sistem informatizat.

Informare bibliografică, programe. Biblioteca Județeană Vaslui asigură servicii de informare bibliografică și documentare la nivel local, național și internațional, elaborează lucrări bibliografice și documentare pentru valorificarea colecțiilor cu caracter cultural, științific, de sociologie etc. Funcția de centru de informare bibliografică și documentară a bibliotecii se exercită prin două tipuri de servicii: redactarea, organizarea și publicarea materialelor bibliografice; informarea beneficiarilor .

Compartimentul Contabilitate, administrativ-gospodăresc. Contabilitatea, instrumentul principal de cunoaștere, gestionare și control al patrimoniului și al rezultatelor obținute, asigură înregistrarea cronologică și sistematică, prelucrarea, publicarea și păstrarea informațiilor cu privire la situația patrimonială; controlul operațiunilor patrimoniale precum exactitatea datelor furnizate; furnizarea informațiilor necesare stabilirii patrimoniului național, execuției bugetului public național, precum și întocmirea bilanțelor financiare și a bilanțului contabil.

Mihaela Ochianu

PESTE O VIAȚĂ

Azi jocul de-a secunda nu-l mai știu...

E prea devreme-n lumea lui târziu.

Și mă îndrept spre-un început de lume...

Iubirea mea , rămasă fără nume...

Să mai încerc să te-ntâlnesc în gând?

Te-or boteza atâtea iar, pe rând...

Deci...micșorează din eternitate.

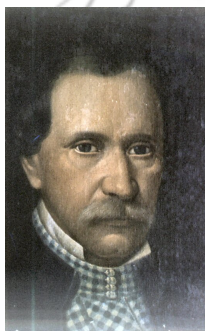
Voi reveni peste o viață... poate

Daniela Oatu

DOINA ROTARU

Oameni care au fost: spătarul Ștefan Angheluță (1799 - 1876)

În anul 1866, apărea la Paris o carte intitulată „*La Moldo-Valachie ce qu'elle a été, ce qu'elle est, ce qu'elle pourrait être*”, scrisă de Georges Le Cler, un călător francez, care a stat timp de trei luni în Principatele Române la începutul domniei lui Alexandru Ioan Cuza, între anii 1859-1860. Un titlu incitant și astăzi, dar noi ne vom opri doar asupra unui capitol din istoria acestui oraș, „așa cum a fost”, strâns legată și de destinul spătarului Ștefan Angheluță, primul primar al târgului Vaslui, mare filantrop, participant activ la reformele menite „a introduce în societatea noastră marile principii ale staturilor moderne”, după cum afirma noul domn la 8 februarie 1859.

Cine a fost Ștefan Angheluță?

S-a născut în Moldova anului 1799 (potrivit inscripțiilor de pe cele două portrete ale acestuia, aflate în cele două ctitorii ale sale, bisericile *Nașterea Maicii Domnului* (1852-1855) din satul Chițoc, Lipovăț și *Adormirea Maicii Domnului* (1860-1862) din satul Bahnari -Vaslui sau în anul 1800, conform *Vidomostiei boierilor moldoveni* din anul 1829, unde este menționat ca fiind fiul polcovnicului Sămion Angheluță².

Constandin Sion, în *Arhondologia Moldovei*, scria despre originea familiei Angheluță, cu ironie acidă, că sunt: „Mai mulți, dar nu sânt de neam; porecliți de pe numele părinților lor, unul la Vaslui făcut spătar de Mihai vodă (Mihail Gr. Șuțu, n.n.)³ pentru că-i bogat, tată-său țăran birnic din satul Muntenii de Gios, Angheluță pâslarul au fost multă vreme crâșmar la tată-meu, de la 1800 pân la 1812, ratoșul Bahnarilor, de la gura Muntenilor, unde au găsit o comoară și apoi și-au cumpărat dugheană în Vaslui; și fiii săi șiind multă vreme în posesie Bahnari, Moara Grecilor și Negreștii, s-au înstărit foarte, încât pe lângă că s-au boierit, și-au făcut casă cu două rânduri în Vaslui, apoi au cumpărat de veci moșia Bahnari, de la netrebnicul Iorgu, fiul logofătului Neculai Stratulat. Însă nu are acest Angheluță urmași”⁴.

De-a lungul vieții a îndeplinit diferite funcții: în anul 1820 era polcovnic potrivit *Catagrafiei târgului Vaslui* din același an, în care printre cei 8 polcovnici menționați, era consemnat și Ștefan Angheluță⁵. Conform *Marei Arhondologii a boierilor Moldovei* din anii 1835- 1856 a fost „după izvod: paharnic”⁶, iar „pentru slujbe: spătar” (1847)⁷, iar *Lista boierilor moldoveni din anul 1851*, îl menționa în aceeași funcție⁸ pe care a deținut-o cel puțin până în anul 1855; de asemenea, în anul 1861, a fost postelnic, potrivit inscripției de pe tabloul votiv de la Chițoc.

„Pinxit vivum”, la vârsta de 62 de ani de către pictorul V. Siffert, trecător prin Moldova acelor ani, Ștefan Angheluță ni se înfățișează ca un personaj impozant, înalt, îmbrăcat în costum oriental, alături de soția sa Smaranda, în vârstă de 53 de ani. Avea un facies oval, păr castaniu, ușor grizonat, tuns scurt, fruntea înaltă, ochi albaștri, subliniați de cearcăne accentuate, sprâncene subțiri, nasul lung, ușor acvilin, buza inferioară subliniată, bărbia rotundă. Purta cămașă albă cu guler înalt, un antereu (picățele alb-albastre, cu guler înalt gen tunică, încheiat cu patru nasturi), încins cu un brâu de mătase albă cu o bordură decorată cu motive geometrice (roșu, verde și albastru); deasupra - o feregea⁹ (albastru închis); în mâna dreaptă ține un rotulus înfășurat; drept accesorii: două inele pe mâna dreaptă (inelar și arătător); pantofi negri.

Ascensiunea lui Ștefan Angheluță reflectă schimbările economico-sociale ce au constituit suportul politicii de acordare a rangurilor” între anii 1849-1856 de către Grigore Alexandru Ghica vv, care a introdus în „casta boierească” oameni din „starea de jos”, „politica” de acordare a rangurilor operând o înnoire a „castei” boierești¹⁰, iar ritmul și intensitatea „transferului” masiv de proprietate funciară corespundea ritmului de înmulțire a acelor „homines novi” (negustori, arendași, vătafi, funcționari în aparatul administrativ de stat, etc.), deținători de capitaluri, provenite din valorificarea producției-marfă, exercitarea profesiei și din beneficiile capitalurilor mărite prin camătă etc., pe care le-au „investit” în „achiziționarea” de terenuri funciare¹¹

Între anii 1849-1856 un număr de 1.275 de nume aparțineau „boieriților”, iar „inteligenta timpului” a avut un rol determinant în mișcarea de idei. Intelectualitatea, încadrată la profesiile liberale (doctori, ingineri, avocați, profesori, funcționari din aparatul administrativ de stat) era și proprietară funciară¹².

Un exemplu tipic l-a reprezentat spătarul Ștefan Angheluță, proprietar al moșiilor Bahnari, Moara Grecilor și Negrești, la care se adaugă Chițocul și o parte din satul Portari, el deținând în anul 1857 un domeniu de 4.000 fălcii de teren¹³.

Beneficii i-au adus și cămătăria, dovadă împrumutul, acordat Catincăi Otänberg, în contul căruia ia în posesie amanetul, adică „moșia Drăgeștii (1.000 fălcii) cu Hucul, Crăciuneștii și Alecseeștii, pe timp de 6 ani, și „cu preț hotărât pe toți acești ani 3.800 galbeni primiți înainte”, pentru care destabilizează sinetul de 62.000 lei¹⁴. Spătarul Ștefan Angheluță a împrumutat și postelnicului Alecu-Botez Forăscu – suma de 30.000, lui Aftanasie Dinu - 15.000 lei, lui Ilie Carp - 12.500 lei, lui N. Duca - 10.348 lei, realizând astfel venituri din dobânzi¹⁵.

În calitate de președinte al Eforiei Vasluiului (1853) s-a implicat în conflictul dintre târgoveți și proprietara târgului Vaslui, Elena Șubin, născută Ghica, conflict început încă din secolul al XVIII-lea: „Se rădicasă la mare onoare și la o situație politică un om din popor - Ștefan Angheluță - care din mare arendaș al moșiilor mănăstirești din Vaslui ajunsese și mare proprietar. În jurul

acestui Ștefan Angheluță s'a grupat tot spiritul nou de democrație, de emancipare, ca G. Petala, C. Sion, M. Kogălniceanu”¹⁶.

Procesul de modernizare al orașelor și târgurilor din perioada regulamentară a fost frânat considerabil de faptul că vatra și moșia multora din ele se aflau încă în stăpânirea unor mănăstiri și boieri, care împiedicau aplicarea măsurilor menite să sprijine emanciparea orășenilor, iar Sfatul orășenesc era lipsit de veniturile necesare pe care trebuia să le perceapă de la locuitorii așezării urbane. Pentru a-și redobândi drepturile încălcate de proprietara târgului, obștea acestuia a solicitat guvernului transformarea orașului într-un municipiu¹⁷.

Astfel, la 19 august 1860 s-a hotărât crearea municipalității la Vaslui, Ștefan Angheluță fiind ales din cei 14 candidați, primul președinte al Consiliului municipal Vaslui la propunerea lui M. Kogălniceanu, făcută la 26 august a anului în curs, alegerea fiind confirmată de către domnul Moldovei prin decretul din 11 septembrie 1860¹⁸.

Ca urmare, a fost desființată epitropia orașului creată odată cu aplicarea Regulamentului Organic (1831), veniturile acesteia trecând în proprietatea municipalității.

Primul consiliu municipal a fost alcătuit din cinci membri: Ion Cotăescu, Iorgu Petala (membri), Alecu Rășcanu și Dumitru Vasiliu (candidați) și Ștefan Angheluță (președinte). Consiliul avea de îndeplinit dispoziții cu caracter general din diverse domenii (edilitar, amenajarea teritoriului, social, cultural) privind emanciparea târgului printre care: sistematizarea edilitară prin grija unui arhitect local pe baza unui plan „bine chibzuit”, înfrumusețarea orașului, înființarea unei piețe publice, mutarea cimitirelor în afara așezării urbane, curățirea ulițelor, crearea școlilor publice și întreținerea lor, crearea caselor de teatru și a grădinilor publice, constituirea unei companii de pompieri (pojarnici), stârpirea cerșetorilor, asigurarea binalelor împotriva incendiilor, uciderea câinilor vagabonzi, crearea unui corp de jandarmi pentru menținerea ordinii, angajarea de doctori care să asigure sănătatea locuitorilor și alcătuirea unui serviciu de curățire a coșurilor caselor. La acestea, s-au adăugat măsurile de ordin economic luate de către Consiliul municipal, condus de Ștefan Angheluță, precum mărirea numărului prăvăliilor și asigurarea orașului cu mărfuri de primă necesitate (pâine, carne, lumânări etc.), dreptul de vânzare al mărfurilor acordat negustorilor prin licitație, interzicându-se specula, controlându-se prețurile și calitatea acestora, introducându-se amenzi contraveniențelor.

Repararea străzii principale, aflată „într-o netrebnică stare”, pietruirea străzilor, dărmașia caselor făcute din lemn și înlocuirea lor cu altele din zid, dar numai cu aprobarea arhitectului orașului, repararea unor clădiri vechi de interes public precum Prefectura, Tribunalul civil, Școala publică, strămutarea pieței din centrul orașului (1862), crearea unui havuz în piața centrală și a unui canal pentru scurgerea apei murdare, s-au constituit printre prioritățile consiliului

municipal. S-au luat măsuri pentru sistematizarea oraşului prin trasarea unor noi străzi, racordarea altora mai vechi şi întocmirea planului cadastral al acestuia, măsuri de salubritate cu ajutorul a patru care trase de doi boi pentru ridicarea gunoaielor de pe uliţă, combaterea incendiilor prin înfiinţarea unei companii de pompieri (a unei pojară), construirea unui bazin (1859) pentru strângerea apei în vederea combaterii incendiilor şi a unui foişor pentru semnalizarea acestora¹⁹.

Dar cum arăta Vasluiul în timpul lui Ştefan Angheluţă?

Un anonim descria, într-o corespondenţă de presă, Vasluiul anului 1845: „Vasluiul capitala ţinutului cu asemenea numire rezidenţia isprăvniciei şi a judecătoriei ... situat pe un podiş într-o poziţie foarte plăcută ... este mic - croit însă în jurul unui cuadrat ce slujeşte de piaţă publică şi durat din dughene proaste. De abia spre răsărit se înalţă vre-o şase-şapte case boiereşti şi o biserică de piatră zidită încă de domnul Ştefan... alături de biserică pe multe se vede încă şi temelia caselor zidite tot de domnul Ştefan...tot lângă biserică se află şi şcoala naţională pentru începători într-o casă mică... târgul este proprietatea d-sale M-me Şubin”²⁰.

Recensământul din anul 1845 consemna un număr de 801 familii cu 4005 locuitori, în care ponderea meseriilor o deţineau meşteşugarii şi negustorii în procent de aproape 50%. În afară de aceste categorii cu caracter economic mai erau 172 birnici, 223 evrei, 30 supuşi străini, 25 căpătâieri, având ocupaţii publice, domestice, vieri, 11 privilegiaţi (3 mari căpitani, 5 polcovnici, 3 postelnici), 9 apăruiţi în cărţile ocârmuirii, slugi în ogrăzi boiereşti, 5 dascăli, 3 ȝigani, 6 preoţi, 2 diaconi, 28 bătrâne şi nevolnici, 76 văduve²¹.

Dacă aspectul oraşului era pitoresc, străjuit de turnul pompierilor (pojară), dotaţi cu sacale, cofe, topoare, scări, iluzia înceta în momentul intrării în localitate, după cum relatea călătorul francez citat mai sus: „Aceleaşi construcţii din scînduri şi vâlătuci,... tot timpul întâlneşti animale şi păsări care aglomerează uliţele, porcii blânzi se plimbă chiar prin curţi şi prin camerele hotelului”²².

În anul 1859, Vasluiul avea o populaţie de 4.334 locuitori, era împărţit în cvartale pe culori şi mahalale, cu o piaţă centrală care servea şi de iarmaroc (unde se vindeau vite şi grâne), piaţă ce ulterior a fost strămutată înafara urbei, în loc amenajându-se un havuz (o fîntînă) şi un canal de scurgere a apei murdare. Era iluminat în anul 1862 cu ajutorul a 70 de felinare cu gaz fotogen, felinare fixate pe stâlpi de lemn de stejar şi deservite de 5 fanaragii, alimentat cu apă potabilă prin conducte de olane şi sacale, transportul pe uliţele ce urmau a fi pietruite efectuându-se cu birje, căruţe, harabale, iar ridicarea gunoaielor se făcea cu ajutorul a patru care cu tracţiune animală (câte doi boi), după modelul capitalei Moldovei. Alături de dughenele înghesuite pe Uliţa cea Mare, existau două hanuri, construite din lemn, alături de biserică *Adormirea Maicii Domnului*, fondată de Hagi Neculai Chiriac şi terminată de nepotul acestuia, Dimitrie

Castroian în anul 1860, un local cu funcția de cazinou, sediul Prefecturii, un Tribunal civil, o școală publică mixtă (1841), o școală de fete (1858) și una de băieți (1860), un spital particular, construit de Dumitru Drăghici (1849), care în anul 1861 avea trei secții (boli interne, chirurgie, dermatologie (boli venerice) și doar o moașă (1851), farmacia lui Costache Rasardi și câteva lăcașuri de cult²³.

Ștefan Angheluță nu a fost numai un om politic, ci și un mare filantrop și chiar dacă aparținea unui neam în plină ascensiune, a stat sub semnul culturii.

A înființat o școală particulară în satul Chițoc la 10 septembrie 1857, înainte de circulara Ministerului Cultelor și Instrucțiunii publice din anul 1861 privind crearea școlilor publice și întreținerea acestora din bugetul municipalității²⁴, proiect care demonstra aplecarea spre cultură și importanța pe care o acorda instrucției Ștefan Angheluță. A asigurat în mod gratuit cazare, mâncare, haine, manuale,

acestei școli care a ființat până în anul 1874. Programa era identică cu cea a școlilor primare din orașe, în plus, muzica vocală și cântările bisericești, predată fiind de trei institutori²⁵. La această școală, “cea mai renumită de pe aceste meleaguri, cu peste 100 de elevi...și cei mai buni dascăli”, a învățat și Iacov Antonovici, Episcopul Hușilor²⁶.

A dăruit, de asemenea, materialul lemnos pentru căptușirea bisericii *Sf. Voievozi* (1826) din satul Tanacu, ctitorie de obște²⁷.

De asemenea, fondarea celor două biserici din Chițoc și Bahnari nu reflectă numai posibilitățile economice, poziția socială a ctitorului, orgoliu, prestigiu, ambiție, ci și expresia religiozității individuale, iar înțelegerea dintre uman și divin este de o importanță fundamentală pentru că ne oferă o cale de a descifra lumea religioasă a oamenilor din trecut, care adesea reflectă realități sociale semnificative, imaginea votivă individuală sau de grup oferind o posibilitate specială de comunicare cu sacralul, iar cele două portrete votive, modalitate de comemorare prin mijloace vizuale a individului și a rolului său în societate ilustrează participarea, dar și asumarea unui trecut, precum și apartenența la un spațiu geografic și cultural.

Lent sau hotărât gest de sincronizare cu restul culturii europene, exprimat de arhitectura religioasă și rezidențială sau de pictură, precum și actele de caritate, exprimau sentimentul cel nou al demnității omului de merit, indiferent de obârșie, a omului care începe a ști să ducă o existență confortabilă și „civilizată”, în pas cu Europa.

Spătarul Ștefan Angheluță a murit „sărac lipit și fără nici un ajutor în casele proprii cei mai rămăseseră în Vaslui pe strada Berzelor”²⁸ în anul 1876, potrivit însemnării din 18 aprilie 1882, scrisă de diaconul Enache Busdugan în *Sinodicul bisericii Nașterea Maicii Domnului din satul Chițoc*²⁹ și se pare că a fost îngropat

la Vaslui, în cimitirul bisericii *Tăierea Capului Sf. Ioan Botezătorul*, se pare, la groapa comună, potrivit unei informații primite de la preotul Ioan Popa din Mânjești.

Astăzi, stau mărturie a trecerii prin istorie a spătarului Ștefan Angheluță, doar ctitoriile de la Chițoc și Bahnari, portretele acestuia care ar putea sta cu cinste alături de arta așa-zisilor „primitivi” ai picturii românești în Galeria Națională a Muzeului de Artă, precum și o stradă care-i poartă numele.

NOTE:

1. Constantin Șerban, *Modernizarea orașului Vaslui în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza*, în *Acta Moldaviae Meridionalis*, Anuarul Muzeului Județean Vaslui, nr.VII-VIII, 1985-1986, p. 239.
2. Alexandru Perietzeanu-Buzău, *Vidomostie de boierii Moldovei aflați în țară la 1829*, în *Arhiva Genealogică*, nr. 3-4, 1994, p. 297.
3. Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, *Scurtă istorie a românilor*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977, p. 406.
4. Constandin Sion, *Arhondologia Moldovei*, Editura Minerva, București, 1973, p.16.
5. Gh. Ghibănescu, *Vasluiul. Studiu și documente*, Iași, 1926, p. 258.
6. Vezi *supra* 2.
7. Mihai – Răzvan Ungureanu, *Marea Arhondologie a boierilor Moldovei (1835-1856)*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 1997, p.13.
8. *Boerii Moldoveni după Lista Secretariatului de Stat supt n° 2054*, publicată prin *Buletinul Oficial*, Iași, 1851, f. 7.
9. Al. Alexianu, *Mode și veșminte din trecut. Cinci secole de istorie costumară românească*, vol. II, Editura Meridiane, București, 1971, p. 357.
10. Dr. Georgeta Crăciun, *Moldova în vremea domnitorului Grigore Alex. Ghica. 1849-1856*, Editura Noél, Iași, 1996, p.120-121.
11. *Ibidem*, p. 29-31, 91, 164 - nota 189.
12. *Ibidem*, p.122, 125.
13. *Ibidem*, p. 20, p. 156 - nota 75.
14. *Ibidem*, p. 49, p.164 - nota 190.
15. Idem.
16. Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, p. XLVIII-XLIX.
17. Vezi *supra* 1.
18. *Ibidem*, p. 240-242.
19. *Ibidem*, p. 237-242.
20. *Ibidem*, p. 244.

21. Constantin Șerban, *Populația orașului Vaslui până la mijlocul secolului al XIX-lea*, în *Acta MM*, nr. V-VI, 1983 - 1984, p. 235-236.
22. Constantin Șerban, *Modernizarea orașului Vaslui...*, p. 244-245.
23. *Ibidem*, p. 237-244.
24. *Ibidem*, p. 240.
25. I. Antonovici, *Istoria comunei Bogdana*, Bârlad, 1905, p. CLIV-CLV.
26. I. Antonovici, *Geografia comunei Bogdana din Plasa Tergu-Simila, județul Tutova cu notițe istorice și tradiționale*, București, 1889, p. 33.
27. Arhivele Naționale ale României, Direcția Județeană Vaslui, *fond Episcopia Hușilor*, dos. 1/1947, f. 564.
28. Arhiva parohiei *Nașterea Maicii Domnului Chițoc*, dos. 20/1921, f. 10 v-11.
29. *Synodiculu parohiei Săntei Biserici din Cotuna Nașterii Maicii Domnului ce se serbează la 8 Septembrie*, Vaslui, 1881, Partea I-a, f. 4.

Portretul lui Ștefan și al Smarandei Angheluță

Biserica "Nașterea Maicii Domnului" din sat Chițoc

APA TRECE, PIETRELE RĂMÂN

Gheorghe Alupoaei - Profesor de arte plastice

“Albul e lumină și lumina vine de sus”

“...și din șuvoiul de lumină, se desprinde un *omuleț* atât de firav la trup, dar foarte puternic în suflet. Un creator pământean care dă formă lutului, pietrei, lemnului, dă contur hârtiei sau cartonului și care ne invită tacit ca noi, prin căldura sufletului nostru să dăm viață lucrărilor sale. Azi, și în fiecare zi va fi numai azi, am avut fericirea să-l cunosc pe domnia sa, profesorul de arte plastice **Alupoaei Gheorghe** din Vaslui.

Cu permisiunea domniei sale am parcurs frumusețea sufletului său, lăsând timpul să curgă peste lucrările sale pline de lumină și personalitate de neînvinș. Stând de vorbă în timp ce dumnealui lucra, pe masa de lucru din atelier a început să prindă contur bustul lui Ion Iancu Lefter, fost gazetar, profesor de limba și literatura română și poet. Despre această ultimă ipostază, George Călinescu nota în “Contemporanul”, la 16.02.1962: “fervent, cultivând fraza psalmodică de tip pionieresc witmanian, I.I.Lefter e o pădure de vise cu crengile mai încâlcite din cauza (...) furtunii de elanuri constructive care trece prin ea (...) merită un “bine-ai venit”.

Acum câțiva ani s-a instituit concursul național de poezie adolescentină care-i poartă numele. După ce a participat entuziast la o manifestare patriotică, la începutul lui 1990 Ion Iancu Lefter a murit într-un tragic accident de circulație în seara zilei de 1 martie 1990. (...)

Pentru mine a fost și va rămâne o zi minunată. Chiar aș putea spune că mă face și mai fericit că acest bust s-a creat sub ochii mei.

Dar...ușor ies din starea de extaz și, luat ușor de mână de marele creator, străbat minunata, diafana taină lăuntrică a puterii, gândirii, exprimării cu finețea a ceea ce este profesorul de arte plastice **ALUPOAEI GHEORGHE.**”

Albert Oleic, Albumul “*Apa trece pietrele rămân*”, Editura Proema, Baia Mare, 2000

“Luceafărul”

“-Pentru cine faci un vas atât de frumos? Intenționezi să-l expui într-o expoziție, sau vrei să îl vinzi?”

-Bineînțeles că nu.

-Atunci ce se va întâmpla cu el după ce tu vei muri? Pentru ce l-ai făcut?”

-Nu fac decât să reactualizez focul creator divin ce arde în inima mea. Mă caut și mă descopăr în propria mea creativitate. Odată ce frumusețea este exprimată, întregul univers se bucură de ea, chiar dacă aparent nimeni nu o vede. Floarea din pădure își desface petalele pline de rouă, chiar dacă nu este nimeni să le contemple. În tăcerea și discreția ei plină de puritate ea manifestă frumusețea divină”.

Suma ching – Moi

CTITORII ȘTEFANIENE LA VASLUI

BISERICA “ SFÂNTUL IOAN BOTEZĂTORUL ”

1. Inscripția ctitoricească și datarea bisericii domnești din Vaslui

“Aici la Vaslui curtea, băile, locurile de plăcere sunt toate ale lui Ștefan Vodă, precum și mândra și superba biserică cu o elegantă cupolă peste măsură de înaltă. Totul în ea, jur împrejur e bolți și arcuri, pe care sunt picturi și chipuri ale tuturor sfinților...”

(Paul de Alep – 1653)

Biserica Sf. Ioan din Vaslui a fost înălțată de Ștefan Voievod, fiul lui Bogdan Voievod, în cuprinsul Curților domnești, făcând parte organică din ansamblul arhitectonic al acestora. Cu timpul “Curțile domnești” din Vaslui s-au năruit, deși Vasile Lupu interzicea la 6 august 1635 lui Cehan Racoviță, ispravnic de Vaslui ”a se lua piatra din ruinele curților domnești ale lui Ștefan Vodă, că nu este cu cântec”. În schimb, biserica s-a păstrat, suferind unele modificări cauzate de puternicele cutremure din secolul XIX, rămânând timp de 500 de ani la îndemâna orașenilor dreptcredincioși din Vaslui.

Biserica domnească Sf. Ioan a fost începută la sfârșitul lunii aprilie 1490 și terminată în a doua jumătate a lunii septembrie a aceluiași an, fiind deci construită în mai puțin de cinci luni de zile, așa cum rezultă din inscripția originală în limba slavonă, aflată actualmente pe peretele de apus al bisericii, lângă ușa de intrare.

Textul inscripției, cioplite în relief pe un bloc de piatră de 95 cm x 67 cm are următorul conținut:

Adică:

“Io, Ștefan Voievod, cu mila lui Dumnezeu Domnitor al Țării Moldovei, fiul lui Bogdan Voievod, zidit-am acest hram în numele Tăierii cinstului cap a Sfântului și slăvitului prooroc și înainte botezător Ioan. Începutu-s-a în anul 6998 (1490) luna aprilie 27 și săvârșitu-s-a în același an septembrie 20.”

În felul acesta, inscripția ctitoricească, conținând anul construirii bisericii Sf. Ioan, infirmă datările propuse de literatura noastră de specialitate.

În această privință, încă din secolul XVII se încetățenise ideea că biserica domnească de la Vaslui a fost zidită de Ștefan cel Mare după înfrângerea turcilor

la Podul Înalt, lângă Vaslui, în anul 1475. Astfel, cronicarul Grigore Ureche menționează că ”într-acea laudă și bucurie au zidit biserica în târgul Vasluiului”.

Informația izvoarelor narative a fost acceptată de istorici, determinându-l pe A.D.Xenopol să scrie în sinteza sa că după bătălia de la Podul Înalt, victoriosul voievod “ se opri câțva timp la Vaslui , unde puse să se zidească o biserică ce se află și astăzi”

Acceptarea datării bisericii domnești de la Vaslui în conformitate cu știrile izvoarelor scrise narative a fost facilitată la vremea respectivă de faptul că nu se cunoștea inscripția ctitoricească a acestui foarte important monument de arhitectură religioasă.

Din acest punct de vedere, devine edificatoare informația unui călător anonim prin Moldova, care vizitează în 1845 și Vasluiul publicând apoi în “Gazeta de Transilvania” impresiile sale: ...”Iată-mă de câteva zile în Vaslui, pe care l-am cutreierat din jur împrejur, i-am văzut frumusețile, i-am cercetat zidurile, jocurile, preumblările, adunările etc. Vasluiul, capitala județului de aceeași numire, rezidenția isprăvniceii și a judecătoriei, se află spre sud-est de la Iași în depărtare de cinci poște, pe un podiș, într-o poziție foarte frumoasă...De abia în partea de răsărit se înalță vreo șase șapte case boierești și o biserică de piatră zidită de domnul Ștefan, de câte este și inscripția în pridvor, asupra ușii, dar n-am avut plăcerea a o citi, pentru că ori pălimarii, ori nu știu cine, au socotit, se vede, să o facă mai frumoasă și au vărut-o...Alături cu biserica, pe muche, se vede încă și temelia caselor zidite de Ștefan...”.

Din această succintă relatare rezultă că la data respectivă inscripția originală a bisericii zidite de Ștefan cel Mare se afla pe zidul ctitoriei ștefaniene la locul ei deasupra ușii de la intrare, devenită, după prefacerile de care însă nu știa nimic călătorul în cauză, inscripția din “pridvorul” bisericii, adăugat, după cum se știe, în 1820.

La aceeași inscripție existentă, dar indescifrabilă, s-a referit apoi și Grigore Musceleanu în 1862, care, efectuând o călătorie în Moldova pentru a culege inscripțiile de la bisericile monumente istorice, a notat că anul fondării bisericii Sf. Ioan din Vaslui “există în frontispiciu, în inscripțiunea slavonă” prevăzând anume “văleatul 6980”, adică anul 1475.

La fel de concludentă rămâne și relatarea istoricului Nicolae Ionescu, însărcinat de Ministerul Instrucțiunii Publice și al Cultelor să întocmească raportul privitor la bisericile monumente istorice din Moldova, și îndeosebi despre biserica domnească de la Vaslui. În raportul său Nicolae Ionescu scria: “La Vaslui cel dintâi lucru de descoperit este inscripțiunea primitivă deasupra ușii principale”.

Nu este exclusă posibilitatea ca această prețioasă precizare a lui Nicolae Ionescu să fi fost cunoscută de T. T. Burada, chiar în anul respectiv, deoarece la 6 decembrie 1882, acesta a procedat la înlăturarea tencuielii și la citirea și traducerea integrală a inscripției ctitoricești de la biserica Sf. Ioan din Vaslui.

Curând după primul război mondial textul inscripției va intra definitiv în circuitul științific, fiind folosit de N.D. Chiriac, Ioan A. Grigoriu, V. Drăghiceanu și G. Balș.

În conformitate cu indicațiile forurilor științifice superioare, Alexandru Andronic a procedat în 1974 la redarea textului slavon în limba română într-o formă cât mai apropiată de original, păstrând, de pildă, cuvântul “hram” pentru a indica biserica, în loc de “templu” ca la Melchisedec, sau “casă” ca la Ion Radu Mircea.

Iată, în concluzie, că inscripția originală ne oferă data exactă a construcției bisericii Sf. Ioan din Vaslui, important monument al arhitecturii religioase, care inaugurează seria bisericilor numite de tip orășenesc din epoca gloriosului voievod Ștefan cel Mare.

(din “**Cronica Vasluiului**”, Publirom, 1999, p. 96-98)

EPIGRAME

IOAN BABAN

Prețul

Am vrut să fac și eu cadou,
Un tom pentru o bibliofilă,
Dar prețul m-a lăsat tablou,
C-aveam bani pentru ...o filă

Lui Tănase

Sunt și lucruri serioase
Când e vorba de Vaslui;
Mulți vorbesc despre Tănase
Dar n-ajung la ...nasul lui.

Schimbare

Cât a fost la guvernare
A făcut ceva schimbare,
C-a schimbat, bătu-l-ar vina,
De vreo patru ori ...mașina

THEODOR CODREANU

Consolare

Ce vă spun e o poveste.
Într-un fel și ea firească:
Fata când îl părăsește,
Pleacă și el la ...băbească.

Între epigramaști

La întreceri de te iei
Cu hușeanul, bag de seamă
În minute, două-trei
El îți face-o...epigramă

Unui filosof

Cu Diogene se compară,
Că e filosof de soi,
Doar că dânsul, într-o doară,
A-nghițit...ce e-n butoi.

CRONICĂ TEATRALĂ

Teatrul “Victor Ion Popa” – Bârlad “Pelicanul” de August Strindberg

Într-un gest de normalitate artistică, Teatrul “Victor Ion Popa” din Bârlad deschide stagiunea 2004 – 2005 cu o montare importantă, “Pelicanul” de August Strindberg, valorificând înainte de toate o oportunitate devenită reflex: premieră lansată la finele stagiunii precedente, “servită” publicului cu toate “ingredientele” la debutul stagiunii imediat următoare. Soluția este curentă în lumea bună a teatrului, de ce n-ar fi și la Bârlad, mai ales că scena locală are cota ei valorică semnificativă, iar publicul este oricând gata să înțeleagă subtilitățile “marketingului” artistic. Circumstanțele promoționale merită a fi consemnate, fie și lapidar: au fost de față doi critici notorii, Florica Ichim (București) și Ștefan Oprea (Iași), fapt absolut remarcabil, știută fiind “vocația sedentarismului” la cronicari atunci când se pune problema deplasării în orașele mai mici. Singurul critic infatigabil și omniprezent era Valentin Silvestru. Dar Maestrul nu mai este... La premieră n-au lipsit trimișii mass – media și – alt detaliu revelator – spectacolul s-a jucat în sala consacrată prin tradiție, renovată, împrăspătată și caldă la propriu și la figurat. Iată că se poate și la noi! “Odiseea” lentă, aproape agonizantă, a reparației capitale a clădirii ce adăpostește teatrul și Muzeul “Vasile Pârvan” tinde să se încheie, deși suntem înclinați să contăm pe un optimism temperat. În fond, edificiul stă în provizorat de la cutremurul din 4 martie 1977; de 27 de ani investiția primește bani cu târâita; s-a lucrat în salturi “pompiéristice”, cu întreruperi și reluări fără o logică strictă, dar sunt speranțe și promisiuni că...finalul va încununa opera. Vom trăi și vom spera. Important este că nu vom mai vedea spectacolele puse în scenă la casa de cultură, pentru a suferi în surdina simțind imperfecțiunile născute din inadecvare. Mai există o rațiune ce ar justifica încheierea lucrărilor: în 2005 teatrul se pregătește să-și sărbătorească semicentenarul. Au trecut aproape 50 de ani de la premiera inaugurală, cu Mielul turbat de Aurel Baranga, în regia maestrului Sică Alexandrescu, asistent de regie Cristian Nacu. O, tempora!

Înclin să cred că regizoarea Irina Popescu Boieru a pus la punct o relație specială, de ordin artistic, cu scenografa Axenti Marfa, bizuită pe camaraderie lucidă, încredere, afinități electice, solidaritate de generație. Parteneriatul funcționează fără rateuri, fără “gripări” intempestive – cum se mai întâmplă la motoare. Proiectul regizoral – scenografic este valid estetic și operațional, certificând siguranța profesionistă. Directorul de scenă a intuit din capul locului dificultățile inerente, pe care le-a sintetizat cât se poate de persuasiv în câteva mărturisiri de creație cuprinse în Caietul – program. Spicuim laconic: “Nu e deloc simplu să dai formă teatrală unei piese foarte cunoscute, semnată de un dramaturg celebru, interpretând-o împotriva mesajului formulat de marele său autor. (subl. n., T.P.). La o primă lectură, Pelicanul poate părea o meschină tragedie domestică despre frigul din casă și mâncarea insuficientă, responsabilă de această situație fiind Elise, adică mama. O analiză mai atentă poate revela faptul că lipsa de hrană și căldură sunt pretextul sub care personajele își reproșează de fapt lipsa de dragoste, de tandrețe, că cea mai importantă foame e cea a inimii, principala învinuită și în acest caz fiind tot Elise. “...spectacolul încearcă să restabilească adevărul. Pe fundalul unei continue decăderi materiale, relațiile se deteriorează și se modifică în continuare; golirea spațiului și a sufletelor evoluează treptat ca o simfonie a pierderii și a zădărniceii; o sfâșietoare înstrăinare a copiilor de mamă, o judecată severă și în același timp îndurerată a Elisei de către fiul ei, un trist și un îndurerat reproș din partea fiicei, urmat de necruțătoare pedepse. Dincolo însă de toate aceste relații distorsionate, de pustiul unui univers familial decadent, spectacolul încearcă în ultima clipă o recuperare a mitului mamei. Păcătoasă și plină de slăbiciuni, vinovată și fragilă, Elise cea repudiată de soțul părăsit, renegată de copii, înfierată de slujnică și trădată de amantul ginere, se va dovedi totuși Pelicanul”.

Acestea sunt datele problemei, din perspectiva regizoarei, care contează din punct de vedere creator și pe o ipoteză de lucru seducătoare, deși nu lipsită de riscuri. Proiectul teoretic suportă mutații în concretul scenic, nuanțări și abateri de la vectorul asumat inițial. Este evident că trupa a mers pe linia indicată de regizoare, potențând sensul semnelor teatrale: mobilier vetust, de epocă, efecte de clar - obscur, muzică neliniștitor – prevestitoare, intrări și ieșiri tensionate, pentru a reliefa, în fond, o dramă

familială cu actanți hiper – sensibili, de o luciditate dureroasă. Sistemul de dependențe sufletești, ciocnirile orgolioase, suferințele surde, răbufnirile emoționale, relaționările complexe dintre personaje sunt destul de ușor înțelese de spectatori; câteva pasaje sunt mai puțin limpezi, fie că regizoarea le-a gândit așa, fie că au ieșit astfel fără voința ei. Actorii joacă serios spre a convinge și a emoționa. Este însă greu să cântărim gradul de sinceritate în sens artistic și forța autenticității trăirilor. Este însă clar că avem în față o montare ce-și respectă condiția și ambiționează să răscolească sufletele. Singura eroare majoră în construcția spectacolului este - după opinia noastră - îndelunga, fastidioasă și redundantă “defilare” prin scenă a portăreilor, ciocli și mesageri ai decăderii materiale și ai pustiului. Ritualul funest în exces își pierde energia de emoționare și devine în cele din urmă un “clișeu”. Regretul este cu atât mai mare cu cât spectacolul are valențe expresive, transmite un fior și ne îngâdurea.

Prestația actorilor devine ea însăși un argument al calității artistice, în grade inegale, dictate de personalitate, forța trăirilor, implicare și motivație, stare de spirit. Opțiunile noastre - lesne de argumentat - merg către întruchiparea scenică realizată, pe de o parte, de actrița Lily Popa Alexiu (Mama Elise), pe de alta, către aceea a lui Marcel Anghel (Axel, ginerele ei). În primul caz, am apreciat finețea interpretării, sensibilitatea, capacitatea de a sugera o gamă largă de simțăminte, expresivitatea jocului, implicarea afectivă, verosimilitatea psihologică a partiturii. Eroina devine credibilă în ordine morală și persistă în memorie. În cel de a doilea – se cade să subliniem energia interpretului, dorința și voința de a convinge, ușurința de a intra în relație rezonantă cu ceilalți. Experiența și instinctul scenic au fost atu-urile sale în finisarea unui personaj greu de conturat, schimbător în plan atitudinal și câteodată imprevizibil. A schițat portretul unei slujnice duplicitare, malefice, tenebroase Eudoxia Volbea (Margret). Cel puțin așa s-a văzut din sală, nu doar ca intenționalitate ci și ca finalitate. Au contribuții meritorii, fără a fi tulburători ori adânci, George Sobolevski (Frederik, fiul Elisei) și Oana Păvălache (Gerda, fiica Elisei).

Evenimentul teatral comentat mai sus a avut loc la 16 octombrie 2004, într-un Bârlad autumnal scăldat într-o lumină de miere.

Teodor Pracsiu

LANSARE DE CARTE

Brândușa Dobriță

VIAȚA MEA AȘA CUM A FOST

Anul acesta a fost pentru Biblioteca Județeană „N. Milescu Spătarul“, anul lansărilor de carte-autori vasluieni. Unul din aceste momente de excepție a fost prilejuit de doamna profesoară Brândușa Dobriță și cartea domniei sale „*Viața mea așa cum a fost*” dedicată **„tuturor acelor care, atunci când au fost copii, au dorit ca părerea lor să conteze”**. Demn de semnalat este faptul ca lansarea s-a făcut în prezența unui public elevat format din cadre didactice, în special, scriitori, bibliotecari, un public foarte numeros, aproape neîncăpătoare a fost sala de lectură și holul bibliotecii noastre. Majoritatea persoanelor prezente au avut ceva de spus despre carte și autoare, au ținut să-i fie aproape așa cum i-au fost în fiecare moment al vieții.

Iată cum a văzut această carte domnul profesor, scriitor, critic literar Teodor Pracsiu:

„Cronos ne devoră pe toți cu o forță implacabilă. Clepsidra curge lent și inexplicabil, încât simțim adesea, insidios, cum timpul foșnește pe lângă urechile noastre. Viața este un vis scurt și frumos, dominat de regele Timp.

Acesta pare să fie tâlcul subtil al volumului de povestiri „*Viața mea așa cum a fost*”, semnat de Brândușa Dobriță, prozatoare din stirpea inconfundabilă a „feministelor” cu vocație creatoare. Profesoară astăzi, la o școală gimnazială din Vaslui, autoarea a nutrit în adolescență aspirații justificate pentru o carieră cinematografică, după o experiență timpurie în domeniu, nedusă la capăt din pricina imponderabilelor destinului.

Confesiunea autobiografică, sublimată în povestirea cvasi-ficțională, reprezintă o experiență artistică pe care femeii faimoase au încercat-o în literatura lumii. *Datul* frust al existenței subiective se convertește în mărturisire și se organizează într-un flux epic, deși duhul auctorial, topit în persoana I, nu părăsește nici un moment pagina scrisă.

Brândușa Dobriță - ne grăbim să spunem- stăpânește bine tehnica povestirii de această factură și o demonstrează persuasiv prin modul cum structurează discursul confesiv. Explicit și programatic autobiografice, prozele sale decantează substanța vieții fără ostentația analistă a feminității. O discreție de bun gust prezidează aceste pagini, cristalizate în jurul câtorva nuclee autobiografice, având în prim plan pe bunicul Grigore, sora cea mică (Lulu) și pe autoare însăși, la debutul studenției și al primei și, probabil, ultimei experiențe erotice hotărâtoare.

Ceea ce ne reține atenția este sinceritatea netrucată a discursului epic, asociată cu o limpede fixare a dominantelor comportamental-atitudinale ale eroilor. Analizelor fastidioase de ordin psihologic, sondajelor *abisale* (predilecte la unii autori moderni) autoarea le preferă frazele directe, netede, atenția fiind fixată asupra reverberațiilor sufletești imediate. Notățile rapide din proza Brândușei Dobriță, destul de apropiate de acelea ale jurnalului intim, refuză epicul spectaculos în favoarea nuanței evanescente, a vibrației inefabile.

Sensibilitatea autoarei se regăsește în tentativa temerară de recuperare afectivă a timpului edenic pierdut. Este aici - păstrând proporțiile - ceva din zborul fulgurent al memoriei din romanul proustian (*În căutarea timpului pierdut*). Privind meditativ-nostalgic în oglinzi retrospective, prozatoarea își re trăiește viața pe măsura ce scrie și scrie pe măsură ce-și dezvăluie trecutul, pentru a-l înțelege mai bine și a se împăca deopotrivă cu destinul și cu sine. Rememorarea ține locul supapei psihanalitice, desigur, până la un punct. De regulă, retrăirea a ceea ce a fost devine dureroasă, așa încât introspecția este cenzurată aproape involuntar. Este limpede că subtextul conotativ al acestor proze se poate psihanaliza și nu ne îndoim că rezultatele ar fi cel puțin surprinzătoare. Nu vom purcede noi la această operațiune extrem de delicată și de riscantă. Așteptăm din partea autoarei un roman autobiografic (pe care prozele de față îl anunță ca un efect de ecou controlat), altfel spus, o construcție epică arborescentă, complexă și revelatoare din perspectiva unei personalități ce se zidește pe sine în edificiul românesc”

30 martie 2004

Teodor Pracsiu

NOSTALGII

Doamnei prof. Brândușa Dobriță

*C-o umbră de tristețe, c-o brumă de umor,
Te-ai strecurat, cuminte, pe-a gândului fior,
În primul univers și, poate, cel mai sfânt,
Unde-ai primit lumina vieții pe pământ
Și ai văzut, pe cei ce ți-au sporit lumina:
Pe mama și pe tata, bunicii și grădina.*

*Din pagina de carte, tu ai făcut oglindă
Pentru atâtea gânduri ce insomnii colindă
Din caietu-amintirii năvalnic ne vin toate,
Spre a-și găsi odihna în pagina de carte.
Cu multă nostalgie dar și cu ochii minții
Și-ai zugrăvit, în vorbe, bunicii și părinții.*

Viorica Ispir

UN NOU DEBUT**Viorica Ispir****CINE SUNT EU ?***Sunt omul comun*

*Bolnav de iubire
Pentru oameni, flori
Pentru tot ce-i Fire*

Sunt joc de lumini

*Pe-un izvor de vise
Pornite din suflet
Spre lume deschise.*

“La Editura PIM din Iași a apărut recent volumul de versuri *“Cunoaște-te pe tine însuși!”* (titlu nu prea fericit) al poetei debutante în lumea lui Orfeu, Viorica Ispir, profesoară de Limba și literatura română, până nu de mult, la Școala nr. 5, “Ștefan cel Mare” din Vaslui. Evenimentul era așteptat dacă avem în vedere că activitatea literară a autoarei era cunoscută colegilor de școală.

Remarcăm faptul că poeta se declară o păstrătoare fidelă a tradiției poetice, cultivând, aproape în exclusivitate, versul clasic, rareori renunțând la canoanele impuse.

De aceea, adresându-se cititorilor în finalul volumului, îi preferă pe “toți acei care au constatat/Cum că versul clasic nu s-a demodat” (nu și postmordeniști), pentru că “măritul soare/Dă lumină vieții la fiecare floare”, (Cititorilor mei”, p. 84). Citind cu atenție volumul îți zici că e bine și așa și poate că o asemenea viziune lirică ajunge mai lesne la sufletul cititorului.

Cele mai multe dintre poeziile volumului sunt confesiuni lirice, izvorâte din ritmul vieții cotidiene, remarcându-se prin sensibilitate feminină, dar locurile comune sunt evitate spre satisfacția cititorului, care găsește oaze de sincronizare a propriilor simțiri ale autoarei. Temele și motivele sunt noi, dar repetarea lor se realizează într-o așezare estetică proprie: sufletul copilului (Clepsidra), trecerea inexorabilă a timpului (Timpul), impulsurile vieții (Dorul, Iertarea), indiferența (Călcăm peste minut), soarele, Dumnezeuirea (Omul), miturile autohtone (De ce?), viața, marile întrebări (Dor nestins), impactul civilizației asupra sensibilității (Întrebare fără răspuns), autodefinirea (Autoportret), poezia ca stare (Poezia), elogiul marilor creatori (Dor de infinit, Colinde la Țicău, Liber să iubești etc.), școala și chipul educatorului (Urmaș domnului Trandafir), nostalgia despărțirilor (Despărțire), rugăciunea în sens divin (Rugă de toamnă), familia (Gânduri pentru soția fiului meu), natura oferind bucuriile ei (Miracole de primăvară) etc.

Multe structuri și imagini merită reținute, dar ne vom rezuma doar la câteva: “viața e ca și piatra/Același leagăn are” (p. 11); “ai învins oceane de-ntuneric” (p. 12); “De ce e simetrie/ În tainicul atom/ Și-o-ntreagă geometrie/ Într-un trup de om?” (p. 15); “Doar mințile mai sus de fire/Ce au pătruns taina, cuvântul,/ În setea de nemărginire/ Unit-au cerul cu pământul”, (p. 18); “Poezia e o șezătoare de cuvinte...e o șoaptă a sufletului...e o ladă de zestre.” (p. 23-30); la Căsuța (din Țicău)...copiii “cântă de se-aude-n cer / Cum cântă toți colindătorii/ Și nu le pasă nici de ger/ Când sunt cu tine cititorii,” (p. 35); “Mă-nvăluie cu lanțuri așteptarea...” (p. 42); în “Cireșul” se repetă gestul moromețian al tăierii copacului, simbol al statorniciei. Pastelul “Pădurea-i moartă și-i pustiu” are un puternic ecou moral: “Și suflă vântul a pustiu /Prin crengile și-așa puține,/ Înălță-n cer o rugăciune,/ pădurea-i moartă și-i pustiu.” (p. 52). Pastelul “Iarna” e remarcabil în întregime.

Ecoul marii poezii a înaintașilor este prezent, dar autoarea nu imită nici pe Eminescu, nici pe Blaga, nici pe Goga sau Bacovia ci așează gândurile în pagină conform propriei simțiri. Îi urăm autoarei bun sos și pa mapamondul literar.”

Prof. Ioan Baban

Ispir Viorica (notă biografică)

Născută la 3 ianuarie 1943 în comuna Gohor județul Galați, într-o familie de dascăli: Victor Curelaru, profesor de matematică și Maria Curelaru- învățătoare. Este prima din cei patru copii ai familiei - toți devenind cadre didactice. După absolvirea școlii primare în satul Ciorăști județul Galați, unde au funcționat și părinții, urmează cursurile liceului pedagogic de șase ani, pe care l-a absolvit în anul 1963.

Urmează cursurile Facultății de Filologie din cadrul Universității “Al. I. Cuza” din Iași pe care a absolvit-o în anul 1969; Licența în anul 1970 și este numită profesor de limbă și literatura română la Liceul teoretic din orașul Negrești județul Vaslui.

În același an se căsătorește cu colegul de catedră, profesor Romel Ispir. Au funcționat la acest liceu până în anul 1978. Dă concurs și obține o catedră de profesor-institutor la Școala nr. 5, acum “Ștefan cel Mare” din Vaslui, unde funcționează până la ieșirea la pensie din anul 2000.

ARTISTUL**Domnului profesor Alupoaei
Gheorghe**

Cu degetele-ți fine și cu geniul minții
Tu ți-ai modelat din lut părinții
Din lutul frământat, creata-i forme noi
Simboluri, monumente chipuri de eroi.

În tot ce ai creat e muncă și sudoare
Cu sănătatea ta plătești orice splendoare
Deși ești obosit și multe te mai dor,
Arzi zilnic în tăcere, sau cu puțin umor...

Ești domnul cunoscut al formei și-al culorii
Și rege preasupus și artei și splendorii,
Între contemporani, te vrei “un trecător”
Dar prin ce faci, devii nemuritor!

Gh. Alupoaei – “Extaz” / gips patinat / 1984

Chemarea vieții

Când gingașul boboc de floare
Deschide ochii în lumină
Și-nalță cupa sa spre Soare,
Realizeaz-o clipă, oare,
Că sevele ce i-au dat viață
Îi vin de jos, din rădăcină?

Câți tineri clocotind de viață
Crezând că viața îi răsfată
Nesocotesc tot ce-i povață
Și se aruncă-n valul vieții,
Fără a ști ce-i rău, ce-i bine?
Și prea încrezători de sine,

Porniți de jos, din rădăcină,
Și floarea, ca și omul tânăr,
Chemați de setea de lumină,
De fapt, de dragostea divină,
Își vor îndeplini destinul
Printre greșeli fără de număr.

Viorica Ispir

MAXIME**DESPRE CĂRȚI**

“Oglindă și unealtă, mugur și rod, cartea este obiectul cu cele mai multe chipuri dintre toate plămădirile omului; ea poate fi frumoasă, adevărată, prietenoasă, folositoare, înțeleaptă, acaparatoare și vinovată, o carte poate fi ca omul de lângă tine și ca tine însuși; dar puterea, puterea de istorie, de perenitate și de omenie, puterea cea mare este a bibliotecilor, aceste democrații perfecte ale spiritului, în care geniile stau alături de șovăitorii condeiului și ideile potrivnice împlinesc în liniște rodul gândirii. Cine se apropie de complexitatea abia bănuită a acestor lumi ale cărții poate descoperi, cu uimire și cu încântare, nu doar fabuloase tezaure de gând și simțire, ci și mereu neștiute reliefuri umane, drumuri către toate orizonturile firii”

ION STOICA manager și teoretician al bibliologiei, istoriei cărții și bibliotecii

“O carte are nevoie de timp. Toate cărțile scrise repede, în puține săptămâni, îmi trezesc o anumită animozitate împotriva autorului.”

H. Heine

“Cartea, pe care ne-o alegem, trebuie să fie un tovarăș, un prieten, un adversar; să stăm cu el de vorbă, să judecăm împreună, numai astfel lectura ne poate fi utilă.”

Diderot

“Cartea împlinește nu numai minunea de a te pune în contact cu semenii noștri depărtați...în aceste urne sacre găsim putere care mișcă umanitatea înainte în progresul ei neconținut.”

Mihail Sadoveanu

“Lectura cărților bune este ca și o convorbire cu cei mai buni oameni ai secolelor trecute.”

R. Descartes

“O carte bună înlocuiește o prietenie; o prietenie nu înlocuiește o carte.”

V. Conta

“Citește ! Numai citind mereu creierul tău va deveni un laborator nesfârșit de idei și imagini.”

M. Eminescu

“Cartea se adresează deopotrivă minții și inimii.”

N. Iorga

VIATA CĂRȚII - PERSONALITĂȚI VASLUIENE

Teodor Pracsiu

Sechestrați în... umor

După 10 ani de existență neîntreruptă, Cănaclul umoriștilor “Valentin Silvestru” al Casei de cultură a sindicatelor “Constantin Tănase” scoate - iață - a 5-a mini-antologie satirico-umoristică, realizând o medie editorială excelentă : o carte la doi ani. Printr-o întâmplare fericită (deși nimic nu este întâmplător în spațiu einsteinian în care trăim și ne mișcăm), fiecare volum a coincis temporal cu o ediție a festivalului umorului – manifestare tradițională a spiritului satirico-umoristic vasluian și național, inaugurată în 1970: *Plecat-am nouă din Vaslui – 1996, Numai înțelepții râd sau Zmeul cu trei capete –1998, Satana în ...mini-jup – 2000, Ridendo (în volumul aniversar Treptele devenirii) – 2002 și acum Sechestrați în ... umor – 2004.*

Timp de un deceniu, umoriștii vasluieni și-au făcut datoria în cetate, veghind cu un ochi treaz asupra oamenilor, moravurilor și năravurilor. Temele lor predilecte indică fără echivoc implicarea sufletească, morală, intelectuală și civică: doctorii, viața în cuplu, falsa cultură, patalamaua, Bachus, prostia, N.A.T.O., bogăția care alienează, aroganța, prostituția directă ori mascată, birocrăția fără frontiere, însurătoarea cu bucluc, văduva cinică, goana după “ciolan”, soacra, slugărnicia, ingratitudinea, mârlnia, politicianismul demagogic, Adam și Eva, infidelitatea conjugală, circulația rutieră, șeful și secretara, minciuna și adevărul, exodul românilor în Occident, “năpârlirile” postdecembriste, impostura intelectuală, barza ș.a.

Diferențierile stilistice sunt firești și inerente. Buffon a spus memorabil: *Stilul este omul însuși!* Dintr-o atare perspectivă, merită să spunem că umoriștii vasluieni – deși alcătuiesc o echipă – nu seamănă unul cu altul. Cititorul atent va ști să detecteze fără dificultate genul proxim și mai cu seamă diferența specifică: străfulgerările sarcastice și calambururile redutabile ale lui Constantin Manea, poantele de idei și virulența satirică la Ioan Toderașcu, flash-urile cârtitoare și duhul oralității din epigramele lui Maftai Florescu, fandările zglobii ale lui Aurel Cehan, jocurile de cuvinte devenite specialitatea lui Gheorghe Sofianu, “schije” fulgurante și dibace ale lui Ion Patriche, pilulele dulci – amărui ori vitriolante ale lui Ioan Hodaș și Petru Necula, arcurile livrești și înțepăturile iuți la Ioan Baban etc.

Sigur că tensiunea satirică n-a putut fi menținută constantă pe toată întinderea cărții: mai sunt și căderi de tensiune - accidentale și necarecteristice -, mai sunt și producții “de pe plan secund”. Dar reușitele “de vârf” compensează scăderile de nivel și ne avertizează mereu că avem de-a face cu profesioniști ai

floretei, fie că aceștia își încearcă vocația în epitafor, parodie, epigramă, fabulă, sonet, rondel ori proză umoristică. Toți lasă impresia că respectă “regula jocului”: nu trișează și ies în fața cititorului fiindcă au ceva de spus *hic et nunc* (acum și aici). Ochiul lor vigilent confirmă o luciditate asumată și un simț critic dezvoltat – ceea ce ni se pare esențial din unghiul judecății morale.

Eseu tandru despre beciologie

Aseară (5 noiembrie 2002, n.a.), în salonul central al restaurantului “Racova” din Vaslui, entitate componentă a S.C. “Racova” S.A., într-un conclav profesional, gastronomic și bahic, prezidat de academician Mihai Cimpoi, partea română de dincolo de Prut a informat partea română de dincoace de Prut că a pus bazele unei noi științe: *beciologia*. Cuvântul - nucleu: substantivul neutru *beci*. Sinonimele admise de *Legea Pruteanu* (Legea pentru folosirea limbii române) sunt următoarele:

- hrubologia* - de la substantivul feminin *hrubă*;
- catacombologia* - de la substantivul feminin *catacombă*;
- pivnițologia* - de la substantivul feminin *pivniță*.

Academicianul Mihai Cimpoi a propus și termenul antonim *imbeciologia*, dar propunerea n-a întrunit jumătate plus unu din voturi.

Sunt interzise prin *Legea Pruteanu* sinonimele neatestatate lingvistic: *boxologia*, de la substantivul feminin *boxă*, spațiu închis, îngust de la subsolurile blocurilor de locuit și *garajologia*, de la substantivul neutru *garaj*, spațiu zidit, betonat etc., în care se păstrează, de regulă, mașina personală. Deși termenii sunt interziși categoric, și în aceste spații se poate bea. Și chiar se bea.

Specialistul în *beciologie* se numește *beciolog*, respectiv, *hrubolog*, *catacombolog* și *pivnițolog*, cu variantele feminine: *becioloagă*, *hruboloagă* și *pivnițoloagă*. Sunt interzise variantele lexicale neatestatate: *boxolog/boxoloagă* și *garajolog/garajoloagă*.

În conformitate cu *Legea Pruteanu*, vorbitorii/scriitorii de limba română, care vor folosi în spații publice termenii interziși (adică în piețe, parcuri, gări, autogări, aeroporturi, instituții publice, biblioteci, discoteci, muzee, baruri, crâșme, bodegi, prăvălii sătești, școli, licee, stadioane etc.) vor fi amendați cu sume cuprinse între 50.000 și 100.000 de euro, sau dolari, în echivalent, sau în moneda națională, la cursul zilei. Prevederea legală este valabilă pentru toți vorbitorii nativi de limba română din țară și din străinătate, inclusiv pentru țiganii de mătase (rromii care se declară români la recensământ, n.a.)

Specialiștii în *beciologie*, atestați prin examene anuale de competență, susținute în fața unor comisii academice, sunt obligați să respecte trei articole fundamentale din Regulamentul de ordine subterană *beciologică*, document cu putere de lege:

Art.1 *Beciologul* (becioloaga sau echivalentul acestora, hrubologul/hruboloaga, catacombologul/catacomboloaga, pivnițologul/pivnițoloaga) bea

Art.2 *Beciologul* bea întotdeauna

Art.3 În situațiile când *beciologul* nu poate să bea (este mahmur, s-a certat cu soția legitimă sau cu înlocuitoarea acesteia, a fost sancționat de șef, a pierdut banii la poker, a dormit în șanț etc.) se aplică art.1 sau art.2.

Beciologul își desfășoară activitatea profesională în beciuri omologate, cu lungimi cuprinse între 100 m (standarde olimpice) și 120 km, condiția obligatorie fiind aceea ca beciul să nu violeze spațiul subteran al altei țări.

Beciologul studiază, clasifică, etichetează, cataloghează băuturile după gust, culoare, buchet, calitate, vechime, palmares intern și internațional, după cantitate și după forța de a îmbăta. *Beciologul* bea cât poate din fiecare categorie, dar numai dimineața, la prânz, seara și noaptea. Este interzisă băutura în alte intervale de timp. Pentru băut este recomandată orice ocazie: festivă, funebră, neutră, onomastică, laică sau religioasă.

Unitățile de măsură ale *beciologiei* sunt următoarele:

- țoiul (nici o aluzie la prozatorul Constantin Țoiu)
- paharul
- stacana
- litru
- ulciorul
- damigeana
- bidonul
- budana
- butoiul
- tona
- kilotona (unitate de măsură egală cu 1000 de tone)
- megatona (unitate de măsură egală cu un milion de tone)

N.B. Deși ultimele trei unități nu se folosesc pentru măsurarea capacității (observația a fost făcută de către acad. Mihai Cimpoi și a fost socotită pertinentă de către toți participanții), specialiștii în beciologie ne recomandă să bem și cu tona, cu condiția să stabilim riguros echivalențele necesare, convertind tona în litri.

Științele conexe beciologiei se stabilesc prin lege organică și reprezintă derivări de la unitățile de măsură precizate mai sus:

- țoiul - țoiologia
- paharul – paharologia
- cana – canalogia
- stacana – stacanologia ș.a.m.d.

În temeiul expresiei *L-am prins cu ocaua mică* (vezi și legendele despre Cuza –Vodă), sunt interzise prin lege: Țoiul mic, paharul mic, cana mică, stacana mică etc., adică sunt interzise unitățile de măsură măsluite.

Beciologia interzice orice discriminare de ordin etnic, social, politic, etic, juridic, religios, putând fi promovată de orice cetățean matur, indiferent de sex. Altfel spus, un beciolog este egal în drepturi cu o becioloagă și invers.

Conform *Codului Penal European (C.P.E.)* beciologia admite și legături intime între persoane de același sex, după principiul universal, înscris în *Carta drepturilor omului, Când doi se iubesc nu contează sexul!* Principiul a fost enunțat pentru prima dată de către expertul beciolog Titi Gheorghiu, regretatul vasluian aflat în cantonament definitiv în hrubele denumite argotic “La Luțoaia” (variantele *La pierderea cazierului sau La căderea prestigiului*)

Beciologia are înscrise în statut următoarele titluri:

- beciolog
- beciolog fruntaș
- beciolog expert
- beciolog emerit
- beciolog fără frontiere (care bea indiferent în ce punct al planetei se află)
- beciolog doctor honoris causa
- beciolog al întregului popor

Cantitatea maximă de vin ce poate fi acordată drept premiu pentru titlul suprem de *beciolog al întregului popor* este o megatonă de vin nobil, vechi de 12 ani, îmbuteliat în sticle de un litru, depozitate într-un beci lung de 78 km și 500 metri (dimensiuni omologate internațional).

Bibliografie selectivă:

1. Academician Mihai Cimpoi – Metafora luciferiană în catacombele de la Tora-Bora, Bălți și Leova, Editura Trei budane, Chișinău, 2002, 580 pagini, preț neprecizat;
2. Prof. dr. Ion Hadârcă – Cimilituri și cugetări beciologice, Editura Cuget clar și minte tulbure, Chișinău, 2002;
3. Prof.dr. Emil Vasilescu –Tratat de beciologie generală, ediția a VII-a revăzută și îmbunătățită, cu aplicații practice, Editura La bodega veselă, Odobești, 2002, 730 pagini
4. Prof. dr. Bogdan Ulmu – Ocaua beciologică în spectacologia teatrală de la Burebista la Fănuș Neagu, caiete de religie, Editura Budana inițiativă, Iași – Timișoara, 2002 și Mic dicționar pentru beciologii începători (Personaje beciologice), Editura Machit, București, 2002.

P.S. Toți cei patru autori menționați la bibliografie precum și un grup de vasluieni energici, beciologi experți, au pus bazele Institutului Academic de Beciologie Vaslui. Multă sănătate și paharul plin!

(Teodor Pracsiu “*Sechestrați în...umor*”, Editura Panfilius, Iași, 2004, p.84-88)

Petrea Iosub - Pluralismul ontologic

Poezie, publicistică, eseuri filosofice - neîndoielnic **Petrea Iosub** are disponibilități spirituale importante, exersate în timp și spațiu și materializate în câteva cărți nu doar substanțiale ci și incitante. Ne gândim mai cu seamă la volumul de publicistică, polemic și vitriolant pe alocuri **Sechestrați în tranziție**-perceput de cunoscători ca o ieșire curajoasă în arenă pentru a combate și a sensibiliza conștiințele contemporanilor. Când se reculege în bibliotecă, Petrea Iosub scrie studii docte pe teme filosofice, abstras din contingent pentru a atinge dorita stare de grație. Altfel spus, autorul nostru pendulează elegant între vuietul cetății și vibrația inefabilă a ideilor filosofice, cu popasuri binevenite în spațiul inspirației poetice. Așa s-au născut câteva construcții ale ultimilor ani **Fragmentarium, I și II, Vraja trecerii prin vreme, Sechestrați în tranziție** ș.a., pentru ca recent autorul să iasă în fața cititorilor săi cu un volum excelent articulat, **Pluralismul ontologic**. Eseurile filosofice cuprinse aici probează organicitatea ideilor susținute de Petrea Iosub de-a lungul anilor, intrând în rezonanță cu preocupările teretice de tinerețe și maturitate. Era de la sine înțeles că numai specialiștii domeniului puteau emite un punct de vedere competent și persuasiv, drept care autorul a invitat la Vaslui pe academicianul Alexandru Boboc și prof. univ. dr. Tudor Ghideanu. Locația potrivită: sala de festivități a Muzeului județean “Ștefan cel Mare” și o asistență receptivă, reunind cadre didactice, inspectori școlari de ieri și de azi, colaboratori apropiați ai autorului, elevi. Moderator: Ioan Mancaș, directorul muzeului; printre invitați, prof. Dumitru Buzatu, vicepreședinte al Consiliului județean.

Academicianul Alexandru Boboc a dezvoltat un subtil “discurs de inițiere”, pentru un public ingenuu, vorbind, între altele, în stilu-i mățosos inconfundabil, despre o altfel de lectură (intrarea într-un muzeu și vizionarea exponatelor), tipurile de experiență umană, despre textul care tolerează o multitudine de interpretări, din multiple perspective, despre semnificația faptelor istorice, ființă și existență, delimitări operate și de Petrea Iosub în cartea sa, despre lucru și concept, realitate și modelarea realității, diferența ontologică dintre ființă și modul determinat de a fi, despre personaj și persoană. Este păcat - observa vorbitorul - că lumea nu mai are gust pentru valorile teoretice. Harul scrisului tinde să se piardă, și-a pierdut înțelesul de altădată; se scrie, parcă, din ce în ce mai rău, ca și cum am fi pe vremea lui Heliade (“Scrieți , băieți”...); există prea mult amatorism în jurul nostru; toți se pricep la filosofie; doctoratul nu mai este o formă de consacrare; unii abia termină facultatea și imediat se înscriu la doctorat, fără a fi asimilat corect ceea ce abia au învățat.

Prof. univ. dr. Tudor Ghideanu a amintit cu nostalgie despre “pagina intimă a colegialității”, despre generația din care face parte împreună cu Petrea Iosub, împuținată tragic în ultima vreme prin dispariția lui Dan Laurențiu, Mihai Ursachi,

Stelian Baboi. Pe autorul Pluralismului ontologic îl socotește înainte de toate poet și abia apoi filosof; în acest domeniu avem exemple ilustre, dacă ne gândim la Eminescu și Blaga. Important este, într-adevăr, să ne inserăm într-o filosofie a limbajului, în creație, în sens larg, pentru a vorbi despre ființă – subiect predilect și obsedant al marilor filosofi moderni: Kirkegaard, Sartre, Camus, Heidegger. Petrea Iosub are conștiință poetică și vibrează convingător la temele sensibile ale filosofiei. Demonstrația implicită este aceea că suntem o pluralitate ecumenică, adică împreună, ca structură gânditoare.

Evenimentul cultural descris mai sus a avut loc vineri, 8 octombrie 2004, la Muzeul județean Vaslui, sub ochiul de veghe al lui Ștefan cel Mare.

9 octombrie 2004

Teodor Pracsiu

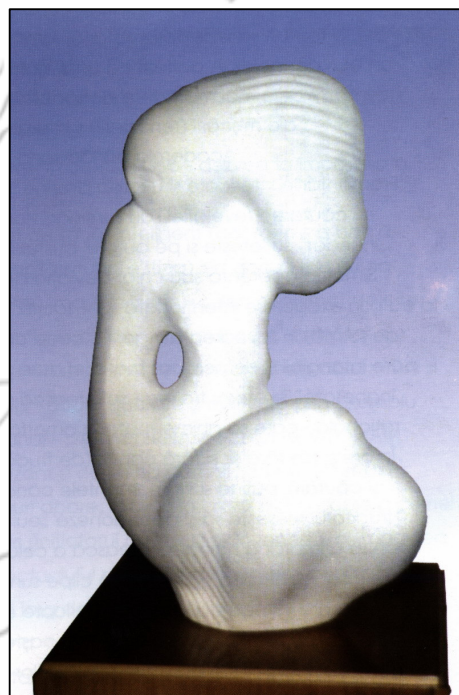
Timp dubitativ

Surâd amintirile-n fotografii
se-ntorc nostalgiile lacomi spre-a fi.

Un înger rebel umbra îți fură
și pe el îl aleargă ceasul din urmă.

Contempli chipuri ce-ți veneau bine
nimeni nu mai are asemănare cu sine

Se tot subțiază clipele-s scrum...
Se supără vârsta și într-n album.

Gheorghe Alupoaei: *Primăvara* (varianta a II-a) / 1974

Ploaie măiastră

Prea multe apusuri într-o singură zi...
Prea multe cuvinte mantia de mărăciniș au probat...
Pe lujerul gândului lunecă o ploaie măiastră...
Cum se-nviorează poemul de sub fereastră
Ștergându-și de vis trupul însângerat!

Daniela Oatu

Gabriela Crețu

Discursul lui Foucault

“Am fost mai mult decât martor – îndrumător și instanță critică – la scrierea acestei cărți cu câțiva ani în urmă, atunci când Michel Foucault de abia intra în atenția traducătorilor români și se bucura la noi de o anumită notorietate doar în medii universitare restrânse, notorietate bazată mai ales pe o unilaterală și deformată supradimensionare a structuralismului său.

Foucault subversivul, cel ce oferă instrumentele prin care structurile să poată fi subminate, în calitatea lor de construcții pur omenești, ridicate împotriva omului, nu era decât puțin cunoscut. Am urmărit, din acest motiv, cu autentic interes, felul în care Gabriela Crețu constituia un criteriu de coerență și inteligibilitate pentru un discurs amplu, dens, plin de sinuozități și deseori sofisticat, așa cum este opera lui Foucault. L-a găsit în *dimensiunea pragmatică* a interpretării.

Personal, am considerat mult timp o eroare faptul că autoarea a întârziat publicarea cărții pentru că în acel moment, lucrarea deschidea o perspectivă necunoscută în România asupra operei filosofului francez și aducea un necesar plus de cunoaștere a acesteia. (...) Cititorul avizat deja, familiarizat cu gândirea lui Foucault direct din cărțile sale, poate urmări și aprecia cu mai multă ușurință efortul de deconstrucție și reconstrucție a operei realizat de Gabriela Crețu într-un adevărat demers de investigator prin scrierile foucaultiene. (...) Citind cartea, putem desluși două niveluri de lectură – unul al materialului cu care se operează și altul al mesajului pe care, dincolo de conținutul informațional dar prin intermediul acestuia, încearcă să-l formuleze.

Aflată sub semnul interdisciplinarității, cartea conține informații ce pot fi utile studenților sau celor ce sunt la începutul cercetării în domenii precum semiotica, epistemologia, filosofia limbajului, istoria ideilor, erotetică, politologie etc. În încercarea de a îndulci “pilula prea amară” care este subtitlul – *O pragmatică a metadiscursului* – se face o introducere amplă care, pe lângă orchestrarea demersului polifonic din cuprins, găsim formulat un întreg instrumental semiotic și logico-filosofic, însoțit de clarificări și nuanțări conceptuale, descrieri documentate ale stadiului actual al epistemologiei și pragmaticii, considerații despre rolul și semnificația intenției, exemple de analiză logică și chiar o “schită de erotetică aplicată”. Se remarcă aici formația epistemo-logică a autoarei în tradiția școlii filosofice ieșene. La același nivel, al informațiilor vehiculate, subliniem și contribuția din prima parte a cărții, *Cum încep lucrurile să vorbească*, unde analiza este centrată pe cea mai controversată și

singura netradusă încă în românește dintre cărțile lui Michel Foucault: *L'archéologie du savoir*.

Partea a doua a cărții *Cum se schimbă "lucruri" cu discursuri*, precum și studiile de final, trădează ceea ce inițiații puteau să observe de la primele pagini – că nu avem în față o monografie Foucault după regulile academice, ci un demers postmodern de construcție a unui mesaj din materia brută pe care o reprezintă cărțile filosofului. (...) Autoarea împărtășește, odată cu filosoful credința că "Trebuie să ne eliberăm de conservatorismul cultural tot așa cum trebuie să ne eliberăm de conservatorismul politic. Trebuie să demascăm ritualurile noastre și să le facem să apară drept ceea ce sunt: lucruri pur arbitrare, legate de modul nostru de viață burghez" (p. 250)

Întreaga prezentare face transparentă intenția de a fi determinați să vedem opera lui Foucault ca pe un *tratat de(spre) metodă* pus la dispoziția celor ce-și propun să schimbe lumea prin teorii : intelectualii. (...) Sperăm că citind această carte, reformatorii, contestatarii și spiritele critice să fie încântați că descoperă gânduri pe care nu le-au formulat dar ar fi vrut să o facă ei înșiși în portretul mărturisit impresionist (mai curând cubist afirmăm noi) realizat de M. Foucault.

(Teodor Dima – Cuvânt înainte, ***Discursul lui Foucault***)

Michel Foucault a murit deja. Acesta nu este un fapt de viață, ci un eveniment în câmpul cunoașterii în măsura în care această moarte încheie o operă. Despre această operă este vorba, dar nu este o monografie. Nu vom găsi adevărul ascuns sub masca atâtor mii de cuvinte, ci doar o lectură plauzibilă.

"(...) Propunem pentru început să analizăm exemplul pe care Foucault ni-l propune din punctele de vedere respinse de el. Enunțul este: "Muntele de aur se află în California". Logica, pe linia lui Russel, vede în acest enunț conjuncția a două propoziții, "Există muntele de aur" și "El se află în California", fiecare din ele putând fi adevărate sau false. Numai că, în această situație particulară, și negarea, și afirmarea propoziției "Există muntele de aur" sunt în egală măsură neverificabile pentru că propoziția nu are referent. Cât despre frază, întrucât gramatica nu este interesată de valoarea de adevăr, ea este corect construită. În acest punct al analizei intervine Foucault. De unde știm că propoziția de mai sus nu are referent? Care este lumea posibilă în care ne situăm, am spune noi, astfel încât să avem certitudinea acestei absențe? Un enunț poartă cu sine un număr foarte mare de supoziții care au intrat în așa măsură în obișnuință încât nu le vedem, nu mai suntem conștienți în fapt de contingența lor și le considerăm necesare. În acest caz stabilirea absurdității de către logician s-a făcut pe seama unui ansamblu de informații care nu sunt de același nivel cu propoziția precum: raportarea se face la cadrul geografic și spațial al pământului; nici un atlas enciclopedic nu înregistrează un asemenea obiect fantezist precum "muntele de aur" (sau la fel de bine "actualul rege al Franței"); în acest din urmă exemplu

apare și supoziția că este vorba de prezentul nostru și nu de plasarea unui locutor teoretic într-un moment oarecare din timp. Or, știm că există și lumi alternative la cea acceptată de logician; să zicem că propoziția poate să aparțină unui text de ficțiune sau este formulată de un contemporan al regelui Ludovic cel Pleșuv. Până în acest moment am fi tentați să rezolvăm problema folosindu-ne de distincția între serios și act ficțional în sensul lui Searle. Analiza logicianului s-a făcut asupra unui act ilocutionar (“a aserta”) pentru că era plasat în contextul alcătuit de lumea reală; celelalte lumi erau “fictive” și deci actele erau numai pretinse. Ineficientă încercare și în plus falsă, pentru că era plasat în contextul alcătuit de lumea reală; celelalte lumi erau “fictive” și deci actele erau numai pretinse. Ineficientă încercare și în plus falsă, pentru că Ludovic cel Pleșuv sau contemporanii săi nu sunt ficțiuni. Pentru a stabili raportul dintre o propoziție și referentul ei sau pentru a decide între cele două tipuri de acte este necesar să existe ceva în afara lor pentru a ne servi drept criteriu.

Să mai luăm un exemplu înainte de a stabili ce este acest “ceva”. Cele anterioare erau propoziții fără referent. Să urmărim ce se întâmplă în cazul unei fraze fără sens; “Incolorele idei verzi dorm furios”. A spune că nu are sens presupune a exclude o serie întreagă de alte coduri decât cel al limbajului natural cotidian. Este evident că nu o tratăm nici ca pe un mesaj codat, nici ca pe un text poetic etc. Problema nu este însă a supozițiilor implicite pe care le acceptăm sau le respingem, ci este de a ști dacă aceste propoziții fără referent și aceste fraze fără sens sunt totuși enunțuri. Răspunsul lui Foucault este hotărât pozitiv: cu o singură condiție. Această condiție care le face să fie enunțuri dar le și respinge simultan statutul de propoziții logice și respectiv de fraze se numește **corelat**. Orice formulare (chiar și cele mai atipice) este un enunț dacă nu-i lipsește corelatul.

Acesta nu este un obiect desemnat de subiect (și care i-ar putea servi drept referent propoziției) nici o stare de lucruri susceptibilă de a verifica propoziția. El este “ansamblul domeniilor în care asemenea obiecte pot să apară și în care asemenea relații se pot stabili”; aceste domenii pot fi în plan real sau ideal, pot exista în același timp cu actul enunțului sau într-un altul indicat de enunț.

Orice frază are un corelat, chiar atunci când este lipsită de sens. Corelațiile se fac atât în *planul realității* în care acceptăm, ca în ilustrarea anterioară, că ideile sunt invizibile, culorile sunt vizibile, a dormi este o stare a ființelor vii etc. cât și în *planul limbii*, cu legile și proprietățile ei.

Relația dintre enunț și corelatul său este net diferită de cea pe care o întreține semnificatul cu semnificatul, numele cu ceea ce desemnează, propoziția cu referentul sau fraza cu sensul ei. Pe seama corelatului se poate stabili când o propoziție are sau nu referent, când o frază are unul sau mai multe sensuri sau când nu are deloc sens. Asta pentru că corelatul se găsește la nivelul enunțiativ, diferit de cel al formulărilor care l-au actualizat. Trebuie să acceptăm deci că se

pot distinge un nivel logic, un nivel gramatical și unul enunțiativ. Acesta din urmă nu este alcătuit din “fapte”, “lucruri”, “realități”, sau “ființe” ci din legile de posibilitate, din regulile de existență pentru obiectele care sunt numite, desemnate sau descrise, pentru relațiile afirmate sau negate de către propoziție. “Referențialul”, aceasta este denumirea pe care Foucault o folosește pentru a desemna nivelul enunțiativ, reprezintă “(...) starea de lucruri și relațiile puse în joc de enunțul însuși”, definește posibilitățile apariției și delimitării a ceea ce-i dă frazei sens sau propoziției valoarea de adevăr.

În aceste condiții ne întrebăm cine ne poate descrie acest nivel pe care-l numește enunțiativ atât timp cât analiza formală și cea semantică sunt respinse? Singura metodă acceptabilă este aceea de “a analiza raporturile dintre enunțuri în spațiile de diferențiere în care ele însele fac să apară diferența”.

Când ne așteptăm mai puțin se răstoarnă raportul care părea a se stabili între enunț și corelatul său, întrucât, deși pe baza corelatului stabilim statutul de enunț al unei formulări, cel ce-și selectează corelatul este el însuși.

Drept concluzie intermediară am putea afirma că ceea ce definește corelatul este, simplificând lucrurile, modul de a exista a unui ansamblu de semne ca semne; nu ca semne pentru ceva anume ci modul particular de a exista ce le determină să fie recunoscute ca semne. Pertinența acestei afirmații o susținem prin chiar “definiția” foucaultiană a enunțului: “O serie de semne devine enunț cu condiția ca ea să aibă cu *altceva* (...) un raport specific care o privește pe ea însăși, - și nu cauza sa, nici elementele sale”. Acest “altceva” este corelatul.”

(**Gabriela Crețu:** “*Discursul lui Foucault*”,

2.2.1. Corelatul, p. 91-94, Editura Cronica, Iași, 2004)

Dioptrii pentru transparență

*Pe spinarea acestui secol
întârzie inadmisibil de mult
Punctualitatea...
La colțul străzii Discreția
îți cercetează pedant
cutele vieții...
Minciuna-și încrustează chipul
în icoane,
continuând să meargă în fața ta
cu picioarele retezate...
Banalitatea poartă zilnic
rochiile de gală
iar Sărăcia-ți învinovățește
clipă de clipă
buzunarele...
La ospățul vieții*

*Onestitatea joacă
de cele mai multe ori duplicitar.
Modernitatea se complace-n canoane.
Pomul speranței are umbra
din ce în ce mai rară...
Cineva, sfios, nevăzut
te ucide cu grijă
(probabil unul dintre confrății tăi blânzi)
te-ajută să treci mai ușor
peste această viață subțire...
Fă ochii mari,
supraviețuitorule!
Nu mai căuta dioptrii
Pentru transparență!*

Daniela Oatu

ALEXANDRU POAMĂ - UN DESTIN ASUMAT

Destinul lui Alexandru Poamă stă sub semnul unei fatalități tragice. S-a născut la 16 noiembrie 1948 în Călinești, Prahova, într-o familie modestă sub raportul condiției materiale. Precaritatea mijloacelor de existență a făcut ca traseul studiilor sale să fie sinuos, întârziindu-i afirmarea intelectuală. Tatăl a murit la doar 34 de ani într-un accident de mașină. Ironia cruntă a destinului a făcut ca și fiul – peste ani – să fie strivit sub roțile unui automobil bezmetic. S-au stins din viață în acest mod violent și nedrept - dintr-o listă mult mai lungă - Mihail Sebastian, Valentin Silvestru, Ion Iancu Lefter. Numărul victimelor bolizilor pe patru roți este nesfârșit și cuprinde nu puține celebrități străine și românești, inclusiv pe autoarea faimosului roman Pe aripile vântului.

După terminarea liceului, tânărul Poamă a urmat o școală postliceală cu profil energetic și a lucrat o vreme ca electrician la Combinatul Petrochimic de la Brazi. O altă nepotrivire a destinului. Ulterior a intrat pe făgașul normalității, absolvind Facultatea de Litere (Engleză-franceză) a Universității “Al. I. Cuza” din Iași, armonizându-și astfel personalitatea cu studiile. A dobândit cu greu statutul social intelectual spre care năzuise cu atâta ardoare și care îi acaparase la un moment dat toate energiile interioare.

Alexandru Poamă a avut, între altele, o pasiune devoratoare: radioul. Cu toate că și-a cristalizat o carieră didactică la Vaslui și a obținut pe acest tărâm rezultate excelente, la care se cuvine adăugată prestația publicistică (fertile colaborări la ziare și reviste), vocația presei audio (în postura de colaborator extern la Radio Iași, ani la rând) a făcut parte din fibra lui intimă.

Nimic nu l-a putut opri din a-și satisface o atare patimă neostoită. Era predestinat radioului tot așa cum alții sunt predestinați scufundărilor subacvatice ori zborurilor cosmice. Ceea ce impresiona la Alexandru Poamă era seriozitatea egală cu sine, niciodată contrariată ori bulversată de vanități, orgolii ori puseuri subiective aleatorii. Omul public avea conștiință profesională și morală – exact ceea ce ar trebui să aibă un profesionist al presei și – vai! – este exact ceea ce lipsește astăzi multor publiciști de mucava, grafomani insașiabili și veleitari agresivi. Fațetele multiple ale personalității regretatului nostru concitadin cuprindeau încă una definitorie: chemarea scriitoricească. Volumul de debut, **Sorin și Sorina**, apărut la Editura Ion Creangă, București, 1988, cuprindea povestiri nutrite din universul frăgezimilor infantile, cu doi protagoniști ce purtau numele copiilor legitimi ai autorului. Cartea anunța o carieră literară, în pofida anvergurii modice și a temei comune. Volumul **Chip dulce de copil**, depus în 1989 (an fatidic!) la aceeași editură, n-a putut vedea lumina tiparului; manuscrisul

s-a pierdut. Se confirmă încă o dată latinescul sorții schimbătoare, inclusiv în destinul cărților: *Habent sua fata libelli!*

Foarte puțini oameni știau că Alexandru Poamă a izbutit să ducă la capăt un roman (**Filigran**), depus la Editura Eminescu în același an crucial 1989 și nepublicat până astăzi din motive ce se pot presupune, dar care - credem noi - nu acoperă integral o explicație plauzibilă. N-a fost singura desincronizare dureroasă din destinul pământesc al lui Alexandru Poamă. Romanul apare acum grație eforturilor sublime ale distinsei văduve, prof. Elena Poamă, directoarea Bibliotecii județene “Nicolae Milescu Spătarul”.

Cititorul cărții își va pune, la finele lecturii, o întrebare legitimă : Este **Filigran** un roman veritabil ori un amplu colaj de “felii de viață”? Răspunsul nu este ușor de dat întrucât structura cărții poate justifica, prin nuanțele de rigoare, ambele variante. Poate fi considerat un roman prin dimensiuni (deși întinderea nu este niciodată hotărâtoare), arhitectura caleidoscopică și contrapunctică, o anume complexitate a traiectoriilor existențiale ale unui grup de personaje, protagonistul de netăgăduit fiind Paul Alexandrescu. Trebuie luate deopotrivă în considerație perspectiva narativă unică (naratorul putând fi considerat purtătorul de cuvânt al autorului) și – desigur – viziunea asupra vieții. Cu reducățiile inevitabile, **Filigran** se integrează tematic și tipologic seriei romanelor focalizate pe “obsedantul deceniu”: activiști obtuși, incuți, abuzivi, în antiteză cu alți activiști omenoși și cinstiți, copii exmatriculați din școli și facultăți pe motive de “origine socială nesănătoasă”, delatuni ordinare urmate inevitabil de arestări și detenție etc. Dacă ar fi să definim una din temele – vector ale romanului am spune că **Filigran** se focalizează în bună măsură pe conjurația mediocrității împotriva valorii. Din acest punct de vedere – păstrând proporțiile – se pot face conexiuni, prudente, cu romanul predist Cel mai iubit dintre pământeni. Atât Victor Petrini cât și Paul Alexandrescu, eminentul profesor de matematică, devenit într-o complementaritate ...barbiană poet de notorietate națională, au vocația eșecului. Corelativ, este mai presus de orice îndoială că **Filigran** a pierdut mult ca forță a semnificației nefiind publicat la momentul potrivit. Citit cu un ochi atent și detașat, degajă o impresie puternică de desuetudine (idei, adevăruri, crâmpie de viață, mentalități, informații benigne aparțin unui timp revolut). Ultimii 15 ani din istoria actuală a României au produs mutații adânci în structura societății noastre, de la schimbarea sistemului politic până la o altă dinamică economico - socială și culturală, asociate cu o spectaculoasă deschidere spre Europa. Ceea ce rezistă, după opinia noastră, în **Filigran** ține mai degrabă de inefabilul sufletesc, de eternul uman: zbuciumul eroului principal, trăirile diverse, în alternanțe temporal – spațiale, cu o derutantă și rapidă succesiune a secvențelor de viață, totul guvernat de implacabilul “tic-tac”, echivalentul ceasului biologic, subiectiv al naratorului.

Narațiunea la persoana întâi consfințește existența unui spirit hiperlucid, analitic, de sorginte camil-petresciană, introspectiv și nu o dată dezarmat în fața prostiei, invidiei, răutății celor din jur. Schițele de portret presărate de-a lungul confesiunii românești se împletesc inextricabil cu întâmplări triste, tragice, grotești, comice. Anumite similitudini dezvăluie cu discreție elemente autobiografice precum și repere ale unui Vaslui de dinainte de Revoluție, codificat transparent (orașul N.) și probabil și ale satului natal. Dar ficțiunea rămâne ficțiune.

Contestatarii structurii romanului ar putea invoca aglutinarea de secvențe narative între copertile cărții, coagulate firav de o unică voce narativă. Peste toate adie o briză gazetărească, uneori emoționantă, credibilă, alteori falsă și convențională. Înclin să dau dreptate celor care vor socoti cartea un roman, fie el și confesiv-liric-memorialistic.

Dacă trăia, Alexandru Poamă putea să devină un mare prozator, fiindcă avea datele native ale creatorului, într-o latență fertilă. Simțim astăzi că maturizarea lui artistică era inevitabilă, odată cu îmbrățișarea curajoasă a noilor tehnici de organizare românească.

Filigran rămâne un necesar exercițiu de digitație, frânt pe neașteptate prin forța stihială a destinului.

Vaslui, 20 august 2004

Teodor Pracsiu

“(..).VI.6 ...”Să trăiți, domnu’ Alexandrescu” “Să trăiți și dumneavoastră” “Aveți oră acum? “Am avut. La a X –a E. Ora aceasta, însă, am o fereastră” “Da? Și eu sunt tot în fereastră. Doriți să plecați undeva? Vă plictisesc?” “Nu, deloc. N-am unde să plec, pe viscolul ăsta” “Ce mai ziceți?, ce mai faceți? Pe când un viitor volum?” “Depinde” “În primul rând, de dumneavoastră, probabil” “De mai mulți factori dar, desigur, și de mine” “Mi-a plăcut tare mult ultima dumneavoastră carte. Se cunoaște de la distanță că rădăcinile v-au rămas în sat, în natură... Acuma, poate e cam aiurea să m-auziți pe mine, profesor de sport, vorbind despre literatură, despre poezie...” “Cătuși de puțin. Nu uitați că nici eu nu sunt filolog. Și se spune că noi, matematicienii, n-avem prea multe în comun cu literatura. Asta, așa, în general...” “Poate aveți dreptate. Oricum, mie mi-a plăcut. Și, n-o fi frumos ce-i frumos, da’, sigur că ce-mi place mie-i tare frumos. Să știți că am luat cartea acasă, la țară, la părinți. Tata, care are 83 de ani, a zis că vrea să vă cunoască. Poate mergeți odată cu mine pe-acolo. Ce s-ar mai bucura bătrânul!” “Bucuria ar fi mare și pentru mine. Din cele ce ați povestit despre el, înțeleg că tatăl dumneavoastră este un om și jumătate” “Așa este, domnu’Alexandrescu. S-a cam hârduit el acum, că, deh!, vârsta-și spune cuvântul,

da-ncolo... Are tot temeiul să se țină bine, chiar și la vârsta asta. Ce, el a avut parte de nervi, de emoții, de stres, de tensiune psihică, așa cum avem noi? Nu” “A avut și el altele. Destule. Poate mai teribile...” “O fi avut. Da’, când voia să iasă la treabă – ieșea, când nu, țuști pe cuptor! Așa mai zic și eu, trăiești 500 de ani! Dar nu țipă nimeni la tine, nu te terorizează nimeni. Și măcar de-ai încasa toată papara asta de la cineva care să-ți servească drept exemplu demn de urmat. Da’de unde! Exact omul care-nvârte cele mai mari afaceri vine și-ți face ție pe onestu’! Păi, treabă-i asta? Uite, de exemplu, astă toamnă: știți că am mers la fermă la Șerbănești. Vă amintiți că am zăbovit acolo nu două săptămâni, ci trei. Deși săptămâna aceea, în plus, nu era prevăzută nicăieri. Din prelungirea asta, **cineva** s-a ales cu câteva canistre sau damigene solide cu vin bun și roșu. Puterea ursului. Trei copii pe an” “După câte știu eu, s-a spus că prelungirea a fost decisă cu asentimentul consiliului de conducere al liceului” “Pe dracu! Nu ne-a întreat nimeni nimic. Ne-a mânjit ochii cu câte un litru de vin de căciulă, și gata, ce era să mai zici?! Sau cu motorina pentru centrala termică. Că se termină mereu în gura iernii. Ar ajunge ea, dacă n-ar fi vândută posesorilor de ARO ori celor ce au sobe cu petrol” “Văd că sunteți foarte documentat. Nu-nțeleg, însă, de ce nu spuneți toate astea **când** și **unde** trebuie?” “Păi, ce rezolv așa ? Vreți să sară haita pe mine? Eu vi le-am spus dumneavoastră, poate le fructificați cumva” “Nu-nțeleg” “Ei, nu-nțelegeți...Cu temutul dumneavoastră condei...” “Temut? Hm! Cine să se teamă de poezie?...” “Lăsați, că nu-i vorba numai de poezie. Mai e și **pro-za** la mijloc” “Iarăși nu vă-nțeleg” “Paule dragă, ce s-o mai dăm pe după piersic? Dă-n ei cât poți de tare. Să știi că-n mine ai întotdeauna nu numai un admirator, ci și un aliat sincer și credincios, un bun prieten. Ce-ai zice dacă te-ai invita deseară pe la mine, la un pahar de vorbă. Să știi că nu deranjezi pe nimeni, sunt singur: nevastă-mea e în stațiune, iar copiii sunt la facultate. Noi doi o să punem țara la cale. Să știi că pot să te-ajut enorm. Aș face-o eu în locul tău, dar n-am talent, nu m-ascultă condeiu” “Nu vă prea pricep. Aaa, deci asta e. Vreți să insinuați că...” “Nu, adică da, dar eu mă gândeam...” “...că eu sunt ăla care scrie anonimele, da?” “Păi, ăăă, cum să-ți spun eu?,...Da’ nu poți să zici că te-am calomniat. În primul rând, pentru că n-ai nici un martor. Aici suntem absolut singuri. Și, să știi că nu m-am gândit numai la anonime...” “Poftim?” “Ei, ce mă tragi așa de guler? Mă sugrumi, ce naiba?! Nu te-aprinde, dragă, nu m-am gândit la anonime, eu ziceam să scrii așa, o nuvelă, un roman, mă rog, tu știi mai bine...Da’, unde pleci? Stai, omule, aici! Ia uite ce viscol e-afară! Băi, că șifonabil mai ești!...”

“...VI,7...Dom’le când te gândești câte chestii se mai fac în școala asta, îți vine, zău așa!, să...Uite, domnul Alexandrescu, de dumneavoastră s-au luat că, atunci când s-a pus problema lambrierii sălilor de clasă, meșterul n-a fost prompt și n-a terminat lucrarea la vreme. Păi, a venit și el când a putut, nu? Normal era liceul să fi contractat toată operațiunea cu o întreprindere specializată. Dar nu. S-a

trasat, doar, sarcină tuturor diriginților ca, până la sfârșitul anului, să-și lambrieze clasele. Ba, ăsta era, unul din criteriile primordiale în aprecierea activității educative din acest an. Și, fiecare dirigințe s-a descurcat cum a putut, da' eu știu un caz când n-a venit nici un tâmplar să facă lambrierea. Nu, nu. Operațiunea a făcut-o dirigințele în persoană. Vreți să știți la cine mă refer?" "Credeți că are vreo importanță?" "Are, de ce să n-aibă? Mai ales dumneavoastră trebuia să știți" "Mai ales eu?" Cum vine asta?" "Așa ...că...adică...și dumneavoastră faceți parte din colectivul acestui liceu, că, Da! alcătuiți, cum s-ar spune, opinia publică, iar **noi** trebuie să avem grijă și să dăm peste cap toate lucrurile necinstite..." "Șiți ce vă rog? Dați-le peste cap în plină adunare. Faceți acolo pe viteazul și informați opinia publică în for constituit" "Vai, vai, ce limbaj! Parcă am fi în ședință, peonoarea mea. Păi, cum să spun în ședință asemenea lucruri?! Haita e de partea lui Laurențiu Iliescu, nu a mea. Că a luat el de la părinții elevilor vreo mie de lei, cică pentru a plăti manopera la tâmplar. Da' lambriurile le-a pus el, cum s-a priceput. De-aia-s și așa de bine puse! Unele s-au și desfăcut și le-a pus la loc, tâmplarul liceului. Gratis, că, de unde bani? Mia de lei a băut-o domnu' Iliescu și cu cine trebuie, la Grădină..."

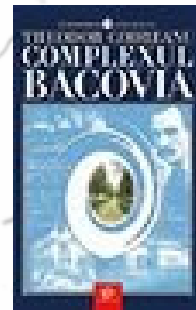
"VI.8...Ei, ce zici Paule, de colegul nostru?" "Care coleg?" "Cum care coleg? Mihai Firănescu" "ce-ar trebui să zic?" "Cum, nu știi nimic? Păi, tu pe ce lume trăiești, iubitu! N-ai auzit nimic? N-ai văzut nimic? N-ai simțit nimic?" "Imaginează-ți că eu am putut comite toate aceste păcate" "Naiv incorrigibil. Un copil mare. Asta ești" "S-ar putea să ai și tu dreptatea ta" "nu că s-ar putea. Sunt absolut sigur. Da', mai bine, ia ascultă ! Domnu' Firănescu al nostru e în mare amor cu madam Roșca. Ilustra învățătoare. Emerită. Evidențiată an de an. Scrisori de mulțumire cred că are, pe puțin zece teancuri. Ca, de altfel, și iubitul ei Mihăiță" "Să fie sănătoși" "Așa și așa! Și să transforme școala în bordel! În casă de toleranță! Nuuu! Trebuie să le dăm în cap!" "Dă-le, sau dați-le, dacă puteți" "Aici e buba. Că singur, nu pot nimic. Nici eu și nici alții. E nevoie de un efort comun, colectiv. Dacă și tu ai vrea să... (...)"

Fragmente din romanul **Filigran**, de **Alexandru Poamă**,
Editura Cutia Pandorei, Vaslui, 2004, p.150-156

Theodor Codreanu

COMPLEXUL BACOVIA

“O carte fabuloasă, ambițioasă, devoratoare de alte cărți. Un volum masiv, de peste 500 de pagini, alături de care aproape tot ce s-a publicat până acum despre poet pare exiguu. **Complexul Bacovia** e un scenariu de idei complet referitor la viața și opera poetului. Summa și summus. Autorul e sistematic și tenace. Se pricepe să depășească obstacolele, să facă slalom printre paradoxuri, să treacă fără dificultăți de la un orizont hermeneutic la altul. Practică pluralismul critic, dar privilegiază ontologia. Pentru opiniile sale caută puncte de sprijin în toate domeniile și în toate orizonturile, antrenându-se într-un comparatism multiplu, surprinzător, și, nu o dată, extins pe mari suprafețe.”

Constantin Călin

“Că există în literatura română un *fenomen Bacovia*, nu mai încapă nici o îndoială. Mai mult el este *unic* nu numai pentru poezia autohtonă. A îndrăznit s-o spună încă Vladimir Streinu, la apariția *Comediilor în fond* (1939): “unic în literatura noastră și, dacă nu ne-ar fi teamă de zeflemeaua anonimă a cititorului român, am afirma că este unic chiar în cadre mai largi decât ale literaturii noastre”

Mai greu e de stabilit de ce este Bacovia *unic* și ce importanță are această *unicitate* pentru soarta literaturii moderne. Fiindcă e bine să convenim încă de la început: Bacovia este unic aiudoma tuturor marilor scriitori, dar cu ceva în plus, deși, bunăoară, Eminescu, Arghezi sau Blaga sunt, ca structură și anvergură a operei, incomparabili, complecși. Se cuvine, în atare sens, să ne pună pe gânduri de ce Nicolae Breban risca să-l așeze, ierarhic, din punct de vedere valoric, ca al doilea mare poet român de după Eminescu. Dar încă Pompiliu Constantinescu îl punea imediat după Eminescu și Arghezi. În cele din urmă, desigur, asemenea clasamente sunt pur subiective și, probabil, mai puțin relevante pentru ansamblul literaturii naționale. Totuși este adevărat următorul lucru: Bacovia duce așa-zisul “pesimism” eminescian până la ultimile sale consecințe. Tragismul condiției umane atinge cota unui *zero absolut*. În pofida acestui fapt, n-am auzit prea multe voci care să-l acuze (așa cum s-a întâmplat cu Eminescu, până mai ieri) pe Bacovia de “pesimism”, exceptând acuza de *decadență* care a funcționat, în ecuație ideologică, în perioada proletcultistă. Pentru cadrele cercetării de față, enigma bacovianismului trebuie căutată chiar în sintagma celui *zero absolut al “pesimismului”* bacovian, care, aparent, poate să nu spună nimic. De fapt, de aproape un secol încoace, scriitorul român, cel mai avizat cititor, stă sub fascinația privirii de meduză a “*pesimismului*” bacovian, pe care, paradoxal, nu-l resimte capitular, ci, dimpotrivă, biruitor, așa cum o face, într-o pagină memorabilă, Nichita Stănescu. Iar, într-un interviu cu Adrian Păunescu, chiar se imagina în ipostaza de exeget al poetului astfel: “Dacă aș scrie un studiu despre Bacovia, l-aș intitula “*Bacovia învingătorul*”. O explicație poate sta la îndemână: în *punctul zero*, echilibrul e maxim, deci și *ambiguitatea arheală* care se transmite expresiei poetice. Poți citi orice, căci în vid

informația e infinită. Sau perfect opacă, de vreme ce Bacovia și-a ales o oglindă care nu reflectă nimic–*plumbul*. Cu această opacitate stranie a început și receptarea critică a bacovianismului.”

(Theodor Codreanu, “*Complexul Bacovia*”,

Editura Litera Internațional, București Chișinău, 2003, p. 15-16)

“Acest subcapitol poate să pară absolut surprinzător. Stabilisem doar împreună cu Mihail Petroveanu și cu alți critici că Bacovia a eliminat prezența mamei, a surorilor, a tatălui, a copilăriei din universul său. Pentru a întări cele spuse, să mai adaug că Alexandra Indrieș constata, de asemenea, “eclatanta absență a figurilor tatălui și mamei din sistemul său poetic”. Explicații s-au dat. Cert e că Bacovia nu suferă de complexul matern precum înaintașii săi Poe, Baudelaire, Eminescu. Din acest punct de vedere, el dezamăgește psihanaliza clasică. E încă un element de diferențiere față de confinii săi. Sinteza bacoviană a încorporat multe complexe de cultură, dar nu și pe cel matern, în ipostazele lui cunoscute. Cea mai ispititoare explicație o dă, totuși, Alexandra Indrieș, care dezvoltă ideea lui Petroveanu că inconștientul poetului a eliminat figura mamei din imaginarul său ca pe un semn de secretă pedeapsă pentru iubirea ei sufocantă care l-a făcut inapt să înfrunte greutățile vieții.

Alexandra Indrieș invocă “complexul orfanului”, care l-ar fi substituit pe cel matern (ideea i-a surâs și lui Ion Caraion, care argumenta cu plânsul mincinos al fetei produs de lipsa mamei). Autoarea precizează astfel coordonatele, în spiritul psihanalizei: “complex atitudinal de înstrăinare, ranchiună, vindictă, dispreț, resentiment și mai ales refuz al împăcării și complacerii într-o lume ostilă, fiindcă *nefamiliară*. Și asta deoarece Bacovia se descoperă un *copil fără mamă*, fără ocrotitori, izgonit din paradis. Exemplele oferite par ilustrative. De plidă, muncitorul în raport cu mediul burghez, ar dezvălui expres complexul orfanului: “Eu sunt un monstru pentru voi” (Serenada muncitorului).

I-aș mai veni în ajutor doamnei Indrieș citând și din *Epitaf*: “Cu-al meu aspect/Făcea să mor/ Căci tuturor/ Păream suspect”.

Numai că *orfanul* psihanalizei, eliminând părinții, acuzator, nu-și satisface narcisismul prin autoextenție. Marthe Robert a scris o carte exemplară pe tema orfanului în literatură, punând-o la temelia genului romanesc. Cheia autoarei rămâne cea a psihanalizei clasice – “complexul Oedip”. Survine un moment în evoluția copilului când el simte o fisură între dânsul și părinți, care fisură e trăită ca pierdere a ocrotirii totale, smulgere din narcisismul primordial. Copilul raționează atunci, se plânge, se consolează, se răzbună inventând părinți imaginari. Văzându-se orfan, vrea părinți mai buni decât cei reali. În etapa pre-oedipiană, se imaginează “Copil găsit”, cu origine misterioasă, tinzând să-și caute părinți ideali. De-aici s-a născut romanul utopic, romantic. În etapa oedipiană, descoperind sexualitatea, diferența dintre părinți, copilul se visează “Bastard” care tinde să-și impună voința, să acționeze pentru a cuceri lumea, devenind prototipul parvenitului din romanul realist. Megalomania infantilă, cum a surprins-o Bela Grunberger, creează eroul *care nu vrea să-și datoreze viața nimănui*, simțindu-se în afara legilor. La rândul-i, bastardul își repudiază părinții decretați ca “mediocri” etc.

În toate acestea, cum se vede, nu “complexul lui Oedip” primează (copilul eliminându-i pe ambii părinți), ci “complexul lui Narcis”, dovedindu-se încă o dată că temelia psihanalizei clasice e foarte șubredă. Însă altceva interesează: am demonstrat că Bacovia nu-și exarcebează narcisismul, și-l cunoaște și încearcă să-l elimine. În opera lui nu răzbate utopia romantică a copilului părăsit, nici orgoliul bastardului balzacian. Alexandra Indrieș crede că întoarcerea la spațiul matriceal îi reușește lui Bacovia în ...pivniță, “pivnița fiind în mod tradițional spațiu matricial”. Asta, prin omologarea în inconștient a suptului la sânul matern cu *băutul și fumatul*. Ce-i drept, Bacovia a avut respectivele “vicii”, cu urme lăsate în operă, dar aceste vicii nu sunt, în realitate, recuperatoare de spațiu paradisiac, ci, în exces, sunt recunoscute de poet ca factori dizolvanți ai eului și ai personalității umane, în genere, așa cum deja am constatat. Beția produce nu *înălțare* (acele “paradise artificiale” ale simbolistilor), ci, dimpotrivă, *cădere, delir verbal* etc.: *Prin întuneric bâjbâiesc prin casă, / Și cad, recad, și nu mai tac din gură. (Sonet).*

Sau: *Și nimeni nu știe ce-i asta- / M-afund într-o crâsmă să scriu, / Sau râd și pornesc înspre casă, / Și-acolo mă-nchid ca-n sicriu. (Spre toamnă).*

Nici țigara nu salvează: *Barbar, cânta femeia-aceea... / și noi eram o ceată tristă- / Prin fumul de țigări, ca-nouri, / Gândeam la lumi ce nu există... / Și-n lungi, satanice ecouri, / Barbar, cânta femeia-aceea. (Seară tristă) .*

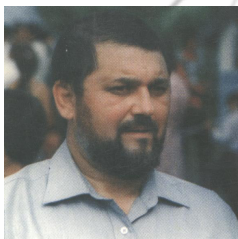
În nici un caz desfrâul alcoolic nu e “mântuire”: *Femei nocturne, singurele / La colț de stradă se ațin, / Desfrâu de bere și de vin / Prin berării și cafenele. (Și ninge...)*

Dacă regresiunea din *Lacustră* nu e o veritabilă întoarcere la paradisul matern, cum constată Alexandra Indrieș, cu atât mai puțin refugiul în vin și fumat, surrogat ale vieții, iar nu viața însăși. Din contră, ne va fi de folos să stabilim că *maturizarea precoce* a artistului, premisă esențială în conturarea “complexului Bacovia”, l-a condus la un rafinament savant, la mascare perfectă a complexelor de suprafață, printr-o incomparabilă identificare cu *arhetipul fundamental*. Și pentru asta vom emite următorul paradox, în sensul *dublului referențial*: *la nici un poet din lirica universală mama nu e mai prezentă ca la Bacovia.*

Da, numirea mamei lipsește (cu o singură excepție), dar mama e de față prin simbolismul vast și covârșitor al elementelor primordiale. Două dintre cele patre elemente, *pământul și apa*, exprimă principiul matern. Așa cum iubirea mamei l-a copleșit, așa îl copleșesc elementele primordiale pe Bacovia. *Fără această iubire unică a mamei, Bacovia nu ar fi fost Bacovia.* Să-i mulțumim, așadar, Zoei Langa și s-o izbăvim de acuzațiile de până aici. În realitate, Bacovia și-a iubit mama și s-a întors de fiecare dată fericit în familie. În *Divagări utile*, vindecăt de propriul complex, își amintește, de familie, de prieteni și de mamă. Acum înțelege de ce s-a despărțit de ai săi: “Îți părăsești familia, prietenii și te îmbraci în neagra mătase, și-ți propui ca Isus crucea...” Dar aici e concentrată întreaga dramă a “complexului Bacovia”! Acum, povestea lui e *trecut*. Își îngăduie să-și cheme iubirea: *Povești din trecut...o, vino să te sărut, Agatha mea...* Amintirea mamei nu mai este o interdicție, putând-o invoca eminescian, dar cu reminescenta propriului complex: “*O, mamă*” *Păcatul meu este sunt sigur, că tu nu mai ești alături de mine.* (...)

Theodor Codreanu, fragment: *Întoarcerea mamei*, din “Complexul Bacovia”, Editura Litera Internațional, București - Chișinău, 2003, p.264 -267

Corneliu Bichineț

“Mă voi considera bărbat adevărat și împlinit doar atunci când, pe cuprinsul Tutovei, toți copiii vor merge la școală, iar părinților acestora, de le va fi foame, să le fie lesne a și-o ostoi singuri”

“Corneliu Bichineț este de două ori un om unic. În primul rând deoarece a încercat să facă din filosofie – nu-i așa, știința celor mai generale legi despre lume și viață! – un mod de a fi și, apoi pentru că a știut să coboare din seducătoarele teritorii ale speculației înalte cu picioarele în glodul realității, izbutind în zona pragmaticului, locul unde îndeobște filosofii eșuează.

Ar mai fi de luat în seamă și un alt motiv al unicității sale: scrisul. Motivația lui trebuie să fie profundă deoarece el, scrisul, nu exprimă deloc, vorba lui Jean Paul Sartre, refuzul de a trăi. Prozatorul “privește” lumea cu ochi sagace și, de aceea, sfârșește prin a o vedea. Așa cum este ea: nefardată, dură câteodată, autentică totdeauna. Privirea statornicește legătura cu lucrurile și tot ea le transfigurează în imagini literare de o sugestivă plasticitate. Nu o dată scenele evocate sau descrise devin compoziții articulate după severe norme de construcție dramatică, devenind veritabile fresce.

Satul românesc, ca personaj colectiv, împrumută personalitatea eroilor introduși de prozator în scenele de o exemplară naturalitate. Scrisul său e sobru prin adevărurile surprinse, hâtru prin limbajul colorat al dialogurilor. Lumina este și ea un posibil personaj. Corneliu Bichineț știe să comunice cu semenii iar prin ”înțelepciune” îi înțelege fără să-i judece Acestor însușiri li se adaugă arta scrisului. O artă a unei exemplare concentrări și a unei reale armonii interioare. Frust, convingător, esențializat, autorul ne dovedește acum, încă o dată, că are vocația unui dăruit și că între real și ficțiune existăm de fapt, cu toții...”

Valentin Ciucă

Scriitorul Corneliu Bichineț s-a născut la Vladia, comuna Dragomirești, județul Vaslui, la 26 august 1956. Profesor, scriitor, om politic. Studiile gimnaziale și liceale la Bârlad (trimis de părinții săi, învățători). Absolvent al Facultății de Istorie – Filosofie a Universității “Al. I. Cuza” din Iași (1983), funcționează ca profesor de istorie la mai multe școli din Vaslui și din alte orașe, după care se stabilește în Negrești, unde este numit director al Liceului Industrial (1990-2000). Este ales senator PRM de Vaslui, la alegerile din anul 2000. Publică în “Cronica”, “Luceafărul”, “Convorbiri literare”, “Clepsidra”, “Gazeta de Est”, “Adevărul”. În anul 1994 îi apare prima carte “Vise cu cai”. În 1999, publică al doilea volum de proză scurtă, “Dincolo de barieră” (Centrul Județean de

Valorificare a Creației Populare), cu două cuvinte înainte de Valentin Ciucă și Tudor Ghideanu.

În 2003 apare la editura *Sfera* din Bârlad volumul de proză scurtă: *Valea Tutovei – Valea Plângerii*. În loc de prefață găsim gândurile autorului, pe care le redăm mai jos:

“ Iată, de câteva zile am împlinit patruzeci și șapte de ani. M-am întors acasă, cu acest prilej, la Vladia, un sătuc mai discret ca o buburuză, situat aproape de izvoarele râului Tutova, care, aidoma unui șarpe galben și aparent sleit, creionează un ținut de legendă, Valea Plângerii – Valea Tutovei, unde dăinuiesc seminții de răzeși dârji, împreună cu descendenți ai clăcașilor de pe moșiile boierești, la care se adaugă țiganii lingurari ori ursari, cei care încă nu-și zic romi.

Vremea n-a stat în loc nici pe la noi...S-au prăpădit mulți dintre cei pe care-i las să evolueze în paginile cărții mele. Pe unii dintre ei i-au uitat oamenii aproape de tot, de alții își mai amintesc neamurile pe la sărbători. Mulți s-au risipit prin țară. De aceștia nu vorbește nimeni. Parcă ar fi murit...! S-au ridicat alte nume și, prin căsătorii, neamurile s-au amestecat, așa că, cel puțin la noi, suntem aproape cu toții înrudiți. E și bine, e și rău să fie așa.

Cartea de față este un dar pe care-l fac satulul, țăranului de pe întregul curs al Tutovei, personajului de basm Neculai Turcu, bunicul meu, prietenilor mai vârstnici ori mai tineri rămași să trudească pământul, părinților care mi-au dat viață și un frate de toată isprava”.

“Lui Vasile Mariciuc i se cuibărise în minte ideea că-n proza sa trebuie să apară neaparat și un cal. Creatorul făcu apel la cunoștințele sale de zoologie și istorie, amintindu-și o mulțime de lucruri despre cabaline și nemurile lor. Rememorarea aceasta ciudată îi luă ceva timp...Impasul se produse la momentul onomastic. Trebuia găsit un nume potrivit vietății pe care voia s-o scoată din anonimatul istoric în care o împinsese era tehnică.

Copleșit de această teribilă problemă, prozatorul se scufundă într-o meditație superioară, în total contrast cu vacarmul sălii de așteptare. Prin fața ochilor îi zburau zeci de cai și mînji, care de care mai mîndri și mai năvălași...nici urmă de om sau altă vietate, un câmp alb și pufos se deșira în fața patrupedelor fornăitoare și-nspumate, gonind buiace spre culmea cețoasă a zării. Goana aceasta nebună îl încălzi dintr-o dată pe inimosul tânăr. Nu mai simți arsura gerului de februarie și, treptat- treptat, îl cuprinse o toropeală dulce, ca și cum s-ar fi perpelit lângă un buștean în flăcări. Auzi ca de pe altă lume un glas de femeie ce anunța cu precizie și oarecare compătimire că biletele pentru trenul de ieri sunt valabile și mâine...

Era doar un vis. Vasile Mariciuc realizează brusc acest fapt, deschise ochii și-n locul cailor murgii și suri văzu botul aburind al unei locomotive ce suiera din

rărunchi plecarea într-o direcție necunoscută. Fără să stea prea mult în cumpănă, se anină din mers de bara ușii ultimului vagon, cuprins de o bucurie stranie, de început de lume, convins fiind acum că pentru el sosise ziua cea mare, momentul inspirației sublime. Se gîndi înduioșat la o formulă de mulțumire pentru lucrătorii cefereului, imaginându-și totodată cât cîștig ar fi pentru umanitate dacă gările ar avea și biblioteci cu săli de lectură.

Ei bine, adevărata literatură nu se face din birou. Ex nihilo nihil (fit)! Să necheze toți caii din lume, să zburde în voia lor – numai atenție la culturile de toamnă!- că, Vasile Mariciuc, marea speranță a literaturii sfârșitului de secol n-o să umble după luciul potcoavelor, cînd ditamai subiecte concrete, robuste, îi țîșnesc dinainte, fără a se sinchisi de înghesuiala din compartimente. Un zîmbet îngăduitor luminează chipul tînărului, găsi și formula de început. Ehei! Marea literatură nu circulă în vagoane de clasa întîi...

-Ocupat?

Era el! Personajul principal, eroul, un bărbat vîrtos, care se așează –cam de sus-, fără a mai aștepta răspunsul prozatorului, înarmat acum cu tot ce era gest, reacție ori trăire a celor pe care-i va hărăzi nemuririi prin câteva trăsături de condei.

-Hic et nunc! Pronunță demiurgic Vasile Mariciuc, fixînd, -poate prea puțin abil-, o carboavă de nas ce se individualiza ca Everestul pe chipul zgrunțuros al șantieristului trudit și nu prea în apele lui.

În rest, figuri banale. “Caraimanul” – cum pînă la urmă avea să numească vecinul -, scrută împrejurimile. În același timp, scoase cu o mișcare exersată clondirul de “Bătrînă” pe care-l ținuse pînă atunci în buzunarul jachetei, gîlgi de cîteva ori și cînd, sensibilizați de miros, călătorii întoarseră capul spre el, articulă un “Ah!” curat și ademenitor. Ultimul aspect îi cam strica socotelile lui Vasile Mariciuc, nu de alta, dar se gîndea că redactorul – șef, abstinent și acru cum era, n-o să-i placă acest “Ah!” ancestral, susceptibil de a nu fi autohton, deși, cică dacii... În fine,

n-avea ce face! Personajul este personaj și, dacă-i și principal, apoi nu poate fi perfect, lucru știut.

-Să vezi la noi! Se auzi în întuneric. Unuia Bîrtă - Ghiță Bîrtă-, i-a luat femeia...I-a luat-o ziua în amiaza mare și, cînd a venit de la cîmp - că nu ți-am zis că era la arat-, s-a dus la popă și l-a rugat să i-o trimită acasă, că n-are cine-i face mîncare la copii și-i cîrpi o izmană. Da și el...!

Ningea alb și rar. Vorbele domoale ale bătrînei se-nchegau ca-ntr-un joc de fulgi în propoziții și fraze. Scriitorul nota totul în carnetelul său. O hurducătură bruscă a vagonului acoperi glasul țărăncii. Thi! Să vezi necaz...! De unde să știe el acum ce-a făcut popa, ce-a mai zis omul...! Tînărul se înroși de ciudă. Ba, i se păru că uriașul de alături zâmbește, însă omul se dovedi a fi detașat de cotidian,

atașat și constant în preocuparea sa , nepunînd mare preț pe literatură și pe febra creației.

-Ei, d'apoi și Ghiță acesta al matale...! Mie - fu categoric unul din zona montană -, decât să-mi iubească altul nevasta, mai bine să-mi fure butelia...!

Un șuierat lînced acoperi tăcerea, apoi, rînd pe rînd, vagoanele se strecurară într-un tunel strîmb și lacom. Pentru puțin timp se mai desluși un fișîit lăptos, apoi nimic. Amuțiseră parcă și gîndurile...călătorii se răriseră, înghițiți de sineala omătului. Spre ziuă, coborî și Vasile Mariciuc. N-are importanță numele gării, esențial este faptul că de pe o uliță întroienită aluneca pe tălpi de ulm, întinerind locul, un soare poznaș și vesel ca umbletul mînjilor prin otava primăverii, aducînd și mai aproape dorul de cai”

(Fragment “**Vise cu cai**” : din volumul de Proză scurtă

“**Valea Tutovei – Valea Plîngerii**”, Editura Sfera, Bârlad, 2003, p. 11-14)

“Jumătatea lui mai îl găsisese pe Toader Eclipsă tot cu bocanci în picioare și tot fără bani. Cercase toată iarna să-și găsească ceva serios de lucru, însă la cei peste cincizeci de ani ai săi, la care se adaugă și renumele de jalbagiu, această problemă putea fi pasată foarte bine în categoria celor care nu se mai rezolvă niciodată. De fapt, în viziunea lui Eclipsă nici n-ar fi fost cazul ca un creator de nivelul său, chiar nerecunoscut încă de contemporaneitate, să fie nevoit a-și oferi serviciile ca orice uvrier. După el, creatorii ar fi trebuit să fie scutiți de meschinăriile aduse de înrolarea într-un serviciu. Totuși, dată fiind situația globală a țării, chiar mutațiile regionale, creatorul nostru, înjumătățit de foame și perforat suficient în vestimentație, și-ar fi călcat pe inimă, pentru o perioadă, acceptând cu stoicism cîmpul muncii.

Cu gîndurile acestea încurcate și-n contrast cu concepția lui despre lume și viață, Toader Eclipsă sorbi ultima picătură din rachiul cleios oferit în cinste de către Anghel, un celebru măturător al orașului, aflat de doi-trei ani în dizgrația autorităților locale, fapt ce-l determinase s-o ia pe calea poeziei, evoluând în același timp, dar în ritm vioi, pe drumul beției.

Zăpușeala schimonosise fețele. Chipurile clienților, brăzdate de sudoare amestecată cu colb, deveniseră inexpresive, tăcute, opace, străine. Sorbea fiecare din rachiul său fără a se gîndi la nimic. Parcă se încheiase un pact, pentru toți, aici, gîndea Eclipsă.

-Ei, cam cum...!?îngănă peste vreun sfert de ceas un bărbat căruia nici cei de la evidența populației nu i-ar fi putut stabili vârsta.

Nu răspunse nimeni. Ce răspuns s-ar fi putut da unei întrebări absolut ontologice!? Careva scăpă paharul pe podea, înjură mărâit, apoi alunecă artistic cu capul pe masă, scufundându-se într-un întuneric lăuntric liniștitor.(...)

În drum spre casă, Maria întâlnește câțiva bețivi chirciți pe sub garduri. Pe unul îl auzi cum gemea prin somn. Fetei i se făcu frică. Intră ușor în casă, un uscător amenajat la ultimul etaj al unui bloc de nefamiliști. Se-nchină și-i mulțumi în gând lui Dumnezeu că-i sunt copii sănătoși. Plânse și se cubări într-un colț pe o saltea, lângă unul din băieți. Adormi într-un târziu, visă un vis frumos și gemu împăcată cu sine și cu lumea, imaginându-și în visul său că ochiul stâng i-a transformat într-o fântână uriașă apoi într-un nor ploios ce stropea câmpurile, drumurile și oamenii c-o apă caldută. Se făcea că ploaia nemiloasă, nesfârșită, cuprindea încet – încet marginile lumii, spulberând cociobele și mizeria, lăsând în urmă un câmp imens, verde și des, semănat cu ovăz, prin care maiestos și întinerit, trecea Gulie cu coasa. Peste tot domnea privirea maiestooasă a lui Tudor Eclipsă care, pe-un tăpșan însořit, zgândăra cu un pai mustos o buburuză ce se-ncăpățâna ca să nu zboare nici sub descântec. Apoi, nemilos de repede, se lumineă de ziuă, dar Maria nu se mai trezi. Aleargă și acum poate printre brazdele ce separă violen lumea visului de lumea trăită.(...)”

(Fragment din : **Dincolo de barieră**, Vaslui, 1999, p. 27-28; 31-32)

“Universul dezvăluit al lui Corneliu Bichineț este un univers crâncen, un univers încețoșat și ambiguu, un univers incert, al timpului zilelor de azi. Este un anotimp al lipsei, al sărăciei materiale și “bogăției” spirituale, chiar metafizice, în pielea și hainele măturătorului de stradă-(Dincolo de barieră).

Paradoxal, personaje, deși încrâncenate de situații limită în case se vizitează, una pe alta, viața și moartea, realitatea și ficțiune, ambiția și dragostea, se mișcă într-o complementaritate îngăduitoare, și nicidecum într-o contradicție potențată, antinomică, dușmănoasă (Lumi paralele, Dedublare, Cartea de vizită).

O atmosferă plină de culoare și lumină, picturală dar fără a însemna fotografie, redevineaptă o lume amorțită, aparent. Aceeași, colcăindă dar străbătută de fiorul devenirii, al schimbării dorite, sperate, răzbate din întreaga proză a lui Corneliu Bichineț – o proză a târgului care spera în Devenirea și Transformarea sa, dar care s-a oprit la “ jumătatea drumului” frângând elanuri, speranțe și chiar destine (Tabloul, Cartea de vizită, Nunta).

Corneliu Bichineț privește din imanențe, din interioritatea unei lumi, pe care a părăsit-o dar pe care n-o uită, -căt-re transcendența, exterioritatea unei lumi care accede – azi- căt-re valori străine, care nu reușește principial să se inserteze în sufletul trăitorului contemporan, dezamăgit, care își întoarce fața spre trecut, mai vârtos decât să se proiecteze în prezent și viitor. Fără a fi paseistă și pesimistă viziunea scriitorului cultivă acel “răsu-plânsu” al marilor “bolnavi” ai scriiturii, ai unei proze încărcate de ghirlandele tandre ale speranței, iubirii și viețuirii autentice”

Tudor Ghideanu

INEDIT**Ioan Baban*****Anotimpul imposibilei iubiri***

“Nu știu ce m-a apucat să lungesc povestea asta cu un ticălos...dar să vedem ce a urmat. Deși eram mic și fără să știu eu ce e acela un detectiv, mi-am dat seama că el fură, că nu vedeam la nici unul din ceilalți o asemenea apucătură, cum să zic eu ca să nu greșesc? Pe hoț îl poți depista după față, după chip, din păcate nu e suficient doar atât, în chestiuni din acestea proba concretă contează. Îl puteam prinde, aș fi făcut și pe dracul ghem și tot l-aș fi găbuit asupra faptului, dar nu am vrut, pur și simplu m-am răzbunat pe învățătoarea care m-a pedepsit pe nedrept după ce l-am bătut. Mai târziu l-au prins alții, le mai veniseră și lor mintea la cap... I-au pus momeală și cum era prost, că fura din instinct și nu din deșteptăciune, nu s-a prins, și a căzut în capcană. A mărturisit tot, modul cum proceda. Fura din clasă câte un stilou, mai cu seamă de cele chinezești, le ascundea într-un loc știut numai de el, iar când nu-l vedea nimeni, după ore, se ducea și îl recupera. L-au prins niște colegi de după amiază, că l-au pândit, și când a ajuns la locul cu pricina și a luat obiectul ascuns, hop și ei, ca într-un joc de-a hoții și vardiștii, că stiloul era al unuia dintre ei. L-au bătut și ăștia de l-au nenorocit...așa i-a trebuit, dar nu s-a plâns nimănui, și-a dat seama că treburile îi merg prost...dar a început să fure din afara școlii. Când a scăpat de el prin clasa a patra, că fusese dus la o școală specială, învățătoarea și-a făcut cruce. Tata nu mi-a spus atunci nici că a fost bine, nici că a fost rău, și-a dat seama că aici a intervenit altceva... fiecare om reacționează spontan, când e vorba să se apere, mai ales când este vorba de copii...”înseamnă că are o fire bună” și-a zis el în gând, că omul trebuie să învețe din copilărie ce trebuie să facă în spiritul dreptății naturale, aceea care vine de departe.

...Încercam prin toate amintirile mele să mă descopăr pe mine, omul de acum, să-i găsesc o justificare comportamentală, să justific, să meditez pe seama consecințelor...oare toate acestea sunt urmarea firii mele independente, ori mai mult decât atât? Mi-au jucat festa? ... mi-o fi jucat, nu zic nu, că altfel nu se putea, dar aș fi putut proceda altfel ? Dacă aș fi îndurat pasiv bătaia lui Nicușor în fiecare zi, poate aș fi devenit alt om, un fricos și un conformist, un fel de oaie pe care turma n-o bagă în seamă pe unde merge, târându-și picioarele ca să ridice colbul drumului până la cer, dar cine e vinovat că făptura aceea mică de atunci s-a răzvrătit și a vrut să trăiască liber, să nu ducă apă la moară cuiva? Cred că așa ar trebui să fie toți oamenii, pentru că în momentul în care va dispărea terenul fertil în care se prășește ticăloșia, indivizii de teapa aceasta nu ar mai avea altă cale decât să renunțe la apucăturile lor și ar putea deveni oameni la fel de liberi ca și ceilalți... Aș fi avut totuși chef să ies afară, mă foiam în pat, mă chinuiam să

dorm, alungam amintirile, mai ales pe acelea legate de lunga absență a mea dintre oameni, încât nu-mi venea să cred că anii aceia au trecut totuși... La vreun an după “internarea” mea la sanatoriul acela, a venit unul de care mă legasem într-un fel mai mult decât de alții, mai precis, timp de un an a stat izolat, deoarece nu era prea “bolnav”, mai mult simula el sau alții boala aceea, pe care nu știa s-o numească, pentru că acolo, oricât s-ar crede și s-ar zice că sunt maladii tipice, ele se manifestă cu totul în chip particular, fiecare individ cu boala lui, așa încât, inventarul bolilor nu are capăt...doar o singură denumire rămâne comună, “sindromul” cu înțelesuri infinite. Individul despre care vorbeam ajunsese în “sanatoriu” pentru că era un revoltat împotriva proștilor...era obsesia lui, nu putea suferi proștii, mai ales pe proștii mari. Avea și o teorie proprie privitoare la prostie, știa o semantică enormă a cuvântului și îi descoperea zilnic alte sensuri.. Gradele de comparație prin care, nu ca noțiune ci ca însușire, stratifica lumea proștilor, se diversificaseră și ele în mintea tulburată serios de contactul pe care l-o fi avut bietul om, vreme îndelungată cu lumea proștilor. Interesant era faptul că el nu avea ceva special în ura sa pentru proștii, luați așa cu toptanul, mai precis nu avea nimic de reproșat proștilor care își vedeau liniștiți de treabă în lumea lor, ci împotriva proștilor care se cred deștepți și care s-au cocoțat la dracul, pentru că aceștia erau periculoși, că prostia lor avea bătaie lungă, și urmări greu de estimat, “trăim, domnule Berdiu, sub semnul domniei proștilor, eu voiam să adaug, și a nebunilor, că veacul douăzeci este fără nici o obiecție veacul nebunilor, o să revenim, și ferească Dumnezeu de prostul care se crede deștept și de prostul fudul, el nu știa probabil că prostul nu e prost destul dacă nu e și fudul, pentru că, vezi dumneata, prostul urcat în vârful piramidei, are repulsie față de cei deștepți cu adevărat, pur și simplu nu-i poate suferi, și prima lui măsură și primele lui acte au în vedere lichidarea celor deștepți sau îngrădirea lor într-un cadru din care nu mai pot evada. În aceste condiții celor deștepți nu le rămâne decât să aștepte vremuri mai bune, dacă nu, își irosesc viața pentru lucruri de nimic, sau se retrag din lume, trăind profund sentimentul zădărniceii, că nu au putut fi de folos cu mai nimic oamenilor din rândurile cărora s-au ridicat. Să zicem, îmi spunea el de fiecare dată, că unui deștept îi vine în cap o idee salvatoare, în sfârșit, în urma unei nopți de nesomn, pentru cei care gândesc dincolo de lungul nasului, noaptea își frământă creierii, în timpul în care prostul doarme buștean, descoperă ceva cu urmări pozitive, nu numai pentru el, ci și pentru viitorul mai apropiat și chiar pentru cel îndepărtat, dacă se aplică la momentul potrivit, așa cum ar fi normal și din care se câștigă enorm. Ei bine, ca să-și pună în aplicare ideea sau descoperirea, trebuie să facă demersuri și intră într-un nesfârșit lanț de proști, bătuți în cuie acolo unde nu trebuie...și dai, și explică-i, spune-i despre avantaje... până își stoarce bietul descoperitor de creieri, dar nimeni nu înțelege ce vrea ăsta, pentru că nu-i duce capul și apoi, ca să accepte aplicarea descoperirii ăstuia, ar trebui să accepte ideea că ăla e mai

deștept decât ei... ori ei știu că se află acolo pentru că sunt deștepți, nu pentru că sunt proști și astfel fac tot ce le stă în putință ca să bareze calea deștepților, apărându-și propria lor condiție și pe a acelora care i-au cocoțat acolo, adică întregul lanț de proști. Acest tip de prost este periculos, pentru că lasă în urmă pustiu, de pe urma prostiei lui suferă o mulțime de oameni. Tot ceea ce face prostul este absurd și stupid, un semn al răutății, că proștii care nu rămân la poarta inocenței lor fac cea mai bună casă cu răutatea. Un proverb spune că prostia este sora cea mai apropiată a răutății, Terentius adaugă că “nu există om mai nedrept decât cel ignorant, care crede că numai ce face el e bine”, iar o altă apreciere celebră spune că întotdeauna un prost va găsi un altul și mai mare (citește “mai prost”) care să-l admire”, și apoi, întotdeauna proștii și-au bătut joc de un om superior.” Îl chema Pisaru și ceva apucătură din numele său exista, că altfel nu ar fi fost atât de obsedat de ideea de a te convinge de urmările pe care le-ar putea avea sau le are prostia asupra lumii în genere, că, nici mai mult, nici mai puțin, omenirea ar putea fi împinsă înainte cu câteva secole în numai câțiva ani, dacă și-ar lua un concediu, fie și cu plată, toți proștii...dar uite căăștia nu vor și pace bună, dimpotrivă, spun că sunt deștepți până la moarte, și nici nu ies la pensie, așa încât amestecul prostiei cu senilitatea, decrepitudinea și ramolismul nu mai poate fi calificat, vai de noi și ferească Dumnezeu de prostul care se crede deștept până la moarte, că asemenea indivizi au și norocul să trăiască mai mult decât deștepții, că prostia e longevivă. Pisaru mergea deseori prin curtea sanatoriului și perora mereu despre prostie, sărmanul, își verifica memoria în legătură cu informațiile pe care le deținea în legătură cu prostia. Spera să iasă din sanatoriu, bineînțeles sănătos și să scrie o carte despre prostie, care să exprime atitudinea unui om sănătos și deștept față de acest flagel al omenirii care este prostia.(...)”

Fragment, cap.V *Statuie de nisip* din romanul în curs de apariție *Anotimpul imposibilei iubiri*

Daniela Oatu

ETERNITATE FRAGILĂ

Cititorule

*Sufletu-mi stă cu mâinile la spate.
Ia seama, cititorule, eternitatea-i atât de fragilă...
Clipa-mi aleargă ultima filă...
Important e să citești mai departe.*

Daniela Oatu s-a născut la 16 aprilie 1967 în orașul Lupeni, județul Hunedoara. Este absolventă a Facultății de Litere a Universității “Al. I. Cuza” din Iași, promoția 1992. În prezent este profesor titular la școala nr. 5, “Ștefan cel Mare”, Vaslui.

Debut publicistic: 1982 – Ateneu, Bacău.

Premii literare:

- 1986 - Premiul al II-lea la Concursul național de poezie și proză “Romulus Guga” (Tg. Mureș);
- 1987 - Premiul I la Concursul de creație literară “Maramureș”, Baia Mare (ediția I);
- 1988 - Premiul “Nichita Stănescu” la Concursul “Dacica”, Deva;
- 1988 - Premiul special al juriului la concursul “Roșu vertical” de la Câmpina;
- Participări la concursuri organizate de Radio-TV;
- Colaborări cu poezii, proză și eseuri la: *Amfiteatru*, *Opinia studentescă*, *Ramuri*, *Ateneu*, *Convorbiri literare*, *Cronica*, *Tomis*, *Tribuna învățământului*.

HIMERA

Doi pași în vis...
Adolescenții cară-n valize
iubirea
lăcând în urmă dăre
de fericire

După un timp
Merg pe vârfuri...

Doi pași înainte,
fac visului cu mâna semn
ei
care știu cu exactitate
unde locuiește
Himera

VAL ÎNARIPAT

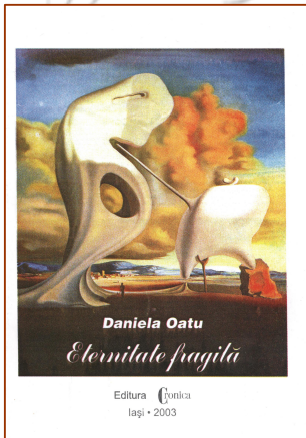
M-am tocmit cu Marea
să-mi lase din când în când
zâmbetul tău la țarm...
M-am tocmit cu Marea
să treacă în proprietatea mea
valul acela, înaripat,
valul acela, care dintr-o răsucire
scaldă stelele până la glezne...
Trecut în proprietatea mea
îl pot schimba, păstra, închiria...
Gândește-te, dintr-un asemenea val,

vom răsări marea toată.
Fii liniștit,
l-am asigurat împotriva calamităților
dincolo de geamandură.
Stihiile
se-nfricoșează
înainte de-a intra în apă,
vuetul prinde să murmure
lepădându-și furia.
Apropie-te, negreșit...
și Dumnezeu are asigurare
pe viață...

JOCUL DESTINULUI

Ce joc hărăzit, netrucat
Cu fiecare pas spre colț de stea
Arunci un zar în urmă, înaintea mea
Țin ochii strâns închiși să pot vedea
Cu cât de mine m-am îndepărtat.

Doar în tăcere vorbele trec în poeme scrise
Și n-am cu cine să tac.
Mi-e sufletul cumpărător de vise.
În prejma veșniciei șansele merg pe sârmă
Cu fiecare pas arunci un zar
Înaintea mea, în urmă.

LACĂTE DE ȘOAPTE

Tot ultimul la masă se-așează Adevărul
Toarnă timid în cupe un sfert, o jumătate...
Nu ți-e sortit să fii dintre meseni rebelul.
Printre dulceturi spuse, fructe-amărui tăcute
Aștepți rostiri râvnite, de care nu ai parte.

Golită de-nțeleșuri, sătulă de-amăgiri
Se umple încăperea cu lacăte de șoapte
Retrase-n carapace ne sorb nedumeriri...
Printre dulceturi spuse, fructe-amărui tăcute
Și noi întoarcem Timpul așa, pe apucate...

Oatu, Daniela "Eternitate fragilă", Cronica, Iași, 2002

DOUĂ RAZE DE SOARE

Era o zi frumoasă de septembrie când a venit pe lume o fetiță drăgălașă, frumoasă foc.

Cu mult timp înainte, în familie s-au făcut fel de fel de planuri, au hotărât nenumărate lucruri: unde va fi instalat pătuțul, ce culoare să aibă și cum anume să fie landoul. Da, părinții, bunicii, unchii, mătușile, verii, verișoarele și nașii s-au îngrijit, din vreme, de toate: scutece, pantalonași, bluzițe și botoșei, chiar și ghetuțele pe care le va purta copilul. Nu știu, însă, cum s-a întâmplat că au uitat cu toții, un lucru mic, dar tare important: ce nume să poarte noul născut?

Bunicii, unchii, mătușile și toți ceilalți au pus, mai întâi, această întrebare tatăcului. Acesta, însă a scos un ă! de parcă cineva i-ar fi pus cea mai grea întrebare dintre toate întrebările din lume. N-a știut să răspundă. S-a scărpinat în cap, apoi, a privit, rînd pe rînd, pe toată lumea, cerînd parcă ajutor. Dar nimeni n-a putut scoate o vorbuliță.

Într-un târziu, o voce cristalină de copil a zis:

-Voi nu vedeți? Ziua aceasta e plină de soare. Ce-ar fi să-i spunem fetei care s-a născut astăzi -adică verișoarei mele - Sorina?

-Nu-i rău de loc! au răspuns, aproape într-un glas, toți ceilalți.

-E minunat! E cel mai frumos nume. De-acum încolo, tatăcul și mămica au o mică rază de soare care-i doar a lor.

Sorina doarme și visează ceva foarte frumos: e fetiță mare și se plimbă cu mămica de mână pe stradă. Deodată, mama a dispărut. Nu-i ! Sorina o caută peste tot, dar ochii ei negri n-o zăresc de loc. Ce să facă? Să plângă? Poate așa, mămica ar auzi-o și ar veni, iarăși, lângă ea. Dar, ce minune! Mâna caldă și ocrotitoare a mamei îi mângâie, acum, obraji și părul de tăciune.

Sorina zâmbește. E tare fericită că mămica e, din nou, lângă ea. Ar vrea să strige, ca s-o audă toată lumea: "Mama! Mama!"

Ca prin farmec, somnul a fugit. Sorina a deschis ochii. Alături, stă cea mai dragă ființă din lume.

-Mama! Spune fetiță.

Ochii mamei o privesc cu mul drag. În ei s-au cuibărit, poznașe, două lacrimi de bucurie. Căci fiecare mămică e tare fericită atunci când copilul ei spune primul cuvânt din viața lui. (...)

*

Sorina s-a trezit foarte devreme. Afară nu s-a luminat încă.. Ar trebui să doarmă, dar - nu-i chip! Ce-ar fi, totuși, să-și țină ochii închiși; cine mai știe, poate așa, ar fura-o, iarăși, somnul.

Aude, foarte clar, țâcănitul ceasornicului, la fel și zgomotul autobuzelor care au început să circule pe stradă. Nici vorbă să mai doarmă din nou. Ar trebui să se scoale.

Sau nu, mai bine ar fi să se întoarcă pe partea cealaltă, cu fața la perete. Uite-așa! Același lucru; nu mai poate să doarmă și pace! Parcă tot mai bine era cum se așezase înainte. Ce-ar fi să stea cu fața-n sus? Ca o broscuță. Se chinuie degeaba.

-Ce-i, Sorina, ce-ai pățit? Te doare ceva?

-Nu bunicuță, dar nu mai pot să dorm. Am încercat, dar nu mai pot, credemă. De durut nu mă doare nimic, numai că nu știu de ce, somnul meu a fugit.

-Eu știu, dar fii fără grijă! Astăzi, Sorin și mămica vor veni acasă. În această dimineață, tăticul va merge la maternitate, o să-i ia de acolo și-o să-i aducă la noi.

-Și...și...încearcă Sorina o întrebare, chiar Sorin îl cheamă?

-Da, așa cum ai vrut tu. Da', ia spune, de ce -ai ales acest nume pentru frățiorul tău?

-Cum de ce, bunică? Păi, nu spun mereu mama și tata că eu sunt cel mai drag și mai scump copil din lume? Spun. Și știi din ce cauză? Pentru că numele meu e rupt din soare. Iar frățiorul meu trebuie să fie tot așa de drag și de scump ca și mine. Și atunci, cum ar putea să-l cheme altfel decât Sorin? Ei, nu sună frumos? Sorin și Sorina.

-Ei, vorbă lungă, sărăcie. Uite s-a făcut ziua. Hai să-ncepem noi să facem puțină ordine-n casă, că acum vine frățiorul tău și de n-o să-i placă...

-Auzi, bunică, dar cum e Sorin ăsta al nostru? Eu sunt sigură că este foarte frumos.

-Așa-i.

-Ce fel de ochi are? Încearcă Sorina s-o descoase.

-Nu știu, că nu l-am văzut încă. Nu e voie să intre nici o persoană străină în maternitate.

-Și nici tata nu l-a văzut?

-Nici el.

-Dar mămica?

-Ea îl vede, dar numai de câteva ori pe zi, când îl hrănește.

-Cum, nu stă tot timpul cu el?

-Nu. După ce prichindeii mănâncă, sunt duși în niște camere speciale.

-Și ce fac acolo?

-Dorm.

-Dar de ce nu sunt lăsați cu mămicile lor? Nu se dă bătută Sorina.

-Pentru că în camerele acelea, făcute numai pentru micuți, nu sunt microbi. Pe când în saloanele mămicilor mai sunt. Iar acești microbi îi pot îmbolnăvi foarte ușor. Ia, mai bine să ne apucăm noi de făcut ordine. Și, dacă mai sunt întrebări de pus, la ele o să-ți răspundă mămica atunci când va fi acasă.

Au început să trebăluiască. Bunica a făcut patul; Sorina ar fi vrut să-l facă ea dar, văzând că nu reușește, s-a lăsat păgubașă. În schimb, după aceea, bunica a trecut la bucătărie, de dormitor urmând să se ocupe fetița. A măturat, a pus lucrurile în ordine, apoi s-a dus la baie și s-a spălat pe mâini, pe față, pe gât, pe dinți. Când a venit, iarăși, în dormitor, a dezbrăcat pijamaua și și-a scos din șifonier cea mai frumoasă rochiță a ei. După ce a îmbrăcat-o, s-a privit, un timp în oglindă, apoi s-a îndreptat către bucătărie, unde robotea bunica.

-Ce spui, îți place?

-Ce să-mi placă?

-Așa cum arăt.

Bunica preocupată mai mult de ceea ce sfârâia pe aragaz decât de felul cum se îmbrăcase Sorina, n-o privi la început.

Dar fetița nu se lăsă.

-Ei?

-Da, e bine.

De ce-o fi răspuns așa de morocănos la o întrebare atât de importantă. "Nu-i place cum arăt", își spuse Sorina.

Se duce, iarăși, în dormitor. Se mai privește o dată în oglindă. Asta e ! Nu prea-i stă bine cu rochia asta-n carouri. Uite, cea cu picățele pareă ar aranja-o mai mult. Ei, da, dar cealaltă, tricotată, i-ar veni și mai bine. Ia, s-o îmbrace.

"Parcă nu-i rău!" zice Sorina, ca și cum ar vrea s-o audă și oglinda.

-Sorina!

-Da, bunicuță, vin!

Ajunsă în bucătărie, fetița mai întreabă o dată:

-Ce spui acum?

-Spun că masa-i gata, poftim!

"Ah! Înseamnă că nu-i bine. Tot rochița bleu era mai potrivită. Cum de n-am văzut-o la timp?! Că doar era lângă asta tricotată!" Din nou, în dormitor. Gata! Am făcut schimbarea cu pricina.

-Sorina! Unde-ai dispărut, dragă?

-Vin acum, bunicuță.

-Ei, da parcă erai îmbrăcată altfel.

-Eram, și m-am schimbat. Nu vreau ca frățiorul meu să spună că sora lui nu e o fetiță frumoasă.

-Draga de ea. N-ai nici o grijă, n-o să zică una ca asta! Hai, treci și mănâncă!

După micul dejun, Sorina a început să facă din nou ordine în dormitor: parcă lucrurile de acolo nu stau așa de frumos, nu sunt așa de bine aranjate cum s-ar cuveni. Ce-o să spună Sorin? Că-i o fetiță dezordonată?

A început cu șifonierul. Și-a aranjat rochițele și fustițele, bluzele și toată îmbrăcămintea. Apoi a trecut la jucării. Vai, ce multe sunt! Nu degeaba spun mămica și tăticul că Sorina e copilul care are cele mai multe jucării din lume. De-acum încolo ele vor fi și ale lui Sorin.

Ce-ar fi dacă i-ar pregăti frățiorului ei un cadou? Nu se cade să-l întâmpine așa, cu mâna goală. Dar ce să-i dea? Pisicuța cea albă! E frumoasă, drăgălașă, dar un fir din mustăcioara stângă este rupt. Sau cățelușul cel maroniu! Din păcate, i s-a stricat piuitoarea. Sau rățușca...

Ia, stai! Un cadou înseamnă ceva ce n-a fost folosit de altcineva, ceva nou nouț.

Se duce în sufragerie, acolo unde este și biblioteca ei, scotocește printre cărțile de colorat și cele cu povești și, în sfârșit a găsit portofelul. Îl ia și, tiptil, iese din casă îndreptându-se către magazinul de jucării de peste drum.

Se-ntoarce de acolo cu un elefănțel și-un ursuleț – ce mult îi plac ei ursuleții! O să-i așeze pe noptieră, iar pe măsuță vor sta rățușca, clovnul Tonito și lebăda.

Pe fotoliu va așeza...

Dar ce-i asta? Se aude soneria. Oare au venit? Ce tare-i bate inima!

Într-un suflet se-ndreaptă către ușă. Deschide. Ei sunt: mama, tata...

-Dar pe Sorin nu l-ați adus? Întreabă fetița, după ce, timp de câteva clipe, doi ochișori negri l-au căutat pe mult-doritul frățior, însă nu l-a văzut.

-L-am adus, cum să nu-l aducem? Îi răspunde tata.

-Păi, de ce l-ați lăsat în urmă și nu l-ați așteptat să vină o dată cu voi? Îi dojenește Sorina. El a rămas pe la etajul unu, iar voi v-ați grăbit să veniți acasă și ați uitat de el.

-Cum era să uităm? Spune mama. N-am uitat de loc. Sorin e aici cu noi. Vrei să-l vezi?

-Fugiți de-aici! Privește, neîncrezătoare Sorina. Adică, în pachetul ăsta e fratele meu?

-Chiar el. Iar acesta nu e un pachet, este frățiorul tău înfășat în scutece, îi explică tata.

-Păi, așa mic?!

-La început, toți copiii sunt ca el, intervine bunica. Și tu ai fost așa, și mămica, și tăticul...

-Da? Hm! Și eu care credeam că o să fie mai mare și o să mă joc cu el mereu de-acum înainte. Dar așa, cu cine să mă joc, că frățiorul meu e foarte mic. Și doarme tot timpul.

-Acum e mic și doarme mult, ca să crească. Iar când va fi mai mare o să vă jucați foarte frumos împreună. Ia să-l așezăm în pătuț!

Deodată din scutece se auzi un scâncet. Mama se aplecă asupra pătuțului, îl ridică pe Sorinel și îl desfășă.

-Trebuie să-l schimb! Spuse ea.

-De ce? Că plânge? Vrei să te duci la spital, ca să-ți dea un alt băiețel? Făcu Sorina nedumerită.

-Nu! zâmbi mama. Am spus că trebuie să-l schimb, adică să-i schimb scutecele.

-Știi mămică, parcă-am început să țin la Sorin. Ce dacă-i așa de mic? Uite, are năsul cârn, la fel ca al meu, ochișorii negri, tot ca ai mei. Cred că frățiorul ăsta al meu e un băiețel cuminte și bun. (...)

(Poamă Alexandru: "Sorin și Sorina" (Ediția a III-a revăzută și adăugită), S.C. ODEON S.R.L., Editura Pandorei, Vaslui, 2004)

Constantin Parfene

Am dorit să scriu despre domnul Constantin Parfene la rubrica „Personalități vasluiene contemporane”, dar, se pare că și în acest caz timpul nu a mai avut răbdare. Bun colaborator, prieten adevărat, a fost alături de Biblioteca Județeană „N. Milescu Spătarul” în toate momentele bune și foarte bune, a participat la numeroase manifestări culturale organizate de aceasta, a răspuns „da” tuturor solicitărilor noastre.

S-a născut în comuna Bogdana (fostul județ Tutova), la 16 mai 1929, comună în care a urmat cursurile școlii primare. Primele patru clase liceale le-a urmat la Liceul teoretic M. Kogălniceanu din Vaslui (1940-1944), iar celelalte patru clase liceale (cursul superior) le-a urmat la Colegiul Național Gheorghe Roșca Codreanu din Bârlad (1944 -1948), secția literară.

Studiile universitare le-a urmat la Facultatea de Filologie a Universității din Iași (1948-1952), la care a avut ca profesori, ilustre personalități ca: acad. prof. dr. doc. Gh. Ivănescu, acad. prof. dr. doc. Alexandru Dima, prof. dr. doc. Nicolae I. Popa, prof. dr. Th. Simenski, conferențiar dr. Grigore Scorpan, conf. Dumitru Gafițeanu. A absolvit facultatea cu „Diploma de merit”.

După absolvirea facultății a fost numit redactor la *Comitetul pentru Așezăminte Culturale* din București (1 sept. 1952 - iunie 1953), de unde i s-a desfăcut contractul de muncă din cauza „originii sociale” (tatăl său, învățător, fiind membru al Partidului Liberal și candidat în alegerile din 1946, după cum se știe, măsluite de comuniști). I se fixează domiciliul obligatoriu în Bârlad, unde, după trei luni de șomaj, la 15 septembrie 1953, a fost încadrat profesor de Limba și literatura română la o școală generală din Bârlad, prin bunăvoința inspectorului general al Regiunii Iași, prof. Constantin Gâlea, fost elev al liceului *Codreanu* din Bârlad.

În perioada 1953-1957 i s-a interzis dreptul de a semna în presa vremii, din aceeași cauză, a „originii sociale”.

Între 1953-1954 a predat la “Școala pedagogică mixtă de 4 ani” din Bârlad, trecând, apoi, pentru trei luni (1 sept.–1 dec. 1958) la catedra de Limba și literatura română a “Școlii medii nr. 1” (fost „Liceul Codreanu”), apoi la “Complexul școlar” (1958-1959).

Devine membru al *Societății de științe filologice din România*, în 1958.

Înființându-se *Institutul pedagogic de 2 ani* în Bârlad, profesorul Constantin Parfene, fiind considerat ca unul din cei mai buni profesori de „română” din oraș, a fost încadrat acolo, ca profesor, în perioada 1959-1961. Profesor, director al Complexului școlar din Bârlad (1963-1965).

După ce a îndeplinit funcții pe linie de Cultură și învățământ, a devenit conducătorul *Cenacului literar Alexandru Vlahuță*, și i s-a acordat distincția de *Profesor fruntaș* și *Ordinul Muncii* clasa a III-a, în 1965.

Între timp funcționa la aceeași unitate școlară, numită atunci *Școala pedagogică de 6 ani* (1964-1965).

Ca om de distincție intelectuală și culturală, a fost numit directorul Teatrului *Victor Ion Popa* din Bârlad, la care a funcționat între 1965- 1968, perioadă în care teatrul a cunoscut un reviriment artistic și atmosferă colegială.

Părăsind învățământul secundar, remarcat de forurile ministeriale, a intrat în învățământul superior la Iași, numit lector (1970-1979) apoi conferențiar universitar (1969) la Institutul pentru perfecționarea cadrelor didactice (I.P.P.C.D.). Este avansat la titlul de conferențiar universitar, tot acolo (1979- 1990)

În această perioadă, a participat la sesiuni de instruire și de perfecționare a profesorilor de limba română din Ungaria, în calitate de conferențiar, la Gyula (1972), la Szeget (1973 și 1974).

În 1973 și-a susținut teza de doctorat cu lucrarea *Victor Ion Popa – studiu monografic*.

Din 1990 a fost numit conferențiar universitar la Facultatea de Filologie a Universității din Iași.

Debutază în *Iașul nou* (1952), colaborează la principalele periodice din Iași și Chișinău, apoi la *România literară*, *Collegium*, *Revista de pedagogie*, *Viața Românească*, *Ateneu*, *Porto- Franco*, *The Word of Truth (Canada)*, etc.

A participat la conferințe internaționale pe teme ca : „Statutul limbii române în Ucraina” (Cernăuți, mai 1991); „Terminologia științifică” (Ucraina, mai 1992), cu comunicări publicate în revista „Limba română” (Chișinău).

Dintre lucrările sale enumerăm: *Teorie și analiză literară; Compozițiile în școală; Literatura în școală; Analize și interpretări literare; Receptarea poetică; Mihai Eminescu - peste mode și timp; Caleidoscop memorialistic–epistolar; Metodica studierii limbii și literaturii române, Victor Ion Popa – eflorescență policromă, Mihai Eminescu, note privind stilul publicisticii, Aspecte teoretice și experimentale în studierea literaturii în școală, etc*

Asigură note, comentarii și introduceri la antologiile *Din Cartea Patriei* (Junimea, 1976) și din *Cartea Eroilor* (Junimea, 1978)

A publicat numeroase articole pe teme de literatură și de cultură, recenzii, note de lectură, multe cronică dramatice, studii și articole științifice, tipărite în publicații centrale și locale.

„Există oameni ale căror destine s-au conturat și împlinit la lumina propriilor lor vocații, pentru a le oferi apoi circuitului național și universal în toată splendoarea lor, în beneficiul celor mulți doritori de cultură și de frumos. (...). Există oameni care însușesc în personalitatea lor trăsăturile care-i definesc în

rolul intelectualilor de înaltă ținută, cercetători neobosiți și pasionați până la uitarea de sine. Prin valoarea operei sale în proces de îmbogățire, domnul profesor doctor Constantin Parfene face parte din suita aleșilor soartei, cu loc bine definit în panteonul valorilor spirituale românești.”

(Gh. Alupoaei)

Ziaristica în viziunea publicistului Eminescu – fragment

“Este știut că M. Eminescu a desfășurat o susținută activitate pe tărâmul publicisticii. A fost, câțiva ani la rând, redactor la ziarul **Timpul**, publicație de prestigiu în peisajul ziaristicii românești din ultimile decenii ale secolului al XIX-lea, în care poetul redacta, aproape zilnic, editoriale pe diversele aspecte ale vieții economice, sociale, politice, culturale, etc., specifice societății vremii. Prin pana ascuțită a lui Eminescu – gazetarul, **Timpul** a devenit un ziar de dezbatere serioasă a unor probleme presante ale epocii, iar prin verva stilului său publicistic, un organ de presă de largă audiență și chiar de temut. Eminescu a practicat jurnalistica de înaltă ținută intelectuală și morală, ca un adevărat profesionist. El avea o concepție foarte bine articulată despre ceea ce înseamnă publicistică, presă cotidiană, în speță, despre rolul acesteia în viața publică și despre condiția intelectual-morală a gazetarului: viziunea eminesciană despre toate acestea poate fi identificată, citindu-i articolele. Vom recurge, la selectarea câtorva citate, ce ni se par cu deosebire semnificative:

Într-un editorial, publicat în **Timpul**, numărul din 3 august 1879: Caracterul obștesc al luptelor..., Eminescu începea în felul următor:

“Caracterul obștesc al luptelor din viața publică a românilor e că în mare parte nu sunt lupte de idei, ci de persoane, că cei mai mulți, în deplină necunoștință de ceea ce combat, dau într-un principiu oarecare de orbire și cu-n curaj demn de-o cauză mai bună, condamnă ceea ce nu cunosc, batjocoresc ceea ce nu vor să cerceteze, trezindu-se prea târziu c-au fost induși în eroare de ambițiile vreunei gaște și că au lovit într-o țintă pe care ar fi respectat-o dacă și-ar fi dat osteneala de-a o privi mai departe.

Dacă un om e la noi într-adevăr atât de nefericit să profeseze o serie de idei, nu o listă de persoane, e în pericol de a-și vedea ideile întoarce și răsucite de adversarii lui, preținși politici, după placul acestora, va vedea trăgându-se din ele concluzii nemaiauzite, cari lui nici prin minte i-au trecut vreodată, și în fine se va vedea citat înaintea opiniei publice după șoapte, după calomniile acreditate prin respectarea papagalicească din partea celor ușori, nu însă în virtutea unor enunțuri sau fapte determinate, cari pentru toată lumea rămân aceleași. Căci în aceste discuții nu e cestiunea de-a afla adevărul, ci din contra de-a acredita un neadevăr, nu de logică, ci de estetică; cestiunea e de a taxa pe adversar de ceea ce vrei să-l

*taxezi, potrivitându-se epitetul sau nu. Aparența ține locul adevărului, înduplecarea locul convingerii.” (M. Eminescu. **Opere**. vol. X, ed.1989, p.307).*

Chiar și numai din acest citat se poate surprinde concepția lui Eminescu despre presă și despre cei chemați să o scrie(...) “

(Din : “**Mihai Eminescu – Note privind stilul publicisticii**”, Editura Cutia Pandorei, Vaslui, 2000, p.71-72)

Adriana Bojian

Bibliografie selectivă:

Nicola, Traian: “Valori spirituale vasluiene, Bibliografii, vol. II, Vaslui, 2001;
Busuioc, Nicolae: “Scriitori și Publiciști Ieșeni Contemporani” –Dicționar, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Vasiliana '98, Iași, 2002;
Parfene, Constantin: “Mihai Eminescu – Note privind stilul publicisticii”, Editura Cutia Pandorei, Vaslui, 2000.

Leonard Ciureanu

POETICA SUFERINȚEI

Înclin să cred că întreaga lui viață, Leonard Ciureanu (n. 1962) a făcut eforturi sisifice de auto-modelare, căutând mereu să obțină compensații morale în fața unui destin nu întotdeauna binevoitor. Aflu, din succintele date biografice plasate la începutul volumului de versuri **Exerciții de ardere** (editat de Centrul județean de conservare a tradiției și creației populare, Vaslui, 2001, cu un cuvânt înainte al criticului ieșean Constantin Dram), că este student la Facultatea de Drept a Universității “Hyperion” din București. Nu dețin informații de ultimă oră, dar se poate deduce ușor că poetul este un student întârziat, nevinovata desincronizare având probabil explicații dintre cele mai întemeiate. Înainte de a fi o structură lirică, Leonard Ciureanu probează că este un personaj: tip ceremonios, de o politețe desuetă, cu vorbă precipitată și un stil discret emfatic al rostirii, vizitator

intempestiv și interlocutor de scurtă respirație, dispărând în zona crepusculară la fel de repede cum a apărut, aruncând în treacăt un salut laconic, “Respecte” – detalii benigne ale unei fapături ce-și urmează traseele misterioase, departe de ochii curioși ai contemporanilor. Omul public frecventează cenecluri și întreține relații cu oamenii din preajmă, dar se sustrage abil înserierii ori adopției literare. Cultivă scriitorii din reflex și nu din necesitate, oscilând dilematic între boemă și viața așezată. Este discret și anti-confesiv. Impulsuri obscure ale fibrei adânci a ființei l-au împins către poezie, tot așa cum alții se lasă duși de harul tainic al picturii ori muzicii, seduși irevocabil de voci de sirenă. Exegetul, cronicarul, criticul muzical sunt în atari situații în încurcătură, neputând disocia net între simulare și vocație, între exercițiu mimetic și simțire autentică, între artificiu și autenticitate.

În Exerciții de ardere, Leonard Ciureanu dezvoltă o insolită poetică a suferinței, într-o lungă litanie cu ambiții ermetizante. Suferințele sunt concomitent ale trupului și sufletului, într-o îngemănare simbiotică indestructibilă. Cât este sunet pur, cât este sunet factice este dificil de spus. Zbuciumul vine dinlăuntrul ființei și-și caută expresia potrivită. Poetul face un efort considerabil pentru a da materialitate plastică unor frământări surde, rezultând o luptă acerbă cu materia verbală, uneori decantată, alteori aluvionară și redundantă. Este greu să nu semeni cu cineva, în poezie, oricâte eforturi ai face să fii unic și irepetabil. Leonard Ciureanu ambiționează să-și particularizeze discursul liric până la a fi doar el însuși. Încă nu a izbutit, dar strădania merită a fi subliniată. Cântecul sibilinic al suferinței poate fi recompus din crâmpoșe: “ Ah, Doamne, conjurații mi-au vârât/ bețe în roate când au durut”; “așteptarea e un strigăt care nu piere,/ e strigătul de alarmă/ și de aceea scriu”; “Terapeut de mucava, prescriu rețete sumbre/. Păsările încă n-au zburat din colivii -/ Poate am ce nu pot pe stăpâni deplin./ Se pare că o umbră se plimbă prin mine/ Drumurile îmi rup inima în felii de tăcere”;/ Degetele îmi ard la focul privirilor tale/ și scrumul lor se preface în amintire”; “Cineva ne usucă/ în cârligele mediocrității”; “Dragostea nu e decât/ un zâmbet rănit/ pe buzele realității”; “De voi mai curge trist și banal,/ aruncă-mi iubito,/ o punte la mal”; “...pe când pașii mei/ zăpăciți de atâta materie/ încă mai pluteau,/ pe când iubita îmi fixa/ ziua nunții, iar eu/ nici bani de autobuz nu

aveam”; “Îmi vine să fug din mine/ umblând ca o frunză/ desculță prin ploaie”; “Ca o fiară/ sari pe crengile trupului meu/. Ah, cât de mult ți-ai da / un picior până la apogeu!”; ”Nu știu ce să fac./ Să merg, să stau pe loc,/ să fiu sau să nu fiu,/să am altă carne pe mine,/alți ochi, altă gură,/ pantofi noi, cravată,/ costum cu altă măsură.../Atunci, sigur am să mă schimb,/ până în măduva oaselor/ și târfele or să creadă/ că m-am împrăștiat acum./ Eu nu știu altceva să fac/ decât să merg cu capul în nori./ Nu-i aproape nimic, aproape e totul”; “ Nu știu. Realitatea zgârie pe creier, doare./ Tata cară lemne. Mama nu-i directoare./ Locuiesc pe Petru Rareș la 34 bis,/ o cangrenă într-un găunos vis visceral”; “ Bat străzile hoinar, fără o lețcaie/ să-mi izbăvesc țipătul interior”; “în patul pustiu/ e mai curat decât pletele iernii;/ locuiește într-o epidermă de stea un sicriu”; “Îmi mușcă umbra, Diogene”; Demonii crapă în zgură./ Un gunoi e prezentul,/ o agonie puerilă pe arătură”; “Înghiț tablete/ împotriva răului esențial”/ cu îngerii și demoni în oase”; “Doamna Libertate e în concediu. / Am sunat la telefon și/ mi-a răspuns Ocupat”.

Compozițiile lirice ale lui Leonard Ciureanu, încetoșate semantic pe alocuri, cantonate într-un ermetism deliberat, chiar ostentativ, construite cu dificultăți din pricina cuvintelor eretice, au scăpărări remarcabile, dar și derutante scăderi de tensiune. Sunt de așteptat decantările viitorului.

10 octombrie 2004

Teodor Pracsiu

UN ÎNCEPUT CA ORICARE ALTUL

Toată viața m-au obsedat și urmărit visele și oricât am vrut să le ignor, mai devreme sau mai târziu, am constatat că mă conduceau, influențându-mi cele mai importante momente. De unul din ele îmi aduc aminte în mod deosebit, fiindcă dacă aș fi ținut cont, poate multe ar fi fost altfel. Am avut un vis nu cu mult timp înainte de a primi repartiția postului de profesoară după terminarea facultății.

Se făcea că plecam cu soțul meu, fie-i țărâna ușoară, spre București, într-o căruță și că la un moment dat am ajuns la zidurile unei cetăți lângă care am tras. S-a deschis o poartă uriașă, am intrat într-o curte și ne-am așezat lângă un perete de piatră, pe niște paie. În urma noastră porțile s-au închis cu zgomot și s-a întunecat deodată.

Am întrebat pe cineva unde suntem și un râs drăcesc mi-a răspuns: La Vaslui!

Vă imaginați că la 23 de ani nu dai atenție unui vis de o noapte, când altele reale năvălesc și se împlinesc. Și am venit la Vaslui, la Școala nr. 5. De vis nu mi-am amintit decât târziu, la doi ani de la stabilirea mea în oraș și brusc, după un incendiu care mi-a devastat casa. Dar și la 26 de ani ești tânără și plină de speranță și gata s-o iei de la capăt, mai ales când îi ai pe cei dragi aproape, pe care-i simți ca pe o echipă. Îți ștergi lacrima, îți îmbrățișezi copilul care te întreabă mirat: „De ce a ars obrăjorul de la căsuță?”

Acesta e doar începutul unor grele încercări, cărora le-am făcut față de fiecare dată cu o forță de care și eu mă mir.

Poate ar fi fost greu, mult mai greu de suportat dacă n-ar fi fost școala, locul unde m-am împlinit ca om, casa mea, scena mea, cu prietenii mei, cu dușmanii mei, spectatorii mei.

Când am venit la școală pe 1 septembrie 1980, am intrat în cancelarie, de mână cu soțul meu și o voce a exclamat: „Ce tineri și frumoși sunt!”

M-am bucurat de o primire caldă pentru care voi mulțumi mereu. De atunci am înțeles că aici va fi bine, că voi putea munci. Am simțit, uitându-mă peste fețele din cancelarie care doreau să știe totul dintr-o privire, că aici ori muncești, ori pleci aiurea și

așa a fost. M-am lăsat modelată și am modelat, luând ce era mai bun de la cei ce aveau de dat, antrenându-mă într-o muncă deosebit de frumoasă, plină de satisfacții.

Fiecare oră a fost pentru mine un spectacol cu aplauze la scenă deschisă, iar spectatorii au fost actori și actorii spectatori.

Îmi plac copiii. Fără această dragoste, cine pășește pe poarta școlii, ar face mai bine cale întoarsă. Fără munca și elevii mei n-aș fi realizat nimic.

Bunica spunea să lași necazurile la poarta școlii și problemele școlii la ușa casei, dacă vrei să fie bine. Și-am încercat să nu mă abat de la acest principiu și am reușit.

Mulțumesc micilor mei colaboratori cu care am lucrat și am învățat timp de 24 de ani și care mi-au rămas în suflet și-i ador.

Ce-or mai fi făcând ei acum? Sunt maturi, au familie, probleme?

Mi-au rămas în minte chipuri dragi de copii isteți cu ajutorul cărora m-am împlinit și care mi-au oferit adevărate revelații în munca mea de dascăl: Roxana Eftimie, Odette Băgăceanu, Valerică Lupu, Irina Apostolache, Dana Tobol, Mariana Dăriescu, Ana Sutu, Georgiana Manole, Dora Dolniceanu. Numărul lor este foarte mare și cred că dacă m-aș gândi mai bine i-aș spune pe toți.

Nu uitați, copii, „Școala” pentru care părinții voștri s-au luptat de-a doua zi după nașterea voastră.

Nu uitați dascălii care-și merită florile și strângerile de mână.

Zidurile acestei școli păstrează ecoul pașilor voștri, zvâcnirea inimilor voastre, zborul gândurilor voastre.

Prof. Brândușa Dobriță, Șc. Nr. 5 „Ștefan cel Mare”, Vaslui

Brândușa Hudescu în “Baladă pentru Măriuca”

Victoria Trifan

*“Dragostea pentru oameni mă ajută să trec
mai ușor prin viață”*

O întâlnire de neuitat

Era o zi frumoasă de vară. M-am dus în parcul orașului să respir aer proaspăt și să mă plimb liniștită pe aleile frumos împodobite cu flori multicolore.

Mulțimea copiilor gălăgioși dădea viață și prospețime peisajului. Unii alergau, alții se zbenguiau sau se întreceau pe patine cu roțile, numai doi băieți stăteau la umbra unui castan falnic, alături de un câine superb. Așteptau parcă să fie pozați de cineva. Erau neclintii. Nu m-am putut abține, m-am apropiat de ei și i-am întrebat dacă îmi permit să le fac o poză. Încântați de propunere, mi-au făcut semn discret să nu cumva să-l uit pe prietenul lor - câinele Ursu – care stă așa cuminte.

Le-am făcut poza și s-au prezentat: Andrei și Ștefan.

M-au rugat ca a doua zi să le aduc și lor una. Zis și făcut. Au fost foarte încântați când și-au văzut chipurile pe carton. Mi-a plăcut și mie imaginea aceasta superbă cu doi băieți și un câine, încât le-am promis că o voi publica pe o carte.

Nu le venea să creadă, dar i-am convins în cele din urmă să accepte. Și-au acceptat, dar cu o condiție: această carte să spună ceva și despre bunica lor.

*Am făcut înțelegerea și nici una, nici două au început să-mi povestească o mulțime de întâmplări mai vesele sau mai triste din viața unei fete pe care o chema **Negruța**.*

Bunică pe trei sate

Mama Negruței era frumoasă ca o statuie.

Înaltă, cu ochii albaștri și cu păr negru ca noaptea.

Obrajii îi erau veșnic îmbujorați și privirea pătrunzătoare. Mamă a șase copii: trei băieți și trei fete.

De fapt, ea era tatăl copiilor: ara câmpul, mergea călare pe un roib mândru parcă și el de povara sa, strângea recolta, ajutată de băieți și, mai ales, avea cea mai însemnată misiune: să-și iubească copiii, pe toți la fel, cu inima ei mare și bună. Satul întreg o admira pentru devotamentul ei față de casă și de familie. Întrecea mulți bărbați destoinici prin munca ei pentru cei dragi. Până la sfârșitul vieții a știut să-și îndrume copii, nepoții și strănepoții și să-i aștepte în prag cu o vorbă bună.

Și drept răsplată, Dumnezeu a luat-o la cer într-o zi de Paști fără să sufere, la vârsta venerabilă de 95 de ani. Dar bunica? Ea era de fapt mama celor șase copii.

Mică, mică pe cât de neânsemnată pe atât de vrednică. Avea un glas de înger și o privire de căprioară. Sprintenă ca o fecioară, mereu alerga după treburi. Era stăpâna casei, dar și bunica satului. Ea știa să aducă pe lume copii în trei sate, știa să descânte de deochi, de sperietură etc.

Cu mâinile ei mici și moi ca mătasea, a scos la lumina vieții toată suflarea satului. Toți o priveau ca pe o icoană și se minunau și doctorii care treceau prin sat, rar de tot, cum a fost posibil așa ceva. Avea ceva divin, iar mâinile, mintea și sufletul ei erau binecuvântare.

Nu poate uita Negruța nopțile de așteptare, când bunica venea cu sânul plin de bunătați de la mesele de botez ale finilor ei. Ea aducea bucurie tuturor mamelor, scăldând prima copilul nou născut. Și era foarte mândră de misiunea ei.

După ce își golea sânul și buzunarele de plăcinte, colaci, cozonac, nu o prindea somnul, până când nu trecea pe la fiecare nepot să-i îndrepte așternutul, să nu fie o cută la cearșaful de cânepă care era mai aspru, dar foarte curat.

Apoi, se scula iar bunica, îi învelea pe toți la rând. Și nu era de deajuns, pentru că ei voiau ceva. Să-i scarpine pe spate: fripta, ciupita, bătuta și câte și mai câte știa ea să le facă, încât trecea jumătate de noapte până îi prindea somnul.

Cel mai greu adormea Negruța. Nu se mulțumea să-i frece piciorușele, să-i gâdile tălpile, ea voia să-i mai spună o dată și încă o dată povestea aceea frumoasă pe care bunica ei o îmbogățea în fiecare seară – Cenușăreasa. Era fericită fetița că de fiecare dată bunica îi spunea aceeași poveste și totuși alta. Bunica frântă de oboseală adormea mereu înaintea fetei.

Negruța se întreba mereu dacă bunica inventează totul, sau a auzit și ea povestea de la bunica ei.

Victoria Trifan : Vis de copil, Editura Cutia Pandorei, Vaslui, 2002

EPIGRAMA

TEODOR PRACSIU

Paralelă

S-a spus azi la televizor:
-“Vin ploile de primăvară!”
Ca și-n cenaclul de umor,
Va curge multă apă chioară!

Oportunitate

Blonda mini, bust bogat,
Știind ce sunt nevoile,
Iute-n Cipru a plecat
S-aranjeze ...ploile

Nicolae Busuioc a scos ediția a doua a *Dicționarului de scriitori ieșeni contemporani* adăugând și publiciști

N-avem motive să fim triști
Și-i înțelegem lesne jocul:
El i-a inclus pe publiciști
Dorind să dreagă...Busuiocu`

– IN MEMORIAM –

Iancică Dobriță

Iancică Dobriță (15.04.1956 – 27.10.1994). Ardelean, termină liceul teoretic la Tg. Mureș la Papiu Ilarian, în 1975. Absolvent al Facultății de filologie “Al. Ioan Cuza” din Iași, 1980. Profesor de limba și literatura română la Șc. Nr. 2 din Vaslui.

Publică versuri din adolescență în revista *Tribuna* cu pseudonimul Dioris Teluna.

Laureat al Festivalului de poezie “*Un sfert de veac*”, 1972, Târgoviște. După 1989 înființează la Vaslui revistele “*Phoenix*” și “*Stadion*” al căror redactor șef a fost.

A fost în echipa ce a înființat postul de televiziune “*Phoenix*” la Vaslui (până-n 1994). Redactor șef al revistei “*Oferta*” având rubrica politică *Jurasik Park* și cea de parodii “*Râșnița*”. În apariție (postum) romanul “*Un meci cu un epilog ciudat*”. Se stinge din viață în 1994.

Brândușa Dobriță**CRONOS**

Rondelul tinerelor fete
e spada morții mele. Iată
cum vin din nou să mă desfete
cu roata lor catifelată

Arde-n umbra mea deodată
cu senzualele vignete
și roua lui nescuturată
rondelul tinerelor fete

și floarea lor încercănată
o contopesc cu menuete
de mirt și ambră descântată;
căci trupul tinerelor fete
e spada morții mele. Iată.

TRANSHUMANȚA (ZALMOXES)

Ca mâine va să ningă cu miei acolo-n munți
ci mâna mea nu-i încă desprinsă din pământ
neridicat mă aflu dintre legate nunți
nici taina n-am desprins-o a ceea ce nu sînt

un lup mai strigă-n carne, jurat prin legământ
să doarmă încă-n spaima copiilor cărunți
și nu mai știu, vai mamă, cum mai știam, să
cânt

că mâine va să ningă cu miei acolo-n munți.

nici că mai am putere sub soare să mă zvânt
să cresc din mine aburi-printre viroage punți-
și limba mi-e străină, supusă altui vânt
ci scrie-ți, mamă, carte de mine să te-anunți
căci mâna mea nu-i încă desprinsă din pământ.

ITINERAR MOLDAV**COLOANE DE LUMINĂ ALE NEAMULUI ROMÂNESC:***Ștefan cel Mare; Mihai Eminescu*

S-a întâmplat (frumos), în vara acestui an (iulie 2004) să pot călători spre locul nașterii Luceafărului, dar și spre locul nașterii și zidirii epocii ștefanieni.

Nu întâmplătoare a fost această asociere, căci 15 iunie (1850) e ziua Luceafărului, iar 2004 este anul “Ștefan cel Mare și Sfânt” (împlinindu-se jumătate de mileniu de la așezarea domnitorului în cripta sfântului mormânt).

Istoria a legat aceste două nume la anul 1871, la locul numit Putna. Se sărbătoreau 400 de ani de la sfințirea “monastirii”. Eminescu – tânăr, frumos, patriot înflăcărat a rostit atunci cuvintele: “Să facem din Putna Ierusalim al neamului românesc, și din mormântul lui Ștefan altar al conștiinței naționale”.

Mers-am deci, însoțind un grup de elevi ai școlilor “M. Eminescu” și “Ștefan cel Mare” din Vaslui, spre Ipotești. Am pășit sfioși în casa zburdalnicului Mihai, și-am văzut cu ochii minții pe toți ai casei: căminarul Eminovici, ținând cheltuielile moșiei, mama atârând busuioc la grindă, Mihai aplecat asupra primului său jurnal. În lumina blândă a lumânărilor, copii adunați în jurul mesei “cu înscrisuri”, ascultau vorbele fermecate ale mamei. Văzut-am cristelnița în care a primit taina botezului Mihai, văzut-am locurile de veșnică odihnă ale Ralucăi și Gheorghe Eminovici. Cu suflete încărcate de amintirea Luceafărului, copiii au dat glas poeziilor. Astfel, flori de tei au început să curgă “râuri, râuri”, zeul indic Kamadeva a cutreierat “codrii de aramă”, “sommoroasele păsărele” au dat roată lacului plin de “nuferi galbeni”. Cristaline voci au cântat “Sara pe deal”, “Pe lângă plopul fără soț”, “Eminescu, Eminescu”. Cu voci șoptite l-au chemat pe Ștefan la Ipotești. Vremea a trecut, vremea a venit, iar Ștefan cel Mare și Sfânt a poposit cu alaiul domnesc. Venit-au și oștenii, și răzeșii și boierii din “Apus de soare”. Spusu-ne-a Ștefan că: “Moldova nu-i a lui, nu-i a noastră ci a urmașilor, urmașilor noștri...” și datu-ne-a poruncă să purcedem de îndată la Putna.

“Ucenicii” școlilor amintite au dat ascultare poruncii marelui domnitor.

L-am aflat pe Ștefan aruncând cu arcu “dintru vârful de munte (...) Și unde au agiunsu săgeata, acolo au făcut prestolul în altariul”. Începută la 10 iulie 1466, mândra mănăstire s-a sfințit la 3 sept. 1470. S-au construit mai apoi Casa Domnească (1473), chiliile, zidul de apărare și Turnul Tezaurului, lucrările finalizându-se în anul 1481 (mai).

În decurs de câteva minute, grație vorbelor unui călugăr, l-am văzut pe Ștefan în Borzești copilariei sale. Apoi, alături de Daniil Sihastrul primind deopotrivă învățătură aleasă și înțeleaptă sfătuire duhovnicească. La timpul convenit, îl aflăm în fața norodului, “la Direptate, pe Siret”, miruit ca domn al Moldovei de înțeleptul mitropolit Teoctist. Auzim pe înalții sfetnici clerici, târgoveți și oameni de rând strigând într-un glas: “Întru mulți ani de la Dumnezeu să domnești, Măria Ta!”. Cu adevărat, îndelungați și binecuvântați ani, aproape jumătate de veac a cârmuit cu înțelepciune, dar și cu jertfe.

L-am aflat pe Ștefan biruind pe turci de nenumărate ori, apărând astfel nu doar hotarele țării ci și credința noastră creștină și neamul românesc.

Ștefan, Ștefan, măreață pildă ai dat și vei da puilor de români !

“Mergeți copii, străbateți Moldova lui Ștefan și găsiți comorile ce ni le-a lăsat moștenire !” a fost îndemnul călugărului.

Aflat-au ucenicii, în calea de întoarcere acasă, cetatea Sucevei, mănăstirile Voroneț, Sucevița și Humor. Ar fi vrut să întârzie în aceste locuri încărcate de istorie, ar fi vrut să găsească toate comorile, dar noaptea venea grăbită peste ei, iar Moș Ene... Și sigur, în visurile lor, alergau pe plaiuri moldave, ținându-se de mână cu Ștefan și Mihai.

Mihaela Ochianu

EPIGRAMA

AUREL CEHAN

Unui funcționar

Nu prea dai mulți bani pe el,
Este mic și rău de gură;
Culmea-i gros la portofel
Și mare...la Prefectură.

Migrație politică

Un partid o haltă este...
Trenul este domn ` Pruteanu.
“Fluieră “ și se oprește,
După cum este ...ciolanul

MAFTEI FLORESCU

Recidivă

A mai fost și altă dată...
Iar m-a înșelat nevasta;
Am să-i dau în judecată,
Toți...hormonii pentru asta.

Neptun și Bachus

Dragul meu, din nou îți spun,
Deci de tata să asculți:
A-necat destui Neptun
Însă Bachus mult mai mulți.

Studentul la examen

-Cine-nvață toate știe:
La examen ești actor!
-Dacă e așa, să fie,
Am tot dreptul... la sufleur!

Avantaj

Soarta-i sigură și sacră
Ăsta nu-i nici un secret
Cine-și ia nevastă acră
Nu mai cumpără... oțet.

PRESA VASLUIANĂ LA ÎNCEPUT DE DRUM (I)

“Fără să cunoască amploarea, vitalitatea și diversitatea celei din alte mari orașe moldovenești, fără să impună sau să aibă animatori ori colaboratori mari publiciști sau scriitori, presa vasluiană împlinește 130 de ani. Pe la 1875, se tipărea aici “Expunerea situației județului Vaslui”, reluată, mai târziu în 1924 și 1934. Mai apoi, ca să înregistrăm câteva repere de început de drum, în 1882, apărea “Hygiena” “revistă științifică și literară destinată educației poporului”, în 1886 –“Vasluiul” (organul Partidului Conservator, reapărut și mai târziu, în 1914), în 1906 “Democratul” (ziarul Partidului Național Liberal), cu o viață mai lungă după aceea, între 1911 –1937), “Ordinea”, în 1902, și “Revista militară literară”, în 1913. Scriitorul Th. Rășcanu scoate, în 1913, “Cuvântul Vasluiului”, în 1920, “Gândul nostru” (gazete), apoi ziarul “Lumina” care dăinuie peste un deceniu. Din multe gazete care au apărut meteoric în perioada interbelică în orașul “sufocat de provincialism și plicticienism”, cu nume ca “Democratul”, “Izbânda”, “Vocea Vasluiului”, “Poporul”, care mai de care cu nume ademenitoare, dar fără valoare decât aceea de a ne oferi, pe firul labirintic al culiselor de politică locală, spectacolul tragi-comic al vieții de odinioară, se cuvin înregistrate “Paleta literară și artistică”, (1918), “Năzuința”, revista Liceului “Mihail Kogălniceanu”, scoasă de un grup de profesori inimoși și cu vederi largi care încearcă să trezească conștiința intelectualilor, “Frângurelele” (Valer Mitru) “Vlăstarul” (1932-1936), “Voința Vasluiului” (1943), “Învățătorimea vasluiană” (1934-1938), “Brazda”, (1929, 1933-1935), “Sentinela ortodoxă” (1937) și chiar “Uzina cu umor” (a lui Ștefan Ciubotorașu).

Ca organ de presă al Societății culturale “Mihail Kogălniceanu”, de pe lângă liceul omonim, “Vlăstarul” apărea lunar încă din 1932 și era o continuare a revistei “Năzuința” din 1928, viețuind, în trei serii, cu intermitențe, până în 1946. Era o revistă de cultură literară și artă, scrisă de profesori și publiciști vasluieni în dorința de a avea “o tribună pedagogică”. Se remarcă contribuțiile scriitorilor Th. Rășcanu, Valer Mitru, V. I. Cataramă, ale lui Petru Brânzei (mai târziu ilustru medic, prof. la Facultatea de Medicină din Iași), Costin Murgescu academician, (economistul de renume din anii următori), C. Cihodaru (istoric), Gil Nestor și al Sandei Ghinea-Prisecaru, care debutează atunci în revista “Vlăstarul”.

Una din publicațiile temeinic vasluiene, cu o apariție consecventă, a fost revista “Învățătorimea vasluiană”. În format broșură, ea apărea într-o tipografie locală, în 1934, ca organ al “Asociației profesionale învățătoresci”. Redactorii și colaboratorii ei, între care: Octav Botez, D.V. Toni, Gh. Vierescu, V. Vartolomei, D. Cotoranu, C. Didilescu, etc. au căutat să realizeze funcția acestei reviste de “tribună literară, pedagogică, de făgaș instructiv educativ al masei de învățători”. Dincolo de aportul și scăderile ei, “Învățătorimea vasluiană” s-a fondat ca un

organism periodic al școlii vasluiene, cu cea mai mare longevitate față de cea a tuturor publicațiilor locale, efemere, sporadice.

Un loc aparte în istoria presei vasluiene îl ocupă, fără îndoială, *Anuarele liceului "Mihail Kogălniceanu"*, editate de societatea culturală cu același nume. Primul număr a apărut în 1930, sub direcțiunea lui Al. Mănciulescu, profesor strălucit, scriitor, autor de manuale și fondator de ziare în Transilvania. Întreaga mișcare culturală din oraș, mobilizată în jurul acestei societăți, se reflectă sub multiple aspecte în *Anuarele prestigiosului liceu vasluian*. Pline de substanță, masive, atractive sunt *Anuarele* pe anii școlari 1929-1930, 1931-1932, 1932-1933, *Anuarul comemorativ pentru anii 1890-1935*, care prin studii, evocări, adâncește cercetările din numerele anterioare, iar prin altele lărgeste perspectiva monografică a orașului și județului. Semnează de asemenea: C. Cihodaru, S. Ciornei, Ștefan Prodan. C. Calmuschi, Ion Mitru, Petre Brânzei etc.

Evenimentele din ajunul și timpul celui de-al doilea război mondial întrerup activitatea de editare a *Anuarului*. După 12 ani, în 1945-1946, apare încă un număr al acestei publicații, prin grija prof. Octavian Mărculescu, "legând astfel firul vechi de cel nou" Dorința declarată a autorilor era "să facem o operă de mari proporții, o frescă a vremurilor de zbucium și de prefacere prin care a trecut școala și neamul..." Ceea ce, bineînțeles, nu s-a putut și din cauză că, după jumătate de veac, *Anuarul liceului* va apărea abia în 1990, datorită osârdiei profesorilor Cornelia Alexandru, D.V. Marin, sub titlul "Liceul Mihail Kogălniceanu – centenar", volum de sinteză de o extraordinară bogăție informațională.

Nevoia de comunicare impusă de schimbările de după 1944, face să apară gazeta "Vreme nouă", chiar în anul eliberării. Gazeta oglindea activitatea politică și socială, dar și culturală și literară a județului. Deși a avut o viață de câteva luni, "Vreme nouă", cu redactori pasionați și de remarcabilă competență, ca V. I. Cataramă, I. Cremer, Valer Mitru a fost o publicație modernă, ce reda "pulsul vremii" în acest spațiu, imediat de după 1944.

La 1 ianuarie 1946 își face apariția "Cronica", "jurnal de informație generală", care încearcă să suplinească recenta încetare a ziarului "Vreme nouă". "Cronica" își propunea să comunice cititorilor "un grăunte de adevăr, o picătură de frumos, o brumă de înțelegere, de frățietate, de omenie adevărată", având menirea "să informeze cât mai corect masele largi ale poporului", aceste aspirații n-au putut fi desăvârșite decât în două numere.

Spunem a doua publicație, deoarece a treia din această serie, de altminteri una modernă, adevărată, de format mare, care s-a editat la Vaslui, a fost ziarul "Vremea nouă". A apărut în martie 1968 la reînființarea județului, a fost organul de presă al Comitetului județean al P.C.R. și al Consiliului Popular Județean.

"Vremea..." răspundea prin pana unor redactori, cei mai mulți de remarcabilă competență, nevoii de comunicare, de informare și educare a

cititorilor. Redactori șefi, de-a lungul existenței ziarului, au fost: Corneliu Huțanu, Vasile Avram. Printre redactori: Cătălin Ciolca, Luca Arbore, Petrea Iosub, Teodor Pracsiu, Petru Necula, V. Văsâi, C. Slavic etc.

O prezență deosebită în peisajul publicistic l-a constituit “Acta Moldaviae Meridionalis”, 1979 și, în continuare, anuar al Muzeului județean “Ștefan cel Mare” Vaslui.

După revoluția din 1989, gazeta “Vremea nouă” a început să apară sub numele de “Adevărul”, oglindind cu fidelitate, dar cu mai multă prospețime și onestitate, noile transformări democratice din țară. Redactor șef Teodor Pracsiu și C. Jomir.

Tot după 1989, și-au făcut apariția unele publicații redactate în cea mai mare parte de oameni de cultură și tineri, publicații care, în pofida aerului nou pe care îl respirau, au avut o viață scurtă, unele chiar efemeră: “Gazeta de Est” (red. șef Paul Munteanu), “Semnal” (red. șef Vasile Barbu), “Oferta” (red. șef V. Barbu), “Glasul cetății” (red. șef P. Iosub și Gh. Alexandrache), “Obiectiv”, (“Phoenix”) o gazetă concepută cu nerv și scrisă de tineri, “Ethos” (red. șef P. Iosub), “Jurnalul de Vaslui”, săptămânal apărut în 1993. Având director pe D. Chenciu și redactor șef pe D. Humă, această publicație independentă își modifica titlul, în 1995, în “Jurnalul vasluian”.

În 1994 apare cotidianul “Monitorul” care face parte din constelația de publicații editate în vreo 14 județe ale țării de trustul Nord-Est Iași. Va urma.

(**Petru Necula “Cronica Vasluiului”**, Publirom, 1999, p. 259-266)

Camera vie Memoriei confratelui Alexandru

Camera aceasta,
dintr-o dată vie
Pereții, ușile, ferestrele
pipăie, miros
Iubesc, urăsc, judecă
șovăie.
N-au nimic altfel
dar totul e pe dos,

Din oglindă se deschide
oglanda cu ochi
Din fereastră mâinile
se prefac în lumină
Ușa ia trupul umbrei
și pentru deochi
Pereții se surpă
Cred că eu sunt de vină

Pentru toate acestea
și visez un sicriu
Ca o piramidă de sticlă
cu vârful în jos
La mijloc plutirea,
dedesubt eu, cel viu
Universul deasupra
și-apoi, prea duios,
Dumnezeu.

Camera aceasta,
dintr-o dată, vie
Sicriul sicriilor învie, învie!

Cătălin Bordeianu

“Nasc și în Moldova oameni mari”

Grigore T. Popa – un nume mare al medicinei românești

Gr. T. Popa s-a născut în 1892 în satul vasluian Șurănești (acum Emil Racoviță). După ce face primele patru clase în satul natal, Gr. T. Popa urmează studiile liceale și universitare la Iași. În anul al III-lea este numit preparator la Institutul de Anatomie al Facultății de Medicină din Iași. În 1920 este doctor în medicină. După obținerea doctoratului a plecat la București, ca șef de lucrări la Institutul de Anatomie (1923-1927). Revine la Iași, în 1928, ca profesor titular la Catedra de anatomie și embriologie de la Facultatea de Medicină (1928-1942), după care se reîntoarce în București unde este decan al Facultății de Medicină (1944-1946). Gr. T. Popa a creat și consolidat la Iași o adevărată școală de concepție anatomică funcțională, concentrând în jurul său tineri care au devenit profesori sau practicieni. În 1925 obține o bursă de studii Rockefeller la Universitatea din Chicago. De asemenea a lucrat la Universitatea din Londra unde a fost invitat să țină cursuri și demonstrații de specialitate. Este președinte al Societății de medici și naturaliști din Iași și București. Totodată, este membru al mai multor societăți din străinătate: Societatea științifică americană “Sigma”, Societatea anomiștilor din Franța. Are zeci de tratate de anatomie și medicină publicate în țară și străinătate. Cercetările sale referitoare la sistemul de reglare vasculară hipofizară sunt deosebit de importante. Pionier al neuroendocrinologiei, Gr. T. Popa a evidențiat, pentru prima dată în lume, a doua capilarizare intracerebrală, la nivelul hipotalamusului, a venelor tijei hipofizare. A descoperit prezența în lichidul cefalo–rahidian a unui complex de substanțe excitante pentru creier, pe care l-a numit cerebrostimulină. A tradus, cu unele completări personale, tratatul clasic de anatomie descriptivă și chirurgicală a lui H. Gray. A participat la congrese internaționale și reuniuni științifice. Împreună cu M. Sadoveanu și G. Topârceanu a înființat publicația “Însemnări ieșene”, care a grupat scriitori ca M. Codreanu, Magda Isanos, George Lesnea, Otilia Cazimir, Al. Piru. Din 1936 a fost ales membru corespondent și, apoi, titular al Academiei Române.

Fermitate. La lecția de deschidere a Universității din București în 1945, ținută în prezența regelui Mihai, a combătut ideea de cultură de masă. Discursul public de la Ateneul Român despre “Morala Creștină și timpurile actuale”, i-a semnat sentința. A spus atunci că “Lenin, Mussolini și Hitler, fiecare în felul său, au exercitat o dictatură”. Pentru că a spus mereu ceea ce gândea a fost persecutat, fugărit, dat afară din funcția de decan al Facultății de Medicină din

București și exclus din Academia Română, al cărei membru corespondent era din 1936.

Descinderile legionarilor și comuniștilor în locuința medicului sunt amintiri groaznice. Prima dată au venit legionarii într-o noapte. Era trecut pe lista neagră a mișcării conduse de Corneliu Zelea Codreanu. A fost salvat de câțiva colegi de la facultate care au aflat imediat ce se întâmpla la casa din cartierul Păcurari a familiei Popa.

Și în timpul regimului Antonescu, medicul ieșean reprezenta o amenințare. Însă și de această dată a scăpat. Nici pe vremea comuniștilor nu a trăit fără probleme. Pentru simplu fapt că se exprima liber, se opunea regimurilor totalitare. În 1947, patru agenți ai Siguranței Statului, însoțiți de jandarmi s-au dus la Facultatea de Medicină din București, unde locuia ca decan, să-l aresteze. Sute de studenți au sărit în ajutorul anatomistului. Milițienii și jandarmii nu au reușit să treacă de zidul făcut de studenți și s-au retras. De atunci și până la moarte a fost tot pe fugă. Era demoralizat. Suferea de scleroză renală, care i-a grăbit sfârșitul pentru că timp de un an s-a ascuns de fostul regim și nu s-a putut trata. "Era și demoralizat. Nu-i venea să creadă ce se întâmpla în România. Chiar dacă ar fi putut ajunge să-și trateze boala în străinătate, a refuzat să părăsească țara", spune cu regret fiica medicului ieșean, Maria Elena D'Albon. Așa cum mărturisește ea a fost un tată deosebit. Chiar dacă autoritar, era de un calm desăvârșit. "Nu l-am văzut niciodată încruntat sau să ridice vocea. Se măcina în interior". Ultimii ani din viața lui Gr.T. Popa au fost ani grei. S-a stins din viață la numai 56 de ani, în 1948.

Bibliografie selectivă:

Bologa, V. L. "Istoria Medicinii românești", Ed. Medicală, București, 1972;
 Nicola, Traian "Valori Spirituale Vasluiene", Tip. Odeon, Vaslui, 2001;
 Vătămanu, N. "O istorie a medicinei", Ed. Albatros, București, 1975.

PUNCTE DE VEDERE

NU ÎMI MAI PLACE SALVADOR DALI !

Ați văzut “**Persistența memoriei**”?

Tabloul ăla al lui Dali, cu ceasurile atârând de copaci... peste tot... pe masă... ”ceasuri moi”, cum le numea el.

Ei... am stat într-o bună zi două ceasuri moi din muncă să le “văd”, să le mestec, să văd cât de moi sunt, cât de camembert (frânțuzească branza moale) sunt.

Am avut impresia, la sfârșitul celor doua ore... și la sfârșitul ceasurilor... că le-am înțeles rostul... evident că mă ajuta și titlul tabloului. Nimic îmi părea că nu mai rămâne din urma noastră....vegetal, animal, chimic, că doar stâncile stau în urmă....stâncile roșii și apele...stătute sau curgătoare... n-am înțeles exact... înclin să cred că cele stătute.

Ați văzut restul tablourilor lui Dali ?

Geochild.

Thoreador și restul.

Nu am pretenția că le-am înțeles.

Pot spune că doar le-am interpretat după sufletul meu nevolnic în ale picturii....impresioniste, expresioniste, cubiste, suprarealiste...și câte or mai fi...și știu că mai sunt....

Mi se pare că da... Dali ăsta, fu genial... și cum întotdeauna un om mai deștept ca mine, fie el zidar, computerist, țesător sau chimist... m-a complexat... eram mulțumită că io-l găsisem pe Dali să mă complexeze. Ziceam: uite domne’ geniu’!

Ecce genium!

El era!

Dali!

Și am trăit alte ceasuri moi cu Dali...prin casă (reproduceri, Dumnezeu, de unde să cumpăr un Dali ?) pe la muncă...în calculator....prin internet, pe unde îl puteam lua cu mine.

În ceasul cel mai moale al perioadei Dali.

L- am găsit... scriitorul Dali.

M-am pregătit așadar să mă complexez definitiv de geniul lui Dali și am purces în lectură.

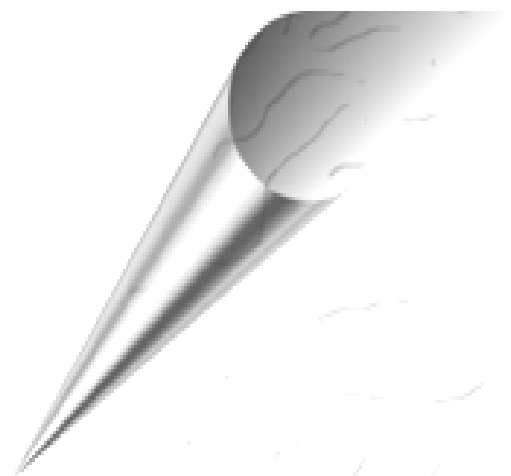
Fu....**Jurnalul unui geniu**...hmmmm...așa și așa...nu mă ajuta aceeași nevolnicie a-l înțelege pe deplin, da` nu m-am lasat...știam că-s mai puține taine în scris pentru mine decât în pictură și am trecut la**Viața lui Salvador Dali, povestită de Salvador Dali.**

Ar trebui să mă opresc în subiectivismul meu aici.

Da’, nu!

De asta e scrisul!
 Să fim subiectivi!
 Ei bine... chatarsisul m-a lovit exact în moalele capului.
 Dali nu fu un geniu!
 Nu un geniu și nici un nebun genial!
 Fu... un alt biet complexat, cu un dram de nebunie... nu mai mare decât al meu... ori al tău... care citești asta și ai impresia că și înțelegi ce citești... care și-a cultivat bobul de nebunie... spre paroxism... ajungând să fie crezut un nebun... mai apoi genial... doar pentru că bobul ăla de nebunie l-a împins a picta altfel decât restul.
 Nu... Dali a pictat... nici mai bine ca mine (vorbesc de idei... nu de tehnică... aia aș putea... dacă aș mai avea timpul și răbdarea, s-o învăț și eu) nici mai rău ca mine. Dali a pictat și a întreprins acțiuni șocante, al căror efect l-a întreținut mai apoi... și dacă un nebun pictează, credeți-mă... poate fi luat de geniu.
 Dar Dali n- a fost liber... (condiția sine qua non a genialității) a fost mai puțin liber ca noi... a încercat mereu să se pună de-a curmezișul celorlalți... deci a fost închis în ceilalți. Dali n-a fost genial... a avut idei nonconformiste...
 O să închei... cred... tot cu **“Persistența memoriei”**... am aflat cum a pictat-o.
 Nu era nimic din ce văzusem eu acolo... din ce crezusem eu că văd.
 Nu!
 Dragul de Dali.
 A pregătit o pânză pentru ceva.... nu știa pentru ce.
 A pictat niște stânci, mai apoi o masă.
 Mai apoi un măslin uscat.
 Și trecând după câteva ore prin atelier, îi veni să facă niște ceasuri spânzurate pe acolo... mâncase un soi de brânză moale...
“Persistența memoriei” nu e o idee genială... e un fel de mâncare... pe un peisaj.
 E la libera voastră alegere cum îl interpretați... dacă e genial ori ba.
 Dar... când spre sfârșitul vieții Dali a filmat o reclamă la cereale... m-am convins că am dreptate, chiar dacă e doar dreptatea mea: reclama, nu știu de ați văzut-o, e importantă în sine, nu prin ce arată, ci making-of - ul ei (ceea ce e dincolo de sticlă, felul în care se filmează) o să vă spun doar că ... impresionanta mustață... în fața unui șevalet, cu acuarelele în mână... spunea un textuleț... “mâncați de astea și o să pictați ca mine”... ceva de genul ăsta... și întreba regizorul din două în două minute dacă e bine, dacă pozează bine în genialul Dali.
 Mai știu sigur un om pentru care Dali... nu mai e geniu... regizorul reclamei ăleia.

Carmen Tofan

ANIVERSARE

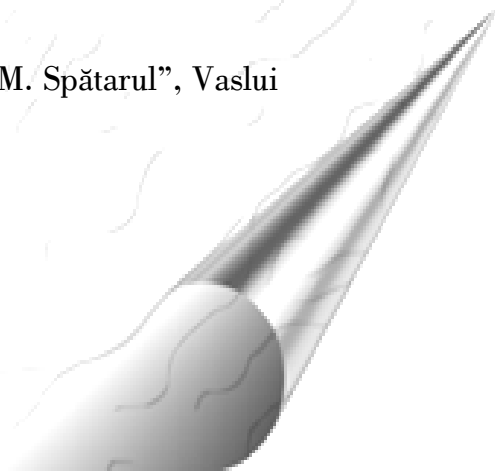
Mult stimate domnule Nicolae Busuioc,

În armonia infinită a miezului verii, când soarele e mai darnic chiar prea darnic cu căldura sa, îmi este deosebit de plăcut să consider Aniversarea Zilei de naștere o sărbătoare a tuturor celor ce iubesc literatura în general și scrisul dumneavoastră în special.

Consider această sărbătoare un luminos și fericit popas în tinerețea spirituală care vă caracterizează și vă doresc multă sănătate, cărți noi și

LA MULȚI ANI!

Prof. Elena Poamă,
Colectivul Bibliotecii Județene “N.M. Spătarul”, Vaslui

Nicolae Busuioc

Scriitorul și publicistul Nicolae Busuioc s-a născut în Ferești, județul Vaslui, în 12 august 1939.

Licențiat al Facultății de Biologie a Universității “Al. I. Cuza” Iași, Nicolae Busuioc este profesor, ziarist, bibliograf principal la Biblioteca “Gh. Asachi” Iași și, în perioada 1990 – 2000, este director al acestei biblioteci.

Debut publicistic în presa literară, în 1970, cu recenzii și prezentări de carte.

Colaborează la revistele *Convorbiri literare*, *Cronica*, *Dacia Literară*, *Tribuna României*, *Revista Română*, *Forum cultural*, *Symposion*, *Biblios* etc.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România și al Uniunii Scriitorilor din Basarabia.

Premiul pentru publicistică pentru anul 1994 acordat de revista *Cronica*.

Premiile saloanelor naționale de carte, Chișinău - 1995 și Cluj-Napoca – 1996.

Medalia Mihai Eminescu, pentru merite în opera de renaștere națională, Chișinău – 2000.

Premiul de excelență pentru întreaga activitate biblioteconomică, ANBPR – 2001.

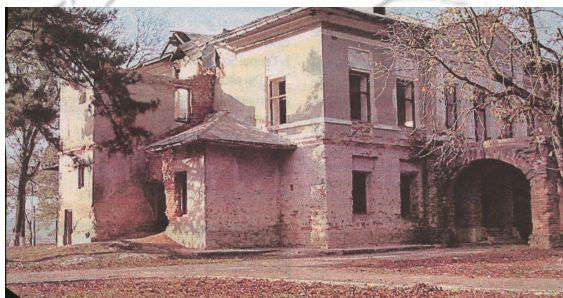
Referințe bibliografice

- 1.Oglinzile cetății. Dialoguri ieșene, Iași, Omnia, 1993.
- 2.Oglinzile cetății. Dialoguri ieșene, Vol. 2-3, Iași-Chișinău, Omnia – Știința, 1994 – 1996.
- 3.Fascinații. Drumuri și cărți, Iași, Omnia, 1995.
- 4.Oglinzile cetății. Dialoguri la Chișinău, Vol. 4, Chișinău, Știința, 1996.
- 5.Scriitori ieșeni contemporani. Dicționar biobibliografic, Iași, Junimea, 1997.
- 6.Semnele înțelepciunii. Schiță eseistică de istorie a cărții, Iași, Sagittarius Libris, 1998.
- 7.Cartea ca regăsire a lumii, eseuri, Timișoara, Augusta, 1999.
- 8.Jurnalul unei biblioteci, Chișinău, Știința, 2001.
- 9.Iașii dintre milenii, Iași, Universitas XXI, 2001
- 10.Academia de la Pavilion. Despre cum se poate gândi frumos, Iași , Vasiliana `98, 2004.

MONUMENTE ÎN PARAGINĂ (I)

CONACUL DE LA SOLEȘTI

Ziarul *MONITORUL de Vaslui* prin redactorul său Romeo Crețu a inițiat o campanie “Monumente în paragină” încercând, cu sprijinul Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Vaslui, să facă un act de dreptate. Salutăm această inițiativă și vom încerca și noi să publicăm în numerele viitoare ale revistei noastre și să transmitem mai departe adevărurile și demersurile ce se fac pentru salvarea acestor “oaze” de istorie. Campania începe cu istoria unei clădiri de numele căreia se leagă câteva dintre cele mai importante personalități ale neamului românesc, *Conacul de la Solești*.

Conacul Rosetti-Solescu este un important monument istoric, clasat de Comisia Monumentelor Istorice încă din anul 1942, înscris în Lista monumentelor de cultură din 1955, la poziția 1.705 și în Inventarul general al monumentelor istorice din 1992, la poziția 38 B 0199. Monumentul face

parte din ansamblul fostei curți boierești a familiei Rosetti-Solescu, familie de boieri români descendenți din boierii Ruset, de obârșie domnească, care au avut un rol însemnat în viața politică și culturală a țării, mai ales în secolul al XIX-lea. De conacul Rosetti-Solescu se leagă numele a două dintre cele mai importante personalități ale acestei familii și ale neamului românesc: Elena Cuza, statornica soție a primului domnitor al celor două Principate Unite, Alexandru Ioan Cuza și Theodor Rosetti, jurist și om politic, membru de onoare al Academiei Române, unul dintre membrii fondatori ai Societății “Junimea”, ministru în mai multe rânduri și prim ministru între anii 1888 și 1889, unul dintre luptătorii devotați Unirii Principatelor Române și înfăptuirii reformelor democratice. În calitate de prefect de Vaslui, Theodor Rosetti a aplicat Legea rurală din 1864.

Conacul Rosetti-Solescu este o clădire reprezentativă pentru arhitectura moldovenească, și românească în general de la începutul secolului al XIX-lea, care îmbină elemente tradiționale cu cele ale stilului neoclasic, predominant în Europa acelor vremuri. Clădirea a fost construită de părinții Elenei Cuza, Iordache și Ecaterina Rosetti (născută Sturza), în anul 1827, din piatră și cărămidă. Construcția are parter și etaj, încăperile fiind grupate în jurul unui hol spațios din care se accede la toate încăperile prin intermediul culoarelor. În același hol este amplasată o scară monumentală. Clădirea se mai remarcă prin arcade în plin centru pe fațada de Est. La etaj, clădirea are o terasă neacoperită.

Zidul de incintă este deteriorat în cea mai mare parte, rămânând numai fragmente. Alăturat incintei conacului se situează Biserica “Adormirea Maicii Domnului”, cunoscută și sub numele de “Biserica Curții”, construită între anii 1859 – 1861, în stil neoclasic. În curtea bisericii se află morminte de importanță istorică: în primul rând al Elenei Cuza (17 iunie 1825 - 2 aprilie 1909), al lui Gheorghe Rosetti - Solescu (30 noiembrie 1858 – 5 decembrie 1916), ministru plenipotențiar la Petersburg și al Ecaterinei Rosetti (1800 - 1869). În interiorul bisericii se află placa funerară comună a postelnicului Iordache Rosetti-Solescu și al mamei sale, Ecaterina Rosetti (vorniceasă), morți în aceeași zi, 10 ianuarie 1864.

După naționalizarea din 1949, conacul a fost folosit și întreținut (corespunzător) de Școala generală din comuna Solești. În urma cutremurului din 1977, clădirea a fost grav avariata, mai ales parterul, acoperișul și terasa. Ținându-se cont de valoarea istorică a monumentului, în anul 1978 s-au început lucrările de consolidare și reparații capitale, după un proiect întocmit de Atelierul de proiectare al județului Vaslui. Conform procesului verbal din 16 octombrie 1980, lucrările executate de cooperativa județeană “Constructorul” au fost necorespunzătoare.

Prin Decizia nr.324/24. 07. 1983 a Consiliului Popular al județului Vaslui, Conacul Rosetti-Solescu a fost trecut în administrarea operativă a Trustului județean I.A.S. Vaslui. Este perioada în care clădirea suferă cele mai importante prejudicii – restaurare și întreținere necorespunzătoare. În 1991, oferta Ministerului Culturii – Direcția Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice, de preluare în administrare, s-a impotmolit în “hățișul birocratic”. “Se impun măsuri urgente de stabilire a regimului juridic, de conservare – restaurare și de punere în valoare”. Cu această frază se încheie materialul redactat de Oficiul pentru Patrimoniu Cultural al Județului Vaslui la data de 22 februarie 1999.

Aflat acum în administrarea Consiliului Local Solești, Conacul era prins în Planul Național de Reabilitare pentru anul 2002. Regimul juridic al clădirii nefiind reglementat, finanțarea a fost sistată. Până ce instanța se va pronunța, Conacul continuă să se degradeze. Statul a sistat finanțarea lucrărilor în momentul în care, în baza Legii 10/2001, Prefectura Vaslui a primit o notificare, datată 6 februarie 2002, prin care Claudia Paulus Amashauffer (Germania), Anne Christine Rosetti-Levi (Franța) și Stephane Rosetti-Solescu (Franța) petenți, cu domiciliul ales în România, solicită restituirea în natură sau echivalentul bănesc la prețul real de circulație a imobilului cunoscut sub numele “Conacul Rosetti -Solescu” și curte – parc aferent, situate în comuna Solești. Conacul este compus dintr-o clădire principală și mai multe clădiri anexe. Clădirea principală este construită din cărămidă, are două etaje cu circa 18 camere și dimensiunile de circa 25 x 30 m, deci cu o suprafață totală de 750 mp. Terenul care reprezintă suprafața construită și neconstruită, curte – parc, este de aproximativ 6 ha. ”Valoarea de

circulație a imobilelor o estimăm – se spune în notificare – la circa 200.000 dolari SUA”

Gelu Bichineț, directorul Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Vaslui, spune că singura soluție care se întrevăde în tot acest hățiș este, mai întâi, urgentarea adoptării unei decizii în privința clarificării aspectelor legate de proprietate, apoi, indiferent cine va stăpâni conacul, să fie identificate formele de plată și să se înceapă lucrările de restaurare. Efortul financiar pe care ar trebui să îl facă administrația locală și Consiliul Județean ar fi mult prea mare, așa că, singura soluție cu adevărat eficientă este implicarea directă a Ministerului Culturii. Este tardivă remarca, dar trebuie să spun că ”la Solești trebuia să se acționeze înainte de apariția Legii 10. Indiferent, chiar, de orice lege, pentru că este vorba despre istoria noastră. Când va fi prea târziu, când conacul se va surpa, abia atunci vom realiza ce greșală s-a făcut”

Adriana Bojian

Datele despre “Conacul Rosetti–Solescu” au fost oferite de Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Vaslui; Consiliul local Solești.

CUPRINS

Milesciana la început de drum	3
N.M. Spătarul – un chip săpat în marmura amintirilor	5
Biblioteca Județeană “N.M. Spătarul” Vaslui	12
Oameni care au fost: Spătarul Ștefan Angheluță	15
Apa trece, pietrele rămân	22
Ctitorii ștefanieni la Vaslui	23
Cronică teatrală: “Pelicanul” de August Strindberg	26
Viața mea așa cum a fost	29
Un nou debut – Viorica Ispir	31
Viața cărții – Personalități vasluiene	35
Itinerar moldav	78
Presa vasluiană la început de drum	80
Grigore T. Popa – Un nume mare al medicinei românești	83
Puncte de vedere	85
Aniversare – Nicolae Busuioc	87
Monumente în paragină	89